

Rechtskundig Weekblad

Vereniging zonder winstgevend doel

Verschijnt elke zondag

Abonnementsprijs: 600 F per jaar

Postcheckrekening nr. 3185.22

Beheer en Redactie: Mr. René VICTOR, Justitiestraat, 21, Antwerpen

Eb en vloed om de wet tot bescherming van de maatschappij tegen abnormalen (slot)

Rede uitgesproken door de heer Jacques MATTHIJS,
Procureur-generaal bij het Hof van Beroep te Gent op de plechtige openingszitting
van het Hof op 1 september 1964

34. Ten overstaan van dit tweevoudig uitwerksel van het stelsel van de wet van 1930, — uitwerksel waarvan de gegrondheid trouwens aanleiding had gegeven tot doctrinale betwistingen ⁽¹¹¹⁾, — heeft de wetgever van 1964 de *preventieve hechtenis en de inobservatiestelling, althans tijdens het gerechtelijk strafonderzoek, op elkaar volledig willen aanpassen en aldus volstrekte overeenstemming willen bereiken tussen het bevel tot aanhouding en de door het onderzoeksgerecht gewezen beschikking tot inobservatiestelling* ⁽¹¹²⁾.

«De inobservatiestelling wordt voortaan nog enkel » een wijze van tenuitvoerlegging van het bevel tot » aanhouding, dat er de verplichte steun van is tot » aan de beschikking tot verwijzing » ⁽¹¹³⁾ of tot » internering van de verdachte, « een modaliteit van de » voorlopige hechtenis » ⁽¹¹⁴⁾, en die dan ook moet » gepaard gaan met een bevel tot aanhouding, althans » indien vóór de inobservatiestelling nog geen dergelijk » bevel uitgevaardigd werd.

Vandaar de tekst van de twee eerste alinea's van artikel 1 van de nieuwe wet:

« Wanneer er gronden zijn om aan te nemen dat » de verdachte verkeert, hetzij in staat van krankzinnigheid, hetzij in een ernstige staat van geestesstoornis of van zwakzinnigheid die hem ongeschikt maakt » tot het controleren van zijn daden, kunnen de » onderzoeksgerechten in de gevallen waarin de wet » voorlopige hechtenis toelaat, een aanhoudingsbevel » lenen om hem in observatie te stellen ».

« Wanneer de verdachte reeds onder aanhoudingsbevel staat, kunnen de onderzoeksgerechten hem » eveneens in observatie stellen. In dat geval is de » beslissing tot inobservatiestelling, in afwijking van » het bepaalde in artikel 5 van de wet van 20 april 1874, op haar dagtekening een nieuwe beslissing over » de handhaving van de hechtenis... »

Door deze gelijkstelling van inobservatiestelling en preventieve hechtenis gedurende het gerechtelijk

strafonderzoek, wordt het optreden van het onderzoeksgerecht *gemakkelijker en eenvoudiger*, « in die » zin dat wanneer het onderzoeksgerecht het bevel tot » aanhouding reeds vroeger heeft gevestigd ⁽¹¹⁵⁾, of » de preventieve hechtenis heeft gehandhaafd ⁽¹¹⁶⁾, » de beschikking tot inobservatiestelling de plaats zal » innemen van de laatste beschikking, inzake voorlopige » hechtenis gewezen », terwijl « zowel laatstvermelde » beschikking als de beschikking tot inobservatiestelling om de maand moet worden bevestigd ⁽¹¹⁷⁾.

Deze nieuwe regeling neemt evenwel niet weg dat » de inobservatiestelling eveneens kan worden gelast » en dit ook ambtshalve door de vonnisgerechten in de » gevallen waarin de wet voorlopige hechtenis toelaat; » aldus artikel 1, laatste alinea, van de wet van 1 juli 1964.

Dienvolgens, wanneer in dergelijk geval de beklaagde niet preventief werd aangehouden en niet in staat van voorlopige hechtenis naar het vonnisgerecht verwezen werd, kan de inobservatiestelling, en derhalve de vrijheidsbeneming van beklaagde, geschieden zoals voorheen (zie voetnoot ⁽¹⁰⁷⁾); indien de inobservatiestelling geen einde heeft genomen moet zij dus, als zodanig, om de maand, worden bevestigd door het gerecht dat deze maatregel heeft gelast.

35. Voor het overige, wat de *procedure*, de *duur* en de eventuele *hernieuwing* van de inobservatiestelling betreft, heeft de nieuwe wet, buiten de reeds onderstreepte verruiming, zo op geneeskundig-psychiatrisch als op zuiver gerechtelijk gebied, van het verdedigingsrecht van de verdachte of de beklaagde (zie hierboven onder nrs 27, littera b, en 29 littera c), slechts geringe wijzigingen aan het stelsel van de wet van 1930 aangebracht:

a) Terwijl artikel 3, alinea 2, van de wet van 9 april 1930 bepaalde dat op het verzoek tot inobservatiestelling binnen acht dagen uitspraak wordt ge-

daan ⁽¹¹⁸⁾, heeft artikel 2, alinea 4 van de nieuwe wet deze termijn op *vijftien dagen* gebracht, omdat het voor de rechter dikwijls moeilijk is binnen acht dagen een beslissing te treffen nopens een verzoek tot inobservatiestelling ⁽¹¹⁹⁾.

Er dient hier evenwel te worden opgemerkt dat, waar de wet van 1930 de termijn van acht dagen enkel voorschreef wanneer het verzoek uitging van de verdediging, doch niet ten opzichte van de vordering van het openbaar ministerie, de nieuwe wet daarentegen dit onderscheid heeft uitgeschakeld: «*het gerecht*» waarbij de zaak aanhangig is gemaakt, beslist binnen «*vijftien dagen*» zo luidt het nieuw artikel 2, alinea 4.

Ofschoon het Hof van Cassatie, in verband met de termijn van acht dagen bepaald bij artikel 3, alinea 2 van de wet van 9 april 1930, beslist heeft dat deze termijn niet voorgeschreven was op straf van nietigheid ⁽¹²⁰⁾, kunnen niettemin argumenten worden ingeroepen tot staving van een andere zienswijze ⁽¹²¹⁾.

Daar echter de memorie van toelichting tot het ontwerp van de nieuwe wet uitdrukkelijk naar dit cassatiearrest verwijst ⁽¹²²⁾, rijst de vraag of de wetgever het niet in acht nemen van de termijn van vijftien dagen met de nietigheid van de beslissing heeft willen sanctioneren. Men kan het betwijfelen; doch in dat geval hoefde de wetgever geen gebod uit te vaardigen dat straffeloos kan worden miskend. Onderzoeks- en vonnisgerechten zouden dan ook goed doen de termijn van vijftien dagen voortaan stipt in acht te nemen zolang het Hof van Cassatie zijn vroeger standpunt eventueel niet zal hebben bevestigd.

b) Onder voorbehoud van hetgeen reeds beklemd werd nopens het uitdrukkelijk verzaken van de minimumtermijn van verschijning niet enkel door de verdachte alleen, doch ook door zijn advocaat (zie hierboven onder nr. 27, littera b) ⁽¹²³⁾, doet, net zoals voorheen, de voorzitter van het gerecht waarbij de zaak aanhangig is gemaakt, drie dagen vooraf, op een ter griffie gehouden bijzonder register, plaats, dag en uur van verschijning vermelden, geeft de griffier bij aange tekende brief daarvan kennis aan de verdachte en zijn advocaat, en stelt hij het dossier gedurende achtenveertig uren ter beschikking van laatstgenoemde ⁽¹²⁴⁾.

c) *Duur* van de inobservatiestelling blijft, zoals onder het stelsel van de wet van 1930, bepaald tot ten hoogste één maand, met mogelijkheid tot *verlengingen* telkens voor één maand; in geen geval mag zij langer dan zes maanden duren.

36. De nieuwe wet handhaaft het principe van de wet van 1930 betreffende de plaats waar de inobservatiestelling doorgaat: «de inobservatiestelling geschiedt in de psychiatrische afdeling van een strafinrichting» (artikel 1, alinea 3, van de wet van 1 juli 1964).

Eén van de bezwaren tegen de wet van 1930 was het nutteloos repressief kenmerk van de observatieregeling ten aanzien van verdachten, die van bij de aanvang van het gerechtelijk strafonderzoek blijkbaar als volslagen krankzinnigen dienen te worden beschouwd, en als dusdanig zonder verwijl in een bijzonder gesticht of psychiatrisch gasthuis ter verpleging zouden moeten opgenomen worden, in plaats van in de psychiatrische afdeling van een strafinrichting, zelfs voorlopig, ter observatie te worden opgesloten (zie hierboven onder nr. 15).

Het voorontwerp Cornil-Braffort had dan ook de mogelijkheid voorzien van de inobservatiestelling in andere door de Minister van Justitie aangenomen

observatiegestichten (zie hierboven onder nr. 19, in fine).

Ingaande op de sindsdien, in die zin nog herhaaldelijk uitgebrachte suggesties en voorstellen ⁽¹²⁵⁾, had het ontwerp van de nieuwe wet een algemene hervormingsmaatregel voorzien tot verbetering van de curatieve aard van de tussenkomsten tot bescherming van de maatschappij, met name de mogelijkheid de krankzinnige en abnormale delinkwenten, zowel verdachten als geïnterneerden, in vooraf door de Regering erkende vrije psychiatrische inrichtingen te plaatsen, dit evenwel gans uitzonderlijk en indien dergelijke plaatsing door dwingende therapeutische noodwendigheden gerechtvaardigd is ⁽¹²⁶⁾.

Wat meer bepaald de inobservatiestelling betreft, voorzag artikel 1, alinea 3, van het wetsontwerp dan ook uitdrukkelijk dat, in dergelijke omstandigheden, zij uitzonderlijk plaats vond in een door de Regering erkende psychiatrische inrichting.

Daarenboven, wegens dezelfde noodwendigheden, zou de onderzoeksrechter uitzonderlijk, bij speciaal gemotiveerde beschikking, en bij afwijking van artikel 110 van het Wetboek van Strafvordering en van de hoofdstukken II en III van titel VII van boek II van dit wetboek, kunnen bevelen dat het door hem afgeleverd bevel tot aanhouding in zodanige erkende psychiatrische inrichting zou worden ten uitvoer gelegd, bevelschrift dat aan dezelfde vereisten van bevestiging en maandelijkse handhaving door de raadkamer zou onderworpen zijn als die voorzien voor de preventieve hechtenis door de wet van 20 april 1874 ⁽¹²⁷⁾.

37. Van die, naar ons oordeel, uitstekende hervorming voorgesteld door het aanvankelijk wetsontwerp is uiteindelijk in de wet van 1 juli 1964 weinig terechtgekomen.

Tijdens de werkzaamheden in de schoot van de parlementaire commissies werd de mogelijkheid tot het treffen van deze uitzonderlijke maatregel, ook voorzien voor de geïnterneerden en de door de Minister van Justitie geïnterneerde veroordeelden ⁽¹²⁸⁾, van meetaf aan met een zeker voorbehoud aanvaard; er werd o.m. gewaarschuwd tegen «een ongelijkheid in de behandeling voor het gerecht», en een zeker wantrouwen geuit ten opzichte van de maatstaven welke zouden worden aangelegd voor de erkenning van privéinrichtingen ⁽¹²⁹⁾.

Later, na een uitvoerige gedachtenwisseling, liet de Senaatcommissie voor de Justitie, met eenparigheid van stemmen en in overeenstemming met de Minister van Justitie, de regeling betreffende de erkenning van particuliere inrichtingen vervallen, en verving zij, in de desbetreffende teksten van het wetsontwerp de woorden «een door de Regering erkende psychiatrische inrichting» door de woorden «een psychiatrische inrichting die geschikt is uit het oogpunt van veiligheid en verzorging» ⁽¹³⁰⁾.

Nadat de Senaat een eerste maal het aldus gewijzigd wetsontwerp had goedgekeurd ⁽¹³¹⁾, werd door de Regering bij de Kamer van Volksvertegenwoordigers een amendement ingediend, waarbij voorgesteld werd de mogelijkheid van de inobservatiestelling in een daarvoor uit het oogpunt van veiligheid en verzorging geschikte inrichting te schrappen ⁽¹³²⁾.

Ter gelegenheid van de besprekingen van dit amendement in de Kamercommissie voor de Justitie, werd door haar voorzitter, de heer M.-A. Pierson, onderstreept dat de reden van deze weglating gelegen was in het feit dat er misbruiken te vrezen zijn; gegoede verdachten zouden kunnen bevoordeeld worden, terwijl ook bezwaarlijk zou kunnen aanvaard worden dat het

verblijf in een dusdanige inrichting in mindering zou komen van de straf, die nadien zou worden uitgesproken, in het geval dat de inobservatiestelling negatieve resultaten heeft opgeleverd. De Minister van Justitie wees er bovendien op, dat hij in zeer dringende gevallen steeds het recht heeft de verdachte in een voor zijn gezondheidstoestand geschikte inrichting te plaatsen, en zelfs de plaatsing van de verdachte in een hospitaal, onder politiebewaking, kan bevelen (133).

En zo komt het dat ten slotte, na verwerping van een subamendement voorgesteld door de heer volksvertegenwoordiger E. Cooreman strekkende tot haar behoud (134), de mogelijkheid tot inobservatiestelling in een psychiatrische privé-inrichting, en zelfs in een uit het oogpunt van veiligheid en verzorging geschikte inrichting, uit het wetsontwerp verdienen is (135), terwijl nochtans de mogelijkheid tot plaatsing en bewaring van de geïnterneerde in een dergelijke inrichting, en dit om therapeutische redenen, door de commissie en in dringende gevallen door haar voorzitter of de Minister van Justitie, behouden werd (artikelen 14, alinea 1, en 17 van de nieuwe wet).

Doch het recht voor de onderzoeksrechter te bevelen dat het door hem afgeleverd bevel tot aanhouding, bij uitzondering ten uitvoer zal worden gelegd in de psychiatrische afdeling van een strafinrichting wordt in artikel 1, alinea's 4 en 5, van de nieuwe wet, gehandhaafd:

«De onderzoeksrechter die een bevel tot aanhouding » heeft verleend, kan bij uitzondering, bij met reden » omklede beschikking, gelasten dat dit aanhoudings- » bevel ten uitvoer zal worden gelegd in de psychia- » trisch afdeling van een strafinrichting. Deze beschik- » king zal slechts gehandhaafd worden voor zover zij » binnen vijf dagen wordt bevestigd door de raadkamer » in de vorm bepaald in artikel 4 van de wet van » 20 april 1874. Deze bevestiging is, op de datum van » voormelde beschikking, een beslissing over de hand- » having van de hechtenis.»

Indien men de amper bewimpelde argwaan kan betwisten en betreuren, waarvan aldus blijk gegeven werd wanneer ten slotte aan het gerecht de mogelijkheid geweigerd werd een krankzinnige of abnormale verdachte, wegens dwingende therapeutische noodwendigheden, uitzonderlijk in observatie te plaatsen in een bijzondere psychiatrische inrichting buiten de gevangenis, is daarentegen het recht door de nieuwe wet aan de onderzoeksrechter verleend om, onder toezicht van de onderzoeksgerechten, de door hem in preventieve hechtenis opgenomen verdachte, zonder inobservatiestelling, in de psychiatrische afdeling van een strafinrichting te kunnen houden, voor de praktijk van een niet te onderschatten belang: de onderzoeksrechter wordt immers aldus in de gelegenheid gesteld het door hem gelast *geestesonderzoek* in meer gunstige en geschikte voorwaarden dan vroeger, te doen geschieden.

38. Ook wat het einde van de inobservatiestelling betreft, aangelegenheid die door de wet van 1930 volkomen in het duister werd gelaten, en die dan ook aanleiding heeft gegeven tot betwistingen (zie onder nr. 33, 2° hierboven en de voetnoot (109)), omvat de nieuwe wet een nuttige verduidelijking.

Artikel 6, al. 6 en 7, bepaalt inderdaad:

«De inobservatiestelling neemt een einde hetzij door » het verstrijken van de termijn van een maand indien » deze niet is hernieuwd, hetzij door het verstrijken » van de termijn van zes maanden bepaald in het derde

» lid van dit artikel, hetzij door de beschikking van het » gerecht dat gelast er een eind aan te maken.

» Heeft de inobservatiestelling een einde genomen, » dan blijft de verdachte onder aanhoudingsbevel en » wordt hij in een arrest- of justitiehuis geplaatst, tenzij » zijn internering wordt gelast overeenkomstig art. 7».

Deze verduidelijking werd uitgelokt door een amendement ingediend door de heer *senator Hambye* (136), waarbij voorgesteld werd te bepalen dat de inobservatiestelling een einde zou nemen door het verstrijken van de termijn waarvoor zij bevolen werd of door de *neerlegging, vóór het verstrijken van die termijn, van het deskundig verslag ter griffie van het bevoegd gerecht* (137). Tegen het feit dat de neerlegging van het deskundig verslag ter griffie voldoende zou zijn om een einde te stellen aan de inobservatiestelling, werd in de Senaatscommissie voor de Justitie bezwaar geopperd: wie zou immers kennis nemen van het verslag en het beoordelen? Kan het verslag soms ook niet besluiten tot de noodzakelijkheid van een aanvullend onderzoek in een andere richting? Aan het tweede alternatief van het amendement werd dan ook verzaakt (138), doch het einde van de inobservatiestelling niettemin nader vastgelegd.

39. Al deze bepalingen van de nieuwe wet houdende lichte wijzigingen, of strekkende tot verbetering, aanvulling, verduidelijking of aanpassing van de oude teksten van 1930 met betrekking tot de inobservatiestelling, kunnen, van het hoger standpunt uit van de algemene principes bekeken, misschien als van ondergeschikt belang worden aangezien, alhoewel zij nochtans, bij de geregelde behandeling van de strafprocedures door de nieuwe wet beheerst, de aandacht van de practici, en meer bepaald van de parketmagistraten stipt moeten gaande maken.

In zelfde verband moet nu verder ook gewaarschuwd worden voor sommige wijzigingen, aanvullingen en verbeteringen aangebracht door de nieuwe wet *inzake internering*.

De hoofdzakelijke nieuwigheid ten deze door de wet van 1 juli 1964 ingevoerd, met name de *internering van volstrekt onbepaalde duur*, mede de belangrijke verruiming welke zij hierbij aan het verdedigingsrecht zowel vóór de rechtscollages als vóór de commissies heeft verzekerd, werden reeds beklemtoond (zie hierboven onder nrs. 24 en 27).

Wat meer bepaald de *strafrechtelijke procedure vóór die rechtscollages* aangaat, dienen vooral, buiten het recht voor de advocaat van de verdachte of beklaagde om gans alleen in hoger beroep te komen tegen een beslissing waarbij de internering wordt gelast of geweigerd (zie hierboven onder nr. 27, littera b), twee bijzonderheden te worden vermeld:

a) Daar de nieuwe wet inzake internering afwijkt van de bepalingen van de wet van 25 oktober 1919, nl. nr. XV, diende de uitoefening van het verdedigingsrecht te worden geregeld wanneer het openbaar ministerie een vordering tot internering aanhangig maakt bij de raadkamer. Eenvormigheidshalve heeft de nieuwe wet de termijnen van verschijning en van mededeling van het strafdossier op *vier dagen* gesteld (139).

Dienvolgens bepaalt artikel 7, alinea 2, van de wet van 1 juli 1964:

«In afwijking van het enig artikel, nr. XV, van de » wet van 25 oktober 1919, doet de rechter, wanneer de » vordering tot internering bij de raadkamer aanhangig » is gemaakt, ten minste vier dagen vooraf, op een ter » griffie gehouden bijzonder register, plaats, dag en

» uur van verschijning vermelden. De griffier geeft bij » aangetekende brief daarvan kennis aan de verdachte » en zijn advocaat, indien er een aangewezen is in het » geding. Het dossier wordt ten minste vier dagen vóór » die verschijning op de griffie ter beschikking gesteld » van partijen. »

Wat de Kamer van inbeschuldigingstelling van het Hof van Beroep betreft, worden de termijnen, zoals voorheen, geregeld door artikel 223 van het Wetboek van Strafvordering, gewijzigd bij het enig artikel van de wet van 19 augustus 1920 (ten minste tien dagen vóór de verschijning).

b) Met betrekking tot de *vormen en termijnen van het hoger beroep*, is het noodzakelijk gebleken eveneens te verwijzen naar artikel 203bis van het Wetboek van Strafvordering, dat bij artikel 4 van de wet van 16 februari 1961 ⁽¹⁴⁰⁾ in dat wetboek werd ingevoegd, en luidens hetwelk de advocaat, houder van de stukken, hoger beroep kan instellen uit naam van de verdachte of beklaagde. Het vertegenwoordigingsrecht dat het aan de advocaat verleent is immers niet hetzelfde als het recht dat door artikel 8, alinea 1, van de nieuwe wet wordt verleend, en krachtens hetwelk de advocaat hoger beroep kan instellen uit eigen naam.

Aan de andere kant, is, in fine van het artikel 8 van de nieuwe wet ook een verwijzing opgenomen naar artikel 8 van de wet van 1 mei 1849, gewijzigd door art. 4 van de wet van 27 februari 1956, aangezien dat artikel — waarbij art. 205 van het Wetboek van Strafvordering werd opgeheven, de vormen en de termijnen bepaalt van het hoger beroep van het openbaar ministerie bij het gerecht dat van het hoger beroep kennis dient te nemen ⁽¹⁴¹⁾.

Voortaan kan dienvolgens de procureur-generaal bij het Hof van Beroep, door aanzegging aan de verdachte of beklaagde door middel van een deurwaardersexploot betekend binnen vijftien dagen van de uitspraak, hoger beroep instellen tegen de beschikking van de raadkamer of tegen het vonnis van de correctionele rechtbank gewezen inzake internering, met dagvaarding van de verdachte of beklaagde vóór de Kamer van inbeschuldigingstelling en vóór de correctionele Kamer van het Hof van beroep binnen veertig dagen te rekenen van de uitspraak.

De door de nieuwe wet aldus aangebrachte aanvulling blijkt te meer nuttig en gepast daar door het Hof van Cassatie, onder het stelsel van de artikelen 8 en 29 van de wet van 9 april 1930 ⁽¹⁴²⁾, beslist werd dat de procureur-generaal bij het Hof van beroep, geen hoedanigheid heeft om, op grond van voormeld artikel 8 van de wet van 1 mei 1849, hoger beroep in te stellen binnen vijftien dagen na de uitspraak tegen een beschikking van de raadkamer inzake internering ⁽¹⁴³⁾.

40. Een laatste aanvulling door de nieuwe wet inzake internering aangebracht betreft de *burgerlijke rechtsvordering*.

Waar *artikel 11* van de nieuwe wet, zoals de artikelen 11 en 12 van de wet van 1930, bepaalt dat, in geval de internering wordt bevolen, de verdachte, de beklaagde of de beschuldigde veroordeeld wordt in de kosten ⁽¹⁴⁵⁾, eventueel tot teruggave, en de bijzondere verbeurdverklaring wordt uitgesproken, terwijl, in hetzelfde geval het onderzoeksgerecht en het vonnisgerecht over de bij hen aanhangig gemaakte burgerlijke rechtsvordering, tegelijk met de publieke vordering, beslist, heeft de nieuwe wet in haar tekst nader bepaald dat het door de wet van 16 april 1935 in het Burgerlijk Wetboek ingevoegde artikel 1386bis toepas-

sing vindt, en de rechter derhalve uitspraak moet doen naar billijkheid ⁽¹⁴⁵⁾.

41. De nieuwe wet handhaaft het beginsel van de *onmiddellijke tenuitvoerlegging van de interneringsbeslissingen*.

Niet zonder belang is het echter te doen opmerken dat, binnen het raam van de ontworpen hervormingen tot verbetering van de curatieve aard van de tussenkomsten tot bescherming van de maatschappij, het ontwerp van de nieuwe wet de mogelijkheid had voorzien voor de rechter de tenuitvoerlegging van de interneringsmaatregel op te schorten, wanneer de verdachte op het ogenblik van de internering in vrijheid is; ingevolge overwegingen van psychotherapeutische aard, kan inderdaad dergelijke opschorting, in sommige gevallen, als een gepaste beslissing worden beschouwd ⁽¹⁴⁶⁾.

Het voorontwerp Cornil-Braffort had reeds de mogelijkheid van een door de rechter *voorwaardelijk* op te leggen internering van de abnormale delinquent voorzien en geregeld (zie hierboven onder nr 19) ⁽¹⁴⁷⁾.

Alhoewel in het door haar ontworpen stelsel, de internering niet een straf was, zoals in het voorontwerp Cornil-Braffort, doch een beveiligingsmaatregel bleef, had niettemin de « Commissie voor de studie van de » herziening van het strafrecht en de strefrechtspleging » de mogelijkheid van de opschorting van de internering door de rechter uit te spreken aanbevolen, dit ter bevordering van een meer aangepaste individualisering van de interneringsbeslissingen en van een ruimere beoordelingsvrijheid van de rechter.

Zodanige voorwaardelijke internering zou o.m. kunnen uitgesproken worden ingeval de graad van sociaal-gevaarlijkheid van betrokkene, voldoende erg om de toepassing van de wet te rechtvaardigen, te weinig gekarakteriseerd is om hem onmiddellijk in een inrichting voor sociaal verweer te doen opnemen ⁽¹⁴⁸⁾.

Dit door de Regering overgenomen voorstel is, als dusdanig, tijdens de parlementaire werkzaamheden, uit het ontwerp van de nieuwe wet verdwenen ⁽¹⁴⁹⁾.

Nochtans werd de maatregel *in feite* door de nieuwe wet toch in zekere mate voorzien, althans onder een andere vorm, zodanig dat de tenuitvoerlegging ervan, mits de geboden omzichtigheid ⁽¹⁵⁰⁾, toch ook meer lenigheid toelaat, vermits, naar luid van *artikel 15, alinea 3*, van de nieuwe wet de commissie tot bescherming van de maatschappij voor de geïnterneerden een *stelsel van beperkte vrijheid* kan toestaan, waarvan de Minister van Justitie de voorwaarden en de modaliteiten bepaalt, en waardoor een soms gelukkige overgang kan verzekerd worden tussen de volledige internering en de invrijheidstelling op proef ⁽¹⁵¹⁾.

Weliswaar beschikte de psychiatrische commissie, onder het stelsel van de wet van 1930, over hetzelfde recht, en kon zij, vanaf de eerste verschijning, de internering schorsen, of de invrijheidstelling van de geïnterneerde definitief of op proef gelasten ⁽¹⁵²⁾.

42. Doch het aanmerkelijk verschil dat dienaangaande in de opvattingen van de acht psychiatrische commissies werd vastgesteld, en dat aldus tot een vrij uiteenlopende rechtspraak aanleiding gegeven heeft ⁽¹⁵³⁾, alsmede bepaalde gevallen waarin voorbarige invrijheidstellingen van geïnterneerden door zware herhalingen werden opgevolgd die de publieke opinie in opschudding hebben gebracht ⁽¹⁵⁴⁾, hebben de wetgever van 1964 ertoe geleid in de nieuwe wet regelingen te treffen en bepalingen te voorzien, die de bezorgdheid vertolken om aan de aktie van de commissie een meer

harmonisch optreden en een betere continuïteit te verzekeren, zowel ter bevordering van de curatieve aard van hun tussenkomsten ten aanzien van de geïnterneerden als op het plan van een meer doeltreffende bescherming van de gemeenschap tegen de herhaling van abnormalen.

43. Tot betrachting van deze verschillende doch samenhangende doeleinden, heeft de wet van 1 juli 1964 vooreerst, wat de *samenstelling van de commissiën* betreft, — welke voortaan « *commissiën tot bescherming van de maatschappij* » worden genoemd —, enkele verbeteringen ingevoerd (artikel 12).

Zonder dat aan de wijze van hun benoeming enige verandering werd aangebracht, worden de leden van die commissies nochtans niet meer voor één jaar aangesteld, doch voor *drie jaren* benoemd, en elk lid heeft één of *meer plaatsvervangers*, terwijl de *geneesheer-psychiater* en zijn *plaatsvervangers* die er deel van uitmaken door de Minister van Justitie niet meer noodzakelijk moeten gekozen worden onder de geneesheren van de psychiatrische afdeling, zoals hem voorheen door artikel 13 van de wet van 1930 opgelegd werd.

Het ontwerp van de nieuwe wet voorzag bovendien dat het voorzitterschap voorbehouden werd aan een *effectief* magistraat, en bracht tevens de wens uit dat deze taak zou worden toevertrouwd aan magistraten met criminologische vorming (155). Ten overstaan van deze stap, hoe bescheiden ook, op de weg naar een specialisering, welke in de rechtspraktijk met de dag meer wordt aangevoeld en zoveel mogelijk moet worden bevorderd (156), werd nochtans, tijdens de parlementaire werkzaamheden, geen begrip betuigd: van meetaf aan heeft de Senaatcommissie voor de Justitie geoordeeld dat het voorzitterschap van de commissies, zoals voorheen, ook aan een *eremagistraat* moest kunnen worden opgedragen « omdat voor de andere leden » van de commissies ook geen leeftijdsvoorwaarden » worden gesteld » (157).

Het argument is op zichzelf weinig overtuigend, en zou, naar ons oordeel, enkel als pertinent kunnen beschouwd worden indien men er aan toegevoegd had dat de voorzitters van de commissies, in elk geval, dienen te worden gekozen onder de magistraten, licentiaten in de criminologie, of onder degenen die door hun werken of bijdragen het bewijs van een werkelijke specialisering in de criminologische wetenschappen hebben geleverd (158).

44. Afgezien van deze beschouwing, heeft de wet van 1 juli 1964 vervolgens, en o.m. met het oog op het verzekeren van meer eenheid van rechtspraak bij de beslissingen van de commissies tot bescherming van de maatschappij, een *nieuwigheid* ingevoerd, met name het instellen van een *hoge commissie tot bescherming van de maatschappij* (artikel 13).

Al de leden van deze hoge commissie, die te Brussel zal zetelen (159), worden voor *zes jaren* benoemd, en deze benoemingen kunnen hernieuwd worden (160), wat ongetwijfeld de continuïteit van het werk van de hoge commissie zal bevorderen.

Het *voorzitterschap* wordt opgedragen aan een *effectief* of een *eremagistraat* van het Hof van Cassatie of van een Hof van beroep, door de eerste-voorzitter van het Hof van Cassatie gekozen.

Verder bestaat de hoge commissie uit twee andere leden: een *advokaat* door de Minister van Justitie gekozen uit drie lijsten van drie kandidaten voorgedragen door de stafhouder van de raden der Orde bij de hoven van beroep, en een *geneesheer*, die de genees-

heer-directeur is van de Penitentiaire Anthropologische Dienst.

Daar de hoge commissie uit ten minste twee sekties bestaat (161), worden voor ieder lid twee of meer plaatsvervangers benoemd, zodanig gekozen dat de commissie in elk van beide landstalen kan beslissen.

De taak van het openbaar ministerie bij de hoge commissie wordt opgedragen aan één of meer magistraten van de parketten-generaal, aangewezen door de Minister van Justitie.

Het sekretariaat van de commissie wordt waargenomen door ambtenaren, zodus door personeelsleden van de eerste categorie, eveneens benoemd door de Minister van Justitie.

45. Het is evenwel niet zozeer bij de samenstelling van de commissies en van de hoge commissie tot bescherming van de maatschappij dat de nieuwe wet gunstige hervormingen verwezenlijkt, doch wel hoofdzakelijk op het gebied van de bevoegdheid en de werking van deze commissie inzake de tenuitvoerlegging van de beschikkingen tot internering en de invrijheidstelling van de geïnterneerden dat zij, ter vervulling van de gestelde doeleinden, aanmerkelijke verbeteringen invoert.

46. In de eerste plaats, *hervormingen tot verbetering van de curatieve aard van de tussenkomsten tot bescherming van de maatschappij*.

Immers, indien de commissie de inrichting aanwijst waar de internering zal plaats vinden, en deze inrichting principieel een van de door de Regering georganiseerde instellingen is, kan zij evenwel zoals reeds vermeld werd (zie onder nr. 37 hierboven), *om therapeutische redenen*, doch alsdan bij *speciaal met redenen omklede beslissing*, de plaatsing en de bewaring van de geïnterneerde gelasten in een *privé-inrichting* die daarvoor geschikt is uit het oogpunt van *veiligheid en verzorging* (artikel 14, alinea 2 van de nieuwe wet).

Alhoewel het *uitzonderlijk* kenmerk van deze maatregel door de daartoe bij de wet gestelde voorwaarden duidelijk onderstreept wordt (162), wil het ons nochtans voorkomen dat, niet enkel bij de aanvang van de internering, doch ook tijdens de internering, wel te verstaan mits de vervulling van dezelfde wettelijk vereiste voorwaarden, zodanige gemotiveerde beslissing door de commissie kan getroffen worden wanneer zij, op grond van artikel 15 van de nieuwe wet, « de overbrenging van de geïnterneerde » naar een andere inrichting kan gelasten », hetzij ambtshalve, hetzij op vordering van de procureur des Konings, hetzij op verzoek van de Minister van Justitie, hetzij op verzoek van de geïnterneerde zelf of, buiten diens tussenkomst en zelfs tegen diens wil, van zijn advocaat: doel en geest van de wet ten opzichte van de mogelijkheid tot het bevelen van dergelijke overbrenging van de geïnterneerde naar een uit het oogpunt van veiligheid en verzorging geschikte privé-inrichting pleiten voor zodanige interpretatie (163).

Wat meer is: waar, luidens artikel 17 van de nieuwe wet, in *dringende* gevallen, de voorzitter van de commissie de overbrenging van de geïnterneerde « naar een andere inrichting kan gelasten », mits voorlegging van zijn beslissing aan de commissie die tijdens haar eerstkomende vergadering uitspraak doet, en waar, in zelfde spoedeisende gevallen, ook de Minister van Justitie dergelijke overbrenging om reden van veiligheid kan bevelen, mits er onmiddellijk kennis van te geven aan de commissie, menen wij dat, op grond van zelfde hierboven vermelde beschouwing, deze « andere inrichting » eveneens een privé-instelling kan zijn, die voor

de plaatsing en bewaring van de geïnterneerde geschikt is uit oogpunt van veiligheid en verzorging (164).

Men kan het zich immers bezwaarlijk voorstellen, en het zou beslist niet stroken met het door de wetgever nagestreefd maatschappelijk doel, dat, zowel in geval van spoed als tijdens de internering, de overbrenging van betrokkene naar zulkdanige inrichting niet zou kunnen geschieden terwijl specifiek uitzonderlijke kenmerken bij de ontwikkeling van de geestesziekte vastgesteld en dringende therapeutische redenen om deze evolutie te keer te gaan dergelijke overbrenging nochtans werkelijk rechtvaardigen en zelfs opdringen, omdat b.v. de Regeringsinrichting niet beschikt over het geschikt personeel of het vereist wetenschappelijk materieel om de ernstige of scherpe geestesandoening van de geïnterneerde dringend of doeltreffend te behandelen (165).

47. Vooraleer over de aanwijzing van een inrichting, waar de internering zal plaats vinden, uitspraak te doen, kan de commissie het advies inwinnen van het oriënteringscentrum dat door de Koning zal worden ingesteld (artikel 14, alinea 3, van de nieuwe wet), en waar, door middel van een aangepaste wetenschappelijke uitrusting en door de leden van een volledige medico-sociale ploeg, de studie van de geïndividualiseerde behandeling van de laatste geïnterneerden, met afgetekende psychopathologische kenmerken, zal worden ondernomen. Te dien einde zal de betrokkene voor bijkomende observatie naar dit centrum worden overgebracht (166).

48. Uit hetgeen hierboven werd uiteengezet blijkt dat een zekere tijdspanne kan verlopen tussen het ogenblik waarop het bevoegd gerecht de internering gelast en het ogenblik waarop uiteindelijk de commissie de inrichting aanwijst waar de internering zal worden ondergaan.

De nieuwe wet bepaalt dan ook, in de alinea's 4 en 5 van haar artikel 14, waar de internering voorlopig moet plaats vinden: «Op het ogenblik dat de internering» gelast is, wordt de verdachte, als hij in observatie is, »in de psychiatrische afdeling gelaten in afwachting »dat de commissie tot bescherming van de maatschap- »pij een inrichting aanwijst.

»Is verdachte, op het ogenblik dat de internering »gelast is, in hechtenis in een strafinrichting, dan heeft »de internering voorlopig plaats in de psychiatrische »afdeling van die inrichting of, bij gebreke daarvan, »in een afdeling aangewezen door het gerecht dat de »internering gelast.»

Deze bepalingen werden volledigheidshalve in het aanvankelijk ontwerp van de nieuwe wet ingelast naar aanleiding van een amendement van de Regering (167). Dit amendement voegde er in fine aan toe dat «een dergelijke aanwijzing ook geschiedt »wanneer de ver- »dachte wiens internering gelast is, in vrijheid is» (zie de gevallen bedoeld onder voetnoot (107)). Dit deel van het amendement werd echter door de Kamercommissie voor de Justitie verworpen (168).

49. Deze verschillende hervormingen door de nieuwe wet aan de bevoegdheid van de commissies aangebracht met het oog op de verbetering van de curatieve aard van hun beslissingen, worden bovendien aangevuld door het toekennen aan de commissies van de hierboven reeds besproken macht (zie hierboven onder nr. 41) de progressieve wederopneming van de geïnterneerde in de maatschappij voor te bereiden door hem een stelsel van beperkte vrijheid toe te

staan, waarvan de Minister van Justitie de voorwaarden en de modaliteiten zal bepalen (artikel 15, alinea 3 van de nieuwe wet) (169).

50. Verder, waar, in verband met de verschijningen van de geïnterneerde voor de commissie met het oog op zijn eventuele invrijheidstelling (definitief of op proef), de commissie, alvorens te beslissen, voorheen enkel het advies mocht inwinnen van een niet tot de administratie behorend geneesheer (art. 15 - Wet van 9 april 1930), voorziet de nieuwe wet, bij haar artikel 16, alinea 1, dat de commissie daartoe die adviserende geneesheer vrij kan kiezen, *onverschillig of deze al dan niet aan het penitentiair bestuur verbonden is.*

Niets verzet er zich dus tegen dat, buiten het door artikel 16, alinea 3 van de nieuwe wet voortaan verplicht gesteld verhoor van de directeur of de geneesheer van de inrichting tot bescherming van de maatschappij of van de geschikte inrichting uit het oogpunt van veiligheid en verzorging (170), de commissie bovendien, in de mate van het mogelijke, het oordeel zou inwinnen van de deskundige-psychiater, die de vatbaarheid voor toerekening van de geïnterneerde kort na het door hem gepleegd misdrijf heeft bestudeerd; de confrontatie van de uiteenzetting en de zienswijze van laatstgenoemde geneesheer met die van zijn confraters, die de betrokkene sinds zijn internering hebben geobserveerd, en de evolutie van zijn geestestoestand en vooral van de graad van zijn sociaal-gevaarlijkheid geregeld hebben gadeslaan, blijkt een niet te betwifelen nut te moeten opleveren en tevens de waarborgen te moeten vermeerderen tegen een vroegtijdige invrijheidstelling (171).

51. Aan de andere kant, wordt door de nieuwe wet, zoals voorheen (zie artikel 15, alinea 2, van de wet van 9 april 1930), aan de geïnterneerde het recht voorbehouden zich, met het oog op zijn verschijning voor de commissie, te laten onderzoeken door de geneesheer die hij zelf aanwijst, met deze dubbele aanvulling nochtans dat hij het advies van die geneesheer kan voorleggen, terwijl deze laatste, tijdens zijn onderzoek, *inzage kan nemen van het dossier van de geïnterneerde (artikel 16, alinea 2, van de nieuwe wet).*

52. Voorts, wat de verschijning van de geïnterneerde voor de commissie betreft, dient te worden herinnerd aan de reeds besproken en naar ons oordeel zeer aan te prijzen hervorming, waarbij het *vertegenwoordigingsrecht* erkend wordt aan de *advokaat* van de geïnterneerde, ingeval het voor deze laatste nadelig zou zijn medisch-psychiatrische kwesties betreffende zijn toestand in zijn aanwezigheid te onderzoeken en te bespreken (zie hierboven onder nr. 26 in fine), terwijl, om aan zekere uiteenlopende interpretaties een einde te stellen, door artikel 16, laatste lid, van de nieuwe wet nader bepaald wordt dat *alleen de drie leden van de commissie en de secretaris bij de beraadslaging aanwezig zijn* (172).

53. Tussen de ingevoerde hervormingen met betrekking tot de verbetering van de curatieve draagwijdte van de beslissingen van de commissies tot bescherming van de maatschappij, dient er ten slotte, en wel hoofdzakelijk, op gewezen dat, ingeval de geïnterneerde door de commissie op proef in vrijheid wordt gesteld, de nieuwe wet, in haar artikel 20, alinea 1, het loutere en onvoldoende psychiatrisch toezicht, voorzien bij artikel 21, alinea 1 van de wet van 1930, vervangt door een *sociaal-geneeskundige voogdij*, waarvan de duur en de

modaliteiten in de beslissing van de commissie dienen te worden bepaald.

De Memorie van toelichting van het ontwerp van de nieuwe wet heeft zelf het bijzonder belang van de organisatie van die voogdij beklemtoond, waar het deze « de essentiële voorwaarde noemt voor de doeltreffendheid van elke wetgeving tot bescherming van de » maatschappij » (173).

De soms ongelukkige ervaring opgedaan inzake voogdij over voorwaardelijk in vrijheid gestelde veroordeelden wijst er op dat, vooral wanneer het om een op proef in vrijheid gestelde geïnterneerde gaat, die dus bij zijn internering impliciet als gevaarlijk beschouwd werd voor de maatschappij, het niet volstaat dat hij, na zijn invrijheidstelling, in min of meer losse betrekking zou blijven met het dispensarium voor geesteshygiëne, doch dat het geboden is dat, door middel van gepaste uitvoeringsmaatregelen van de nieuwe wet, de bijstandsinstellingen ertoe zouden gebracht worden *metterdaad en ernstig* tussenbeide te komen om de gezins-, beroeps- en sociale wederopneming van de geïnterneerde te verzekeren.

Zoals Professor Albert Fettweis het in zijn beschouwingen over het ontwerp van de nieuwe wet zeer juist heeft onderstreept (174) eens te meer, dient in dat verband met klem te worden aangedrongen op de noodzakelijkheid aan de administratie de kredieten toe te kennen die haar zullen toelaten *gespecialiseerde maatschappelijke assistenten* te recruterende, aan dewelken de opdracht zal worden toevertrouwd de op proef in vrijheid gestelde geïnterneerde geregeld bij te staan en onder werkelijk toezicht te houden. Volledig voorlicht over de persoonlijkheid en het verleden van zijn pupil, zal die maatschappelijke assistent(e) hem moeten leiden, zijn bedrijvigheid, zijn handel en wandel, moeten controleren, en eventueel de tussenkomst uitlokken van het dispensarium voor geesteshygiëne, van de maatschappelijke dienst der gevangenen, van de diensten voor maatschappelijke wederaanpassing, van de beschermingscomités, tot zelfs van de voorzitter van de commissie.

Kortom, de degelijke inrichting van een *ernstige en doeltreffende sociaal-geneeskundige* voogdij over de op proef in vrijheid gestelde geïnterneerden is werkelijk de hoeksteen van elke behandeling van sociaal verweer, zonder dewelke gans de wet haar doeleinden noodzakelijk zou missen (175).

54. Door de nieuwe wet werden ook andere *hervormingen* ingevoerd welke ertoe strekken de maatschappij tegen de herhaling van abnormalen beter te beschermen.

Sommige van deze hervormingen werden reeds besproken, zoals de mogelijkheid om de inobservatiestelling *ambtshalve* te gelasten (zie hierboven onder nr. 32, 1°).

Andere hebben betrekking tot de voorwaarden gesteld voor de *invrijheidstelling van de geïnterneerden* door de commissies en het verzet van de procureur des Konings tegen de invrijheidstelling voor de hoge commissie tot bescherming van de maatschappij, waarvan de samenstelling reeds werd opgegeven (zie hierboven onder nr. 44).

55. A) *Voorwaarden voor de invrijheidstelling van de geïnterneerden.* Door artikel 20 van de wet van 9 april 1930 werd aan de psychiatrische commissie opgelegd een geïnterneerde vrij te laten zodra de geestesgesteldheid van de betrokkene zover is verbeterd dat er aanleiding is te denken dat hij geen gevaar voor de

samenleving meer oplevert. Deze bepaling werd geïnterpreteerd en toegepast in de zin dat de invrijheidstelling zich opdrong zodra de verbetering van de geestesgezondheid van de geïnterneerde voldoende bleek te schenken.

Artikel 18 van de nieuwe wet vervangt voormelde verplichting door een *mogelijkheid* en verscherpt de gestelde voorwaarden.

Voortaan staat het de commissie tot bescherming van de maatschappij vrij de geïnterneerde in vrijheid te stellen, hetzij ambtshalve, hetzij op verzoek van de procureur des Konings, van de geïnterneerde of van zijn advocaat, wanneer zij vaststelt dat beide hierna volgende voorwaarden *samen* vervuld zijn :

1) een *voldoende verbetering van de geestestoestand*, wat een kenschetsende benadering van de genezing veronderstelt, althans een zeer duidelijke vermindering van de geobserveerde pathologische verschijnselen (176);

2) de samenloop van alle gunstige voorwaarden die toelaten de mening te opperen dat de *reklassering* van de geïnterneerde verzekerd is (177) d.w.z. dat de invrijheidstelling geen ernstig gevaar voor de maatschappij meer biedt (178), en derhalve ernstig risico voor herhaling uitgesloten blijkt. Onder deze gunstige omstandigheden kunnen o.m. vermeld worden : de voorzienbare reacties van het familiaal en sociaal milieu waarin de vrijgelaten geïnterneerde zal terugkeren evenals de concrete mogelijkheden tot professionele reklassering die aan de betrokkene geboden worden (179).

Een amendement ingediend door de heer senator Hambye voorzag het recht voor de geïnterneerde en zijn advocaat in hoger beroep te komen tegen de beslissing van de commissie waarbij hun verzoek tot invrijheidstelling werd afgewezen; van dit hoger beroep zou de hoge commissie tot bescherming van de maatschappij kennis nemen (180). Dit amendement werd echter door de Senaatcommissie voor de Justitie verworpen, « omdat zij van oordeel was dat dit recht van » hoger beroep aanleiding kon geven tot tal van ver» wikkelingen en tot spijtige vertraging » (181).

De nieuwe wet handhaaft echter in haar artikel 18, *alinea 1* de mogelijkheid voor de geïnterneerde of zijn advocaat het door de commissie afgewezen verzoek tot invrijheidstelling te hernieuwen na het verstrijken van een termijn van *zes maanden* (182).

Geneesheren-psychiaters, die met het leven in de inrichtingen tot bescherming van de maatschappij tegen abnormale delinquenten goed vertrouwd zijn, hebben er terecht op gewezen dat deze *semestriële* opeenvolging van verzoekschriften tot invrijheidstelling de geestestherapie van de geïnterneerden in sterke mate belemmert en in die inrichtingen een jammerlijk psychologisch klimaat verwekt (183).

Ware het derhalve, in het belang van een gunstige geneeskundige behandeling van de geïnterneerde en ter bevordering van zijn genezing, niet aangewezen geweest het verloop van een langere termijn tussen twee verzoekschriften te bepalen? Deze vraag, die de aandacht van de wetgever van 1964 niet in het bijzonder heeft gaande gemaakt, verdiende beslist in overweging te worden genomen, temeer daar voortaan, in dringende gevallen, de voorzitter van de commissie de invrijheidstelling van de geïnterneerde *voorlopig* toch kan gelasten, op voorwaarde er onmiddellijk kennis van te geven aan de procureur des Konings en, op haar eerstkomende vergadering, aan de commissie, die definitief uitspraak doet (artikel 18, *laatste lid* van de nieuwe wet) (184).

56. B) *Machten toegekend aan de procureur des Konings.*

1) Wat de niet door de commissie in vrijheid gestelde geïnterneerde betreft, had het ontwerp van de nieuwe wet het stelsel van artikel 22 van de wet van 1930 gehandhaafd: het gerecht dat de internering had gelast kon, op vordering van het openbaar ministerie, beslissen dat de internering voor een gelijke tijdsduur — 5, 10 of 15 jaar — zal worden verlengd (185).

Wat meer is: zelfde ontwerp verleende aan het openbaar ministerie dezelfde macht ten opzichte van de op proef in vrijheid gestelde geïnterneerde, wanneer dergelijke verlenging van internering «*opportuun bleek te zijn*», en regelde de daartoe na te volgen procedure (186).

Nu echter, tijdens de parlementaire besprekingen, naar aanleiding van het door de heer senator Hambye ingediend amendement (187), de wet van 1 juli 1964 de *internering met volstrekt onbepaalde duur* heeft gehuldigd (zie hierboven onder nr. 25), moesten de bepalingen betreffende een eventuele verlenging van internering vanzelfsprekend vervallen als zijnde zonder voorwerp.

Nochtans, ten aanzien van de door de commissie op proef in vrijheid gestelde geïnterneerde, die aan een sociaal-geneeskundige voogdij onderworpen wordt (zie hierboven onder nr. 53), bleef de vraag van de eventuele wederopneming van betrokkene in een geschikte inrichting gstand.

De wet van 9 april 1930 (artikel 21, alinea 2) verleende aan de procureur des Konings van het arrondissement, waar de op proef vrijgelaten geïnterneerde wordt aangetroffen, de macht om hem opnieuw te doen opsluiten in de psychiatrische afdeling waar hij vroeger geïnterneerd werd, indien hij andermaal blijk gaf van geestesstoring of zich niet geregeld voor psychiatrische observatie aanmeldde; op grond van de wettekst, was de vordering tot deze wederopsluiting zelfs een *verplichting* voor de procureur des Konings, onverminderd het recht voor het openbaar ministerie de op proef in vrijheid gestelde geïnterneerde, die een nieuw misdrijf zou hebben gepleegd, opnieuw te vervolgen en, zonder nieuw geestesonderzoek, te doen veroordelen zoniet aan een nieuwe inobservatiestelling te doen onderwerpen (188).

De nieuwe wet heeft dit stelsel enigszins gehandhaafd, waar zij, in haar artikel 2, alinea 2, bepaalt:

«*Is in de gedragingen of de geestestoestand van de » invrijheidgestelde (op proef) een gevaar voor de » maatschappij waarneembaar, met name wanneer hij de » hem opgelegde voorwaarden niet in acht neemt, dan » kan hij op vordering van de procureur des Konings » van het arrondissement waar hij wordt aangetroffen, » opnieuw in een psychiatrische afdeling worden opge- » nomen. Vervolgens wordt gehandeld overeenkomstig » de artikelen 14 en 16.*»

Indien de procureur des Konings voortaan er niet meer toe *verplicht* is de wederopneming te vorderen, toch zijn de *kriteria* van zijn beoordeling nopens de gepastheid van zijn optreden ook *ruimer*, vermits niet enkel uitsluitend de geestestoestand van de op proef in vrijheid gestelde geïnterneerde in verband met zijn sociaalgevaarlijkheid in acht dient te worden genomen, o.m. wanneer hij zich niet schikt naar de hem opgelegde voorwaarden van de sociaal-geneeskundige voogdij, doch ook wanneer dit maatschappelijk gevaar uit andere gedragingen mocht blijken, zonder dat deze daarom als strafbare feiten zijn aangemerkt.

In verband met dit artikel 20, alinea 2, heeft de

Senaatscommissie voor de Justitie de vraag gesteld of, in geval van nieuw misdrijf, gepleegd door de invrijheidgestelde op proef, het niet wenselijk was, in de tekst van de wet, de verplichting voor de procureur des Konings op te nemen om aan de commissie tot bescherming van de maatschappij de feitelijke gegevens van dat misdrijf mede te delen.

De Commissie heeft ten slotte het inlassen van deze bepaling als overbodig aangezien, omdat de procureur des Konings op dat gebied geheel vrij blijft hetzij om een strafrechtelijk opsporingsonderzoek in te stellen of een gerechtelijk strafonderzoek te vorderen, hetzij om het nieuw misdrijf bij het vonnisgerecht aanhangig te maken (189).

De rechtspraak met betrekking tot de toepassing van artikel 21, alinea 2 van de wet van 9 april 1930 blijft dus geldig (zie onder voetnoot (188)). Niettemin, blijkt het *gepast* dat, in dergelijk geval, de procureur des Konings de commissie tot bescherming van de maatschappij zou inlichten.

57. 2) Waar vroeger de procureur des Konings zich bij de beslissing tot invrijheidstelling van de geïnterneerde door de psychiatrische commissie machteloos diende neer te leggen, wordt hem thans, — *en aan hem alleen* — ter verdediging van de maatschappij tegen vrijlatingen die hij als voorbarig of als onverantwoord zou beschouwen, en overeenkomstig een zeer gegronde rechtsleer (190), een *rechtsmiddel* toegekend zowel tegen de beslissingen tot *definitieve* invrijheidstelling door de commissie tot bescherming van de maatschappij gewezen, als tegen de voorlopige beslissingen tot invrijheidstelling in dringende gevallen getroffen door de voorzitter van voormelde commissie, op grond van art. 18, alinea 2 van de wet. Dit verhaal betreft: het *verzet voor de hoge commissie tot bescherming van de maatschappij*.

Dit verzet, dat eigenlijk een hoger beroep is vermits het ingesteld wordt tegen een beslissing die niet aan dezelfde rechter doch aan een ander hogere rechter wordt overgelegd, wordt door *artikel 19 van de nieuwe wet* voorzien en ingericht.

Elke beslissing tot invrijheidstelling, — ook de beslissing in dringende gevallen voorlopig getroffen door de voorzitter van de commissie tot bescherming van de maatschappij —, wordt eerst uitvoerbaar *twee dagen* nadat zij gewezen is.

Binnen die termijn van achtenveertig uren (191), de dag waarop de beslissing gewezen werd zijnde vanzelfsprekend niet in de termijn begrepen, kan de procureur des Konings, die de beslissing kent hetzij omdat hij bij de uitspraak aanwezig was (zie *artikel 16, alinea 3* van de nieuwe wet), hetzij omdat de beslissing hem ter kennis werd gebracht (zie *artikel 18, alinea 2* van de nieuwe wet), twee houdingen aannemen:

a) ofwel zijn instemming met de beslissing betuigen, in welk geval de geïntimeerde onmiddellijk in vrijheid wordt gesteld (*artikel 19, alinea 1* van de nieuwe wet);

b) ofwel zich tegen de tenuitvoerlegging van de beslissing verzetten, in welk geval hij, binnen die termijn van achtenveertig uren, door de directeur van de inrichting waar de geïnterneerde is opgenomen, of door een gerechtsdeurwaarder, zijn verzet doet betekenen. Tevens geeft hij hiervan onmiddellijk kennis aan de sekretaris van de commissie tot bescherming van de maatschappij, die het dossier onverwijld doorzendt aan de sekretaris van de hoge commissie tot bescherming van de maatschappij te Brussel (*artikel 19, alinea 2* van de *nieuwe wet* - zie onder nr. 44 hierboven). Met het oog op het onderzoek naar de *ontvankelijkheid* van

het verzet van de procureur des Konings, is het aangewezen dat deze magistraat hetzij een eensluidend verklaard afschrift van zijn betekende akte van verzet aan de sekretaris zou overmaken, hetzij naar gelang het geval, de directeur van de inrichting waar de geïnterneerde verblijft of de instrumenterende gerechts-deurwaarder, met de betekening van het verzet aan de geïnterneerde belast, zou aanzoeken deze akte van verzet aan de sekretaris aan te zeggen. Aldus zal de sekretaris een bescheid aan het dossier kunnen toevoegen, waardoor de hoge commissie tot bescherming van de maatschappij zal kunnen vaststellen of het verzet van de procureur des Konings al dan niet aangetekend werd binnen de wettelijke termijn en regelmatig is naar de vorm.

Het verzet heeft *schorsende kracht* (artikel 19, alinea 3 van de nieuwe wet), zodat de geïnterneerde niet in vrijheid kan worden gesteld zolang de hoge commissie tot bescherming van de maatschappij geen uitspraak heeft gedaan.

Artikel 19, laatste lid, van de nieuwe wet bepaalt dat de hoge commissie « beslist binnen een maand over het verzet » (192), na de geïnterneerde en zijn advocaat te hebben gehoord, doch ook mits toepassing van de onderzoeks- of voorlichtingsmogelijkheden voorzien bij artikel 16, met name: het eventueel inwinnen van het advies van een door de commissie gekozen geneesheer die al dan niet tot de administratie behoort (zie hierboven onder nr. 50); de mogelijkheid voor de geïnterneerde zich te laten onderzoeken door een geneesheer naar zijn keuze en diens advies over te leggen, mits het recht voor die geneesheer inzage te nemen van het dossier van de geïnterneerde; en de uitoefening van het vertegenwoordigingsrecht door de advocaat van de geïnterneerde ingeval het nadelig zou zijn medisch-psychiatrische kwesties betreffende diens toestand in zijn aanwezigheid te onderzoeken (zie hierboven onder nrs. 51 en 52).

Vanzelfsprekend is het dat, alvorens te beslissen, de hoge commissie eveneens, en wel in de eerste plaats, het openbaar ministerie, dat de verzetdoende partij is, dient te horen in zijn middelen tot staving van het verhaal.

Waar het ontwerp van de nieuwe wet, in zijn memorie van toelichting, de wens heeft uitgebracht dat de procureur des Konings van zijn recht tot verzet enkel gebruik zou maken « in de noodzakelijkerwijze zeldzame » gevallen waarin hij van oordeel zal zijn dat de ver- » leende invrijheidstelling voor de openbare orde een » werkelijk en ernstig gevaar oplevert » (193), is het dan ook geboden dat, inake verzet tegen de beslissingen van invrijheidstelling van geïnterneerden, tussen de parketten en de magistraten van de parketten-generaal bij de hoven van beroep, door de Minister van Justitie aangewezen om bij de hoge commissie de taak van het openbaar ministerie waar te nemen, een coherente en gecoördineerde aktie tot stand kome waardoor bepaalde gedragslijnen kunnen vastgelegd worden, in het teken van de eenheid en de onafhankelijkheid van het openbaar ministerie.

58. De nieuwe wet heeft, in haar artikel 21, de *internering van de veroordeelden* krachtens een beslissing van de Ministerie van Justitie genomen op eensluidend advies van de commissie tot bescherming van de maatschappij, aangepast aan de gehuldigde hervormingen, o.m. de internering van volstrekt onbepaalde duur. Zij heeft dan ook vanzelfsprekend de eventuele tussenkomst van het vonnisgerecht dat de veroordeling heeft uitgesproken, zoals voorzien in fine

van artikel 23 der wet van 9 april 1930, opgeheven.

Er wordt nochtans door het artikel 21 van de nieuwe wet nader bepaald dat, voor de toepassing van de wet op de voorwaardelijke invrijheidstelling, de tijd van de internering gelijkgesteld wordt met hechtenis (194).

59. Aan de andere kant, zoals er reeds hierboven op gewezen werd (zie onder nr. 22), heeft de nieuwe wet de bepalingen van de wet van 1930 betreffende de *ter beschikkingstelling van de regering van de recidivisten en gewoontemisdadigers* (artt. 24 tot 28) eenvoudig overgenomen (artikelen 22 tot en met 26 van de nieuwe wet).

60. Ten slotte, wat de *algemene bepalingen* van de nieuwe wet betreft, werd de aandacht reeds gevestigd op het *tweevoudig beginsel*, geldend voor al de krankzinnige en abnormale delinquenten, op dewelken de nieuwe wet wordt toegepast, met name:

a) het dwingend gebod voor de gerechten of de commissies en de hoge commissie tot bescherming van de maatschappij over de verzoeken tot internering of invrijheidstelling slechts te kunnen beslissen indien de betrokkenen *bijgestaan worden door een advocaat, desnoods ambtshalve aangeduid* (zie hierboven onder nr. 26).

b) het evenzo dwingend gebod (195) voor zelfde gerechten of commissies slechts geldig te kunnen beslissen indien het dossier *vier dagen* vooraf ter beschikking werd gesteld van de advocaat, die de betrokkene heeft gekozen of die ambtshalve werd aangewezen (zie hierboven onder nr. 26).

Twee andere aangelegenheden door de nieuwe wet geregeld verdienen evenwel de aandacht; vooreerst de *terugbetaling van de onderhoudskosten*, vervolgens de *handelingsbekwaamheid van de geïnterneerden*.

61. Vermits, naar de opvatting van de wet van 1930 de internering geen straf is doch een beveiligingsmaatregel, had artikel 1 van het krachtens de wet van 17 mei 1933 uitgevaardigd koninklijk besluit van 14 augustus 1933 in de wet van 9 april 1930 een *artikel 23bis* ingelast dat de *onderhoudskosten* ten laste legde van de geïnterneerden zelf of van de personen die hun levensonderhoud verschuldigd zijn, indien zij in staat zijn om het te betalen, zoniet vallen die onkosten ten laste avn de Staat (196).

De wetgever van 1964 heeft het onbeduidend praktisch resultaat van deze maatregel en de ernstige bezwaren welke de terugbetaling van die onderhoudskosten medebracht ingezien. In 1950, terwijl de internering van de abnormalen 19 miljoen frank aan de Staat heeft gekost, bedroegen de door het Ministerie van Financiën terug te vorderen onderhoudskosten 670.000 F, hetzij iets meer dan 3 % van het totaal (197). Bovendien, — en wel hoofdzakelijk —, wanneer de terugbetaling ten laste valt van de geïnterneerde kan zij hem beroven van de middelen om zijn reklassering te bevorderen; komt zij ten laste van de personen die levensonderhoud verschuldigd zijn, zo kan dit tot gevolg hebben dat het gezinsverband verbroken wordt en de toekomstige kansen van de geïnterneerde om opnieuw in de gemeenschap te worden opgenomen in gevaar worden gebracht (198). Daarom ook heeft *artikel 27* van de nieuwe wet, in het belang van de maatschappij, de principiële terugbetaling van de onderhoudskosten, onder de door de Koning gestelde voorwaarden, beperkt tot de personen en tot de veroordeelden, die geïnterneerd worden in een inrichting die daarvoor geschikt is uit het oogpunt van veiligheid en verzorging, zodus doorgaans een privé-inrichting. Het zou immers aan-

stoot geven dat personen, die over de nodige middelen beschikken, niet zouden bijdragen in de kosten ingevolge hun plaatsing in dergelijke inrichting.

De nieuwe wettelijke bepaling verhindert trouwens de plaatsing niet van andere zieken die in een minder gunstige vermogenstoestand mochten verkeren, vermits in geval van onvermogen de onderhoudskosten toch ten laste komen van de Staat.

62. Het gebrek aan *regeling van de handelingsbekwaamheid van de geïnterneerden* was een van de belangrijke leemten van de wet van 9 april 1930. Reeds in 1931, vervolgens in 1933, had de regering getracht deze leemte aan te vullen, doch de desbetreffende wetsontwerpen werden nooit onderzocht (199).

Intussen waren daaruit vaak moeilijkheden gesproten, o.m. wanneer geïnterneerden bij vereffeningen of verdelingen tussenbeide moesten komen, of wanneer het nodig bleek dat hun onroerende goederen zouden worden te gelde gemaakt.

Daar de handelingsbekwaamheid de regel is en de handelingsonbekwaamheid de uitzondering, kon, *althans volgens de rechtsleer* (200), bezwaarlijk bij analogie te werk worden gegaan, en toepassing worden gedaan van de bepalingen van artikelen 29 en volgende van de wetten van 18 juni 1850 en 28 december 1873 op de regeling voor de krankzinnigen om de op grond van de wet van 9 april 1930 geïnterneerden van een voorlopig bewindvoerder te doen voorzien.

Hoewel, wegens praktische redenen, de rechtspraak weliswaar in het algemeen anders luidde (201), wil het ons nochtans voorkomen dat, buiten het geval waarin zij gerechtelijk onbekwaam zijn verklaard ofwel hun een gerechtelijk raadsman is toegevoegd krachtens de artikelen 489 en volgende of 513 van het Burgerlijk Wetboek, de geïnterneerden hun volle handelingsbekwaamheid behouden, derhalve hun goederen alleen beheren, en de wet van 1930 op dit civielrechtelijk regime van de geïnterneerden geen enkel uitwerksel kon hebben uitgeoefend.

De wetgever van 1964 heeft terecht geoordeeld dat de geïnterneerde krankzinnige of zware geestesgestoorde of zwakzinnige diende te worden beschermd, en de mogelijkheid wettelijk moest worden voorzien om hem te ontlasten van al de zorgen die zijn genezing kunnen vertragen, terwijl intussen zijn vermogen verstandig zou kunnen beheerd worden.

Het onderzoek naar de maatregelen om deze rechtmatige zorg te voldoen viel nu juist samen met de bespreking in de schoot van de parlementaire commissies van het wetsvoorstel strekkende tot sommige hervormingen en aanvulling van de bepalingen van het hoofdstuk VII van de wet van 18 juni 1850 op de regeling voor de krankzinnigen, en handelende meer bepaald over het gevolg van de plaatsing van een krankzinnige in een gesticht, of van zijn afzondering in zijn woning, op het beheer van zijn goederen en op zijn bekwaamheid om verbintenissen aan te gaan (202).

Het hoeft dan ook geen verwondering te baren dat, op dit gebied, er bij de parlementaire werkzaamheden, een opvallend *parallelisme* tot stand kwam tussen de ontworpen bepalingen en hierbij verder aangenomen amendementen van dit wetsvoorstel, dat de *wet van 7 april 1964* geworden is (203), en aan de andere kant de wijze waarop de *wet van 1 juli 1964* de handelingsbekwaamheid van de tot bescherming van de maatschappij geïnterneerden uiteindelijk heeft geregeld (204).

63. Zo kan, naar luid van *artikel 29-§1* van laatstvermelde wet, een verdachte of een beklagde, wiens

internering door het gerecht werd gelast, of een veroordeelde die, tijdens zijn hechtenis, krachtens beslissing van de Minister van Justitie geïnterneerd werd, van een *voorlopig bewindvoerder* worden voorzien, indien zijn belangen zulks eisen, en indien hij noch onbekwaam werd verklaard, noch onder voogdij staat.

De benoeming van die voorlopige bewindvoerder kan op drie verschillende wijzen geschieden:

a) ofwel kan de commissie tot bescherming van de maatschappij een personeelslid van de inrichting waar de geïnterneerde is geplaatst, als voorlopig bewindvoerder aanwijzen;

b) ofwel kan de commissie tot bescherming van de maatschappij die voorlopige bewindvoerder doen aanwijzen door de vrederechter van de woonplaats van de geïnterneerde, in welk geval de vrederechter de voorlopige bewindvoerder slechts benoemt na beslissing van de door deze magistraat bijeengeroepen familierraad;

c) ofwel kan de vrederechter van de woonplaats van de geïnterneerde, zonder daartoe gevorderd te zijn door de commissie tot bescherming van de maatschappij, tot de aanwijzing van een voorlopig bewindvoerder overgaan, hetzij ambtshalve, hetzij op verzoek van de geïnterneerde, de bloedverwanten, de echtgenoot of echtgenote, de schuldeisers, een ander belanghebbende of de procureur des Konings; dit zal de vrederechter o.m. doen wanneer hij het verkieslijk acht het ambt van voorlopig bewindvoerder op te dragen aan iemand anders dan het personeelslid van de inrichting tot bescherming van de maatschappij, die door de commissie is aangewezen.

Wanneer het de vrederechter is die de voorlopige bewindvoerder over de geïnterneerde aanwijst, beslist deze magistraat, bij die aanwijzing, op welke data van het jaar die bewindvoerder ertoe gehouden is hem *staten over zijn beheer* voor te leggen; hij beslist eveneens welke *waarborgen* moeten verstrekt worden door de voorlopige bewindvoerder, overeenkomstig het bepaalde in de artikelen 49 en volgende van de hypotheekwet van 16 december 1851 (*artikel 30 §3 - alinea 1* van de nieuwe wet).

Wanneer de voorlopige bewindvoerder aangewezen werd door de commissie tot bescherming van de maatschappij, mogen zijn onroerende goederen evenwel wegens zijn functie niet met hypotheek worden bezwaard (*artikel 30-§3 - alinea 2* van de nieuwe wet).

64. In beide onder litteris b en c hierboven vermelde gevallen, kan tegen de beslissing van de vrederechter hoger beroep worden ingesteld binnen vijftien dagen na de uitspraak. Daartoe legt de appellant aan de voorzitter van de rechtbank van eerste aanleg een verzoekschrift voor; hierop wordt een dag vermeld voor de uitspraak op de terechtzitting (*artikel 29, §1, alinea 4* van de nieuwe wet).

Ofschoon een arrest gevelde door het Hof van Cassatie op 13 maart 1952 (205) beslist had dat, bij gebrek aan een bijzondere bepaling waardoor het recht van hoger beroep uitgesloten wordt, de verzoeker die zich benadeeld acht, in hoger beroep kan komen, heeft de wetgever, net zoals hij het gedaan heeft in de wet van 7 april 1964 op de regeling voor de krankzinnigen (206), geoordeeld dat het verkieslijk was dit recht van hoger beroep uitdrukkelijk te voorzien. Uit de verantwoording van het amendement, op grond van hetwelk deze bepaling in voormelde wet werd opgenomen, blijkt dat de procedure van hoger beroep geregeld wordt naar het voorbeeld van *artikel 858* van het Wetboek van Burgerlijke rechtsvordering (207), zodat, vóór de rechtbank van eerste aanleg zetelende in graad

van hoger beroep in dergelijke zaken, het advies van het openbaar ministerie vóór elke definitieve beslissing moet uitgebracht worden, onverschillig of het parket al dan niet appellant is. De rechtspleging zal doorgaan op de openbare terechtzitting, in aanwezigheid van het openbaar ministerie, dat zijn besluiten kenbaar zal maken hetzij terstond, hetzij na mededeling van het dossier met dit doel, overeenkomstig de gebruikelijke procedure. Bij gemis aan bijzondere aanwijzingen in de wet, blijkt een schriftelijke rechtspleging of een onderzoek in raadkamer bezwaarlijk te kunnen overwogen worden. (208).

65. Wat de duur betreft van het mandaat van de voorlopige bewindvoerder verschilt de wet van 1 juli 1964 enigszins van de desbetreffende bepalingen van de wet van 7 april 1964.

Zoals het oud artikel 33 van de wet van 18 juni 1850 het bepaalde, herhaalt artikel 9 van de wet van 7 april 1964, waardoor voormeld artikel 33 vervangen wordt, dat de aan de voorlopige bewindvoerder over de krankzinnige toegekende machten van rechtswege ophouden, zodra de in een krankzinnigengesticht geplaatste persoon er niet meer gehouden wordt; het voegt er echter aan toe «of zodra verklaard is dat de afzondering van de «krankzinnige in zijn woning niet meer nodig is», of wanneer de rechtbank van eerste aanleg «de persoon onbekwaam verklaard heeft of hem krachtens artikel 497 van het Burgerlijk Wetboek een voorlopig bewindvoerder heeft aangewezen». Doch, in elk geval, zoals voorheen, houden de machten van de voorlopige bewindvoerder over een krankzinnige van rechtswege op, na het verstrijken van een termijn van drie jaar, indien zijn mandaat niet vernieuwd werd.

Laatstvermelde termijn van drie jaar werd door de wet van 1 juli 1964 ten opzichte van de voorlopige bewindvoerder over een geïnterneerde niet overgenomen.

Artikel 29, §2 van de wet bepaalt enkel dat de bevoegdheden van de voorlopige bewindvoerder van rechtswege ophouden «wanneer de geïnterneerde definitief in vrijheid is gesteld», en geschorst worden «wanneer de geïnterneerde op proef in vrijheid is gesteld», terwijl ze opnieuw uitgeoefend worden «in geval van herroeping van die invrijheidsstelling».

66. Gelet op het principe dat de machten van een voorlopig beheerder beperkt worden tot de bij de wetteksten uitdrukkelijk voorziene rechtshandelingen (209), behoorde het aan de wet van 1 juli 1964 de machten van de voorlopig bewindvoerder over de geïnterneerde duidelijk te bepalen.

Waar deze machten door artikel 7 van de wet van 7 april 1964 in aanzienlijke mate verruimd werden (210) en hun uitoefening tevens vereenvoudigd werd, heeft artikel 30-§1 van de wet van 1 juli 1964 de bepalingen van voormeld artikel 7 nagenoeg letterlijk overgenomen.

Naar de door de rechtsleer doorgaans aangenomen driedelige indeling van de machten van een voorlopig bewindvoerder, zijn deze machten de volgende:

1) *Rechtshandelingen die de voorlopige bewindvoerder alleen kan verrichten:*

a) Schuldvorderingen innen en schulden voldoen; hieronder dient o.m. te worden gerekend de terugbetaling van de onderhoudskosten (onder de door de Koning gestelde voorwaarden), wanneer betrokkene geïnterneerd werd in een inrichting die daarvoor ge-

schikt is uit het oogpunt van veiligheid en verzorging (zie hierboven onder nr. 61).

b) Het aangaan van huurovereenkomsten die de drie jaar niet te boven gaan, behoudens de wettelijke bepalingen betreffende de pachtovereenkomsten en de handelshuurovereenkomst.

c) Voorheen was de voorlopige bewindvoerder er niet toe gemachtigd de krankzinnige in rechte te vertegenwoordigen, *zelfs als verweerder*, tenzij mits bijzondere toelating daartoe verleend door de voorzitter van de rechtbank van eerste aanleg.

Voortaan vertegenwoordigt de voorlopige bewindvoerder van de geïnterneerde (net zoals die welke aangewezen wordt over een krankzinnige) de betrokkene in rechte als verweerder, — en als verweerder alleen — (211), zonder dat daartoe enige voorafgaande machtiging vereist worde.

Deze vertegenwoordiging strekt zich van zelfsprekend niet uit tot de eventuele uitoefening van het vertegenwoordigingsrecht van de advocaat van de geïnterneerde vóór de commissie of de hoge commissie tot bescherming van de maatschappij, bij het onderzoek van een verzoek tot invrijheidstelling of tot overbrenging van de geïnterneerde naar een andere inrichting (artikelen 15, 16, 18 en 19 van de wet van 1 juli 1964).

2) *Rechtshandelingen onderworpen aan de pleegvormen van de voogdij:*

a) Onder dezelfde voorwaarden als die welke bepaald zijn voor de voogd van een onbekwaamverklarde kan de voorlopige bewindvoerder van de geïnterneerde een *nalatenschap* onder voorrecht van boedelbeschrijving aanvaarden, een *lening* opnemen, en een *hypotheek* toestaan om schulden te voldoen.

b) Onder dezelfde voorwaarden (zie o.m. artikelen 457 en 458 van het Burgerlijk Wetboek), kan de voorlopige bewindvoerder aan de geïnterneerde toebehorende *onroerende goederen* vervreemden, op voorwaarde nochtans dat zij hem *uitsluitend* toebehoren (212).

De machtiging van de familieraad, te bekrachtigen door de rechtbank van eerste aanleg, zal dus enkel verleend worden wanneer er volstrekste noodzakelijkheid of klaarblijkelijk voordeel bestaat; in alle gevallen zal de familieraad de onroerende goederen aanwijzen die bij voorkeur moeten worden verkocht en tevens de voorwaarden bepalen die hij dienstig oordeelt; ten slotte, dienen bij de verkoop de door de wet van 12 juni 1816 voorgeschreven pleegvormen in acht te worden genomen (213).

3) *Rechtshandelingen onderworpen aan de voorafgaande bijzondere machtiging van de vrederechter van de woonplaats van de geïnterneerde:*

a) Verkoop van *roerende goederen* van de geïnterneerde. De vervanging van de woorden «*le mobilier*», die voorkwamen in de tekst van het oud artikel 31 van de wet van 18 juni 1850, door de ruimere uitdrukking «*roerende goederen*», gebeurde opzettelijk, om er aldus duidelijker op te wijzen dat voortaan niet uitsluitend de stofferende huisraad en de andere stofelijke voorwerpen worden bedoeld, doch ook de aandelen, obligaties, spaarboekjes, en dies meer, in een woord *alles wat de wet «roerend» acht*, in tegenstelling met «*onroerend*» (214).

b) *Vertegenwoordiging* van de geïnterneerde in rechte als eiser, behalve wel te verstaan inzake de

vorderingen die de persoon van de geïnterneerde betreffen, zoals een vordering tot echtscheiding (215).

c) *Vertegenwoordiging* van de geïnterneerde bij boedelbeschrijvingen, rekeningen, verdelingen en vereffeningen waarbij hij betrokken mocht zijn, alsook bij de *vrijwillige openbare verkoop van onverdeelde onroerende goederen*, waarin de geïnterneerde slechts een *onverdeeld aandeel* heeft (216).

67. Om van het civielrechtelijk statuut van de geïnterneerde een harmonisch geheel te maken, behoorde het aan de wet van 1 juli 1964 de vordering tot nietigverklaring voorzien bij *artikel 1304, alinea 1* van het *Burgerlijk Wetboek* toepasselijk te verklaren op de door de geïnterneerde aangegane verbintenissen of gesloten overeenkomsten; daarin wordt voorzien bij *artikel 30, §2* van de nieuwe wet (217).

Dit artikel preciseert verder dat de termijn van de *tienjarige verjaring*, voorzien bij voormeld artikel 1304, ten opzichte van de geïnterneerde loopt vanaf zijn *definitieve invrijheidstelling*, en, ten opzichte van zijn erfgenamen, vanaf het tijdstip waarop hun daarvan betekening is gedaan of waarop zij er kennis van hebben gekregen na de dood van hun rechtsvoorganger.

Wanneer de tien jaar zijn ingegaan tegen de laatstgenoemde, lopen zij door tegen de erfgenamen.

68. Voorheen, werd, naar luid van de administratieve rechtspraak, de functie van voorlopig bewindvoerder altijd beschouwd als een *kosteloos mandaat* (218).

Inzake regeling voor de krankzinnigen, had de wetgever reeds geoordeeld dat een dergelijke opvatting niet meer overeenstemde met de huidige economische en sociale toestanden (219), en had hij het als redelijk beschouwd in de mogelijkheid te voorzien om de voorlopige bewindvoerders voor hun prestaties te vergoeden (*artikel 4 - Wet van 7 april 1964, zijnde artikel 30 quater van de wet van 18 juni 1850*).

Wat de voorlopige bewindvoerder over de geïnterneerde betreft, heeft hij in *art. 30 - §3, alinea 3* dezelfde regeling aanvaard: zowel aan de voorlopige bewindvoerder aangewezen door de commissie tot bescherming van de maatschappij, als aan die welke de vrederechter heeft benoemd, kan deze magistraat, — *en hij alleen* — een bezoldiging verlenen waarvan hij, *bij met redenen omklede beslissing*, het bedrag of de wijze van berekening bepaalt.

Deze bezoldiging bestaat hetzij uit een vast bedrag, hetzij uit een percentage van de inkomsten van de geïnterneerde met uitsluiting van de pensioenen en andere sociale uitkeringen, hetzij uit een honorarium bepaald door middel van begroten staten in verhouding tot de geleverde dienstverstrekingen (220).

Tegen de beslissing van de vrederechter, — beslissing die noodzakelijk moet getroffen worden onder vorm van «bevelschrift» — kan hoger beroep worden ingesteld binnen vijftien dagen na de uitspraak. Daartoe legt de appellat aan de voorzitter van de rechtbank van eerste aanleg een verzoekschrift voor, op hetwelk een dag wordt vermeld voor de uitspraak op de terechtzitting (voor de procedure, zie onder nr. 64 hierboven).

69. Ten slotte, bepaalt *art. 30, §3, laatste lid* van de wet van 1 juli 1964 dat de bepalingen van het *Burgerlijk Wetboek* betreffende de redenen die van de voogdij vrijstellen, de onbekwaamheid, de uitsluiting en ontzetting van de voogdij en voogdijrekeningen toepasselijk zijn op de voorlopig bewindvoerder, wanneer hij door de vrederechter aangewezen is; dus niet

wanneer deze aanwijzing enkel rechtstreeks is geschied door de commissie tot bescherming van de maatschappij.

Hierbij dient te worden vastgesteld dat, terwijl artikel 2 van de wet van 7 april 1964 op de regeling voor de krankzinnigen, waardoor artikel 29 van de wet van 18 juni 1850 vervangen wordt, op de bijzondere voorlopige bewindvoerder over de *krankzinnige* door de vrederechter benoemd ook toepasselijk verklaart de bepalingen van de hypotheekwet van 16 december 1851 betreffende de door de voogden te verstrekken waarborgen (artikelen 49 en volgende), artikel 30, §3, laatste lid van de wet van 1 juli 1964 daarentegen dergelijke toepassing niet voorziet op de door de vrederechter aangewezen voorlopige bewindvoerder over een geïnterneerde.

Wat de voogdijrekeningen aangaat, werd, in verband met artikel 479 van het *Burgerlijk Wetboek*, opgeworpen dat de rekeningen van de voogd aan de toeziende voogd worden overgelegd, maar dat er geen toeziende voogd bestaat voor de geïnterneerden tot bescherming van de maatschappij.

Deze opwerping werd door de Senaatscommissie voor de Justitie niet aanvaard, daar het voor de hand ligt dat, bij ontstentenis van de toeziende voogd, wiens tussenkomst trouwens niet onontbeerlijk is inzake voogdij, de rekeningen aan de familieraad moeten gedaan op de door hem te bepalen tijdstippen (221).

* * *

70. Bij het einde van dit commentaar, is het wellicht niet zonder nut er op te wijzen dat de wet van 1 juli 1964 de bepaling van *artikel 30* van de wet van 9 april 1930 niet heeft overgenomen, waarbij in titel IX van boek III van het *Wetboek van Strafvordering* (wet van 18 juni 1894) een *artikel 447 bis* werd ingelast, luidens hetwelk kunnen worden herzien, overeenkomstig de artikelen 443 tot 447 van dit *Wetboek*, de beschikkingen tot internering van aan krankzinnigheid, geestesstoornis of geesteszwakheid lijdende verdachten en beschuldigten, verleend krachtens de wet tot bescherming van de maatschappij tegen de abnormalen en de gewontemisdadigers.

Het ware echter, naar ons oordeel, verkeerd uit deze vaststelling te besluiten dat deze bepaling voortaan als opgeheven moet worden beschouwd: de wet van 1930, die door de nieuwe wet *vervangen wordt*, heeft immers die bepaling in het *Wetboek van Strafvordering* ingevoegd; zij blijft steeds het artikel 447bis van dit *Wetboek* uitmaken.

71. Vooraleer te besluiten, dient nog een praktische vraag van belang te worden beantwoord: nu de wet van 1 juli 1964 vanaf heden 1 september 1964 in werking treedt, dient zij te worden toegepast op feiten die laatstvermelde datum voorafgaan?

De wetgever van 1964 heeft geen overgangsbepalingen voorzien omdat, zoals dit duidelijk blijkt uit al de voorbereidende werken van de wet, hij het nieuw stelsel door hem gehuldigd als een *verbetering* beschouwt van de vroeger bestaande rechtstoestand, dat derhalve *dadelijk* toepassing moet vinden op al de aanhangig zijnde procedures en op al diegenen die er het voorwerp van uitmaken.

Deze onmiddellijk toepassing geldt ook ten opzichte van de duur van de interneringen, die vóór het inwerkingtreden van de nieuwe wet, op grond van artikel 19 van de wet van 9 april 1930, gelast werden voor een termijn van vijf, tien of vijftien jaar, en die

geen einde hebben genomen op het ogenblik waarop de nieuwe wet in werking is getreden.

Tot staving van deze zienswijze, volstaat het te herinneren aan de afdoende beschouwingen welke in de Senaatscommissie voor de Justitie werden uitgebracht met betrekking tot de vervanging in de wet van het stelsel van internering met bepaalde, in feite echter met betrekkelijk onbepaalde duur, door het stelsel van de *internering met volstrekt onbepaalde duur* (zie hierboven onder nrs. 24 en 25). Uit deze beschouwingen kan worden besloten dat, in het opzet van de wetgever van 1964, de eventuele verlenging van de internering door de rechter gelast bij toepassing van artikel 22 van de wet van 9 april 1930, slechts als een niet-substantiële modaliteit van deze verlenging moet worden aangezien, en de opdracht van de rechter voortaan vervangen wordt door die welke door de nieuwe wet, bij haar artikel 18, inzake invrijheidstelling (definitief of op proef) of verwerping van het verzoek tot invrijheidstelling aan de commissie tot bescherming van de maatschappij wordt opgedragen, zelfs ten opzichte van de interneringen die krachtens de wet van 1930 werden gelast.

* * *

72. Uit deze uiteenzetting moge blijken hoe de aanvankelijk soms vrij scherpe kritieken tegen de wet van 9 april 1930 uitgebracht, vooreerst aanleiding hebben gegeven tot diepgaande hervormingsvoorstellen, die amper een negental jaren na haar toepassing, hun uitdrukking hebben gevonden in het doordringend ontwerp van twee onzer meest gezaghebbende specialisten van de strafrechtswetenschap. Het had er wel de schijn van als zouden de grondvesten zelf van de wet, waarop bij haar ontstaan zo prat gegaan werd, door deze echte *vloed* van geestdriftig toegejuichte fundamentele wijzigingen zouden worden meegesleept.

De *ebbe* is echter daarop langzaam doch zeker gevolgd: gedurende nagenoeg een kwart-eeuw heeft een steeds aangroeiende ploeg vooraanstaande practici van strafrecht, strafprocesrecht en penitentiaire wetenschap de gestelde problemen en aanbevolen oplossingen nuchter en zakelijk onderzocht en overwogen, aan de sinds 1931 geboekte praktische uitslagen en uitwerkselen van de wet getoetst, en met een opvallende bezadigheid daaruit de conclusies getrokken, die, mits behoud van de algemene structuur van de bestaande regelingen, tot grondslag zouden dienen van de beperkte verbeteringen, aanvullingen en aanpassingen, waarop zo pas gewezen werd.

Indien sommigen deze nieuwe wet tot bescherming van de maatschappij tegen abnormalen en de gewoontemisdadigers misschien zullen beschouwen als de uitdrukking van een overdreven omzichtigheid, waarbij scheppingskracht is uitgebleven, toch kan bezwaarlijk voorgehouden worden dat zij slechts een enigszins verbeterde uitgave is van de vroegere wet.

Zo haar auteurs weliswaar «nolens, volens» de gelijkstelling van krankzinnigen en abnormalen onder dezelfde sociale beveiligingsmaatregel van de internering hebben behouden, toch zijn verscheidene hervormingen als niet onbelangrijke vorderingen te noemen. De internering van volstrekt onbepaalde duur, de degelijke inrichting van het verdedigingsrecht van de verdachten waarop de wet van toepassing is of kan zijn alsmede van de geïnterneerden, de verschillende maatregelen gehuldigd om zowel de curatieve aard van de tussenkomsten van sociaal verweer te bevorderen als om de maatschappij tegen de recidive van de abnormalen te beschermen, en ten slotte de nauwkeurige regeling van de civielrechtelijke handelings-

bekwaamheid van de geïnterneerden, zijn, naar ons oordeel, zoveel vooruitstrevende kenmerken van de nieuwe wet.

Haar doeltreffendheid zal hoofdzakelijk afhangen, niet enkel van de wijze waarop de commissies en de hoge commissie tot bescherming van de maatschappij in de praktijk de belangrijke machten die hen werden toevertrouwd zullen uitoefenen en hun taak zullen opvatten, maar in de eerste plaats van een beter begrip door de wetgever van dit kapitaal vereiste, dat nochtans in ons Parlement reeds zo dikwijls werd beklemtoond: de onverwijld toekenning van de onontbeerlijke financiële middelen om, ter verbetering en vermeerdering van het medisch en gespecialiseerd pedagogisch personeel alsmede van de wetenschappelijke uitrusting en de scholing van plichtbeseffende en betrouwbare werkrachten ter degelijke inrichting van de medico-sociale voogdij over de invrijheidgestelde geïnterneerden, aan het penitentiair bestuur toe te laten de uitwerking van de wet te verwezenlijken, haar streven te behartigen en haar doel te bereiken.

(111) Zie onder voetnoten (109) en (110) hierboven.

(112) Zie: *Parl. Besch. - Senaat - Zitt. 1959-1960*, nr. 514 - Wetsontwerp - Memorie van toelichting, blz. 4, littera c, en artikel 1 van het ontwerp - *Parl. Besch. - Senaat - Zitt. 1961-1962*, nr. 127, 6 februari 1962. Verslag van Mevrouw J. E. Vandervelde, blz. 3 en art. 1 van de gewijzigde tekst van het wetsontwerp. - *Parl. Besch. - Kamer - Zitt. 1963-1964*, nr. 601/2, 9 maart 1964 - Amendementen voorgesteld door de Regering, nr. 1, blz. 1, en de verantwoording blz. 2. - *Parl. Besch., Kamer, Zitt. 1963-1964*, nr. 601/3, 15 april 1964 - Verslag uit naam van de Kamercommissie voor de Justitie uitgebracht door de hr. E. Cooreman - Algemene bespreking, blz. 3^{2o} - Bespreking van de artikelen, blz. 6 - *Parl. Besch. - Senaat - Zitt. 1963-1964*, nr. 270, 9 juni 1964. Verslag uit naam van de Senaatscommissie voor de Justitie uitgebracht door de heer Rolin, na terugwijzing van het door de Kamer geamendeerd wetsontwerp naar de Senaat, blz. 1.

(113) Aldus luidt letterlijk de verantwoording van het door de Regering op artikel 1 van het wetsontwerp ingediend amendement - *Parl. Besch. - Kamer - Zitt. 1963-1964*, nr. 601/2 - 9 maart 1964, blz. 2.

«De titel van de inobservatiestelling berust dus in het aanhoudingsmandaat», zo schrijft de heer E. Cooreman in zijn verslag uitgebracht uit naam van de Kamercommissie voor de Justitie op 15 april 1964: *Parl. Besch. - Kamer - Zitt. 1963-1964*, nr. 601/3, blz. 6.

(114) *Parl. Besch. - Senaat - Zitt. 1963-1964*, nr. 270, 9 juni 1964. Verslag van de heer Rolin, blz. 1.

(115) Artikel 4 - Wet van 20 april 1874 op de voorlopige hechtenis.

(116) Artikel 5 - Wet van 20 april 1874 op de voorlopige hechtenis.

(117) *Parl. Besch. - Senaat - Zitt. 1963-1964*, nr. 270, 9 juni 1964. Verslag van de heer Rolin, blz. 1.

(118) De dag van de neerlegging van het verzoek wordt in de termijn van acht dagen niet geteld. - *Cass., 12 november 1935*, Pas. 1936, I, 53.

(119) Zie: *Parl. Besch. - Senaat - Zitt. 1959-1960*, nr. 514 - Wetsontwerp - Memorie van toelichting, blz. 14-V-2°.

(120) *Cass. - 11 april 1949*, Pas. 1949, I, 287.

(121) Zie de noot van R. van der Made onder het voormeld cassatiearrest van 11 april 1949 in J.T. 1949, blz. 432.

(122) Zie: *Parl. Besch. - Senaat - Zitt. 1959-1960*, nr. 514 - Wetsontwerp - Memorie van toelichting, blz. 14-V-2°.

(123) *Ibidem* - blz. 15-V-3°.

(124) Zie, in dat verband: *Cass., 13 juli 1931*, Pas. 1931, I, 221; *R.D.P. 1931*, blz. 840, en *Cass., 26 oktober 1937*, Pas. 1937, I, 321; *R.D.P. 1937*, blz. 1347.

(125) Zie o.m.: de tussenkomst van advocaat Ch. Gheude op de vergadering van de «Union belge et luxembourgeoise de droit pénal» van 18 maart 1950, en later het voorstel van de «Commissie voor de studie van de herziening van het strafrecht en van de strafrechtspleging».

(126) De daartoe in de memorie van toelichting van het wetsontwerp opgegeven redenen luiden als volgt:

«De psychiatrische afdelingen en de inrichtingen tot bescherming van de maatschappij zijn niet uitgerust om al de voorkomende gevallen van afwijking te onderzoeken en zeker niet om ze te behandelen. De ondervinding leert dat het voor een bijzondere behandeling of ter voorkoming van een definitieve schending van de zielstoestand van de abnormale soms onontbeerlijk is deze laatste dringend in een voor de geschikte behandeling speciaal uitgeruste private inrichting onder te brengen. In spoedgevallen wordt feitelijk reeds zo gehandeld. Bij gebrek aan reglementering biedt zulks echter bezwaren».

(*Parl. Besch. - Senaat - Zitt. 1959-1960*, nr. 514 - Wetsontwerp - Memorie van toelichting, blz. 5, littera b).

(127) Art. 1, alinea 3 en 4 van het wetsontwerp.

(128) Een gelijkaardige mogelijkheid werd voorzien voor de geïnterneerden (art. 7, al. 3; 14, al. 2 en 18) en voor de door de Minister van Justitie geïnterneerde veroordeelden (art. 23,

al. 2) - Zie parlementair bescheid hierboven vermeld onder voetnoot (126).

(129) *Parl. Besch. - Senaat - Zitt.* 1961-1962, nr. 127, 6 februari 1962. Verslag namens de Senaatscommissie voor de Justitie uitgebracht door Mevrouw J. E. Vandervelde, blz. 6 sub artt. 7 en 14, en blz. 9, sub art. 23.

(130) *Parl. Besch. - Senaat - Zitt.* 1962-1963, nr. 256, 12 juni 1963. Verslag namens de Senaatscommissie voor de Justitie uitgebracht door Mevrouw J. E. Vandervelde, en, na haar overlijden, door de heer Rolin, blz. 3, in fine, en 4, sub art. 1, derde en vierde lid.

(131) *Parl. Hand. - Senaat - Zitt.* 1962-1963. Vergadering van 20 juni 1963, blz. 1434, kol. 2.

(132) *Parl. Besch. - Kamer - Zitt.* 1963-1964, nr. 601/2, 9 maart 1964.

(133) *Parl. Besch. - Kamer - Zitt.* 1963-1964, nr. 601/3, 15 april 1964. Verslag namens de Kamercommissie voor de Justitie uitgebracht door de heer E. Cooreman, blz. 6 en 7.

(134) *Parl. Besch. - Kamer - Zitt.* 1963-1964, nr. 601/2, 9 maart 1964, blz. 3.

(135) Tot rechtvaardiging van de uitsluiting van deze mogelijkheid voor het onderzoeksgerecht om, al ware het ook bij uitzondering, te bevelen dat de inobservatiestelling in een partikuliere psychiatrische inrichting zal geschieden, werd voorgehouden dat, « ook al kan zulk een maatregel om therapeutische redenen » gewettigd zijn, hij normaal niet kan worden genomen dan op » grond van de uitkomst van het psychiatrisch onderzoek, dat bij » gebreke van dergelijke objectieve gegevens noodzakelijk in de » psychiatrische afdeling van de strafinrichting moet plaats » hebben ».

Het verslag van de heer Rolin (*Parl. Besch. - Senaat - Zitt.* 1963-1964, nr. 270, 9 juni 1964) voegt er aan toe :

« Dit neemt vanzelfsprekend niet weg dat krankzinnigen die » vóór het gerechtelijk ingrijpen in een verplegingsinrichting zijn » geplaatst, aldaar in bewaring kunnen worden gehouden onder » aanhoudingsbevel, indien er bepaalde bezwaren zouden bestaan » tegen hun overbrenging naar een psychiatrische afdeling; dit » is reeds nu het geval wanneer de verplaatsing van verdachten » niet mogelijk is om gezondheidsredenen ».

(136) *Parl. Besch. - Senaat - Zitt.* 1961-1962, nr. 149, 6 maart 1962, blz. 2.

(137) Zie dienaangaande de opmerkingen uitgebracht onder voetnoot (109).

(138) *Parl. Besch. - Senaat - Zitt.* 1962-1963, nr. 256, 12 juni 1963. Verslag namens de Senaatscommissie voor de Justitie uitgebracht door Mevrouw J. E. Vandervelde, en, na haar overlijden, door de heer Rolin, blz. 4, in fine en 5, sub art. 6.

(139) *Parl. Besch. - Senaat - Zitt.* 1962-1963, nr. 256, onder voetnoot (138) hierboven geciteerd, blz. 6. Men vergelijke met art. 28 van de nieuwe wet, vermeld onder nr. 26, littera a.

(140) *Wet van 16 februari 1961* « tot wijziging van de wetgeving inzake de vertegenwoordiging van de beklagde, de burgerlijk aansprakelijke partijen en de burgerlijke partijen voor de strafrechtbanken (Stsbl. van 2 maart 1961).

(141) *Parl. Besch. - Senaat - Zitt.* 1962-1963, nr. 256, onder voetnoot (138) hierboven vermeld, blz. 6.

(142) *Naar luid van artikel 29 van de wet van 9 april 1930* waren de bepalingen betreffende de vervolgingen in correctionele en in criminele zaken van toepassing op de in deze wet bedoelde rechtsvorderingen, behoudens de daarbij voorziene afwijkingen.

(143) *Cass., 14 oktober 1963*, Pas. 1964, I, 149; R.W. 1963-1964, kol. 1701.

(144) Doch zonder mogelijkheid van lijfswang, indien de kosten de som van 3.000 F te boven gaan : *Gent (K.I.)*, 30 juli 1948, R.W. 1948-1949, kol. 117 en noot J.M.

(145) Amendement ingediend door de Regering : *Parl. Besch. - Kamer - Zitt.* 1963-1964, nr. 601/2, 9 maart 1964, blz. 2, nr. 3 - *Parl. Besch. - Kamer - Zitt.* 1963-1964, nr. 601/3, 15 april 1964, blz. 8. - *Parl. Besch. - Senaat - Zitt.* 1963-1964, nr. 270, 9 juni 1964, blz. 2.

(146) *Parl. Besch. - Senaat - Zitt.* 1959-1960, nr. 514. Wetsontwerp. Memorie van toelichting, blz. 6, littera C, en art. 7, alinea 2.

(147) Zie ook L. Cornil en L. Braffort « *Rapport sur la révision des dispositions relatives aux déments et aux anormaux* ». R.D.P. april-mei 1940, blz. 245.

(148) Albert Fettweis, « *Le projet de la loi de défense sociale à l'égard des anormaux* », R.D.P. 1960-1961, blz. 318. Men zou aldus beslissingen vermijden zoals die gewezen door de Kamer van inbeschuldigingstelling bij het Hof van Beroep te Brussel, bij arrest van 20 oktober 1931 (R.D.P. 1931, blz. 121), dat de onmiddellijke internering van de verdachte weigerde te gelasten omdat « het gevaar voor de maatschappij, nl. de eventuele hervalling » en het plegen van nieuwe misdrijven », niet voldoende gekarak- » teriseerd is en de noodzakelijkheid van een veiligheidsmaatregel » niet wettigt ». - Geciteerd door Prof. Paul Cornil, « *Twintig jaar toepassing van de wet tot bescherming van de maatschappij* », Bull. Bestuur der gevangenen 1955, nr. 9, blz. 398 in fine, en 399, terwijl de auteur terecht aanmerkt dat zodanige beslissing wellicht te verklaren valt door het feit dat de wet van 1930 aan de rechtscolleges niet het recht verleent om de internering voorwaardelijk uit te spreken.

(149) Blijkbaar naar aanleiding van de besprekingen in de Senaatscommissie voor de Justitie tijdens haar vergadering van 12 juni 1963 - *Parl. Besch. - Senaat - Zitt.* 1962-1963, nr. 256, blz. 6, sub art. 7, en blz. 7 sub art. 14.

(150) Zie : *Parl. Besch. - Senaat - Zitt.* 1959-1960, nr. 514 - Wetsontwerp, waarvan de memorie van toelichting uitdrukkelijk verklaart (blz. 7, litt. f) : « De geïnterneerde zou elke morgen » de inrichting mogen verlaten om zich alleen naar een werk- » geveer te begeven en 's avonds na zijn werk terugkeren. Proe- » ven inzake beperkte vrijheid leverden goede uitslagen op. Het » is echter geraden met veel omzichtigheid te werk te gaan bij

» het kiezen van de aan deze behandeling onderworpen geïnter- » neerden ». Men vergelijke met de thans toegepaste modaliteit van tenuitvoerlegging van sommige vrijheidsstraffen bij wijze van zgn. « beperkte hechtenis ».

(151) Albert Fettweis, op. cit. onder voetnoot (148) hierboven, R.D.P. 1960-1961, blz. 319, in fine en 320 en de referenten onder voetnoot (38).

(152) Gevallen zijn ons persoonlijk bekend waarin de commissie bij de psychiatrische afdeling van de gevangenis te Gent de geïnterneerde, die nochtans zware feiten had gepleegd, een *veertiental dagen* na de uitspraak van de rechterlijke interneeringsbeslissing, waarbij uitdrukkelijk vastgesteld werd dat de verdachte een gevaar betekende voor de maatschappij, in vrijheid werd gesteld.

(153) Zie in dat verband : Prof. Paul Cornil, op. cit. onder voetnoot (148), blz. 399 in fine en blz. 400, waar deze auteur vermeldt dat één commissie meer dan één derde van de geïnterneerden die haar werden toevertrouwd, gedurende de eerste twintig jaar dat de wet van 1930 werd toegepast, in vrijheid heeft gesteld vanaf de eerste verschijning (597 gevallen op 1.538), terwijl een andere commissie, in dezelfde tijd, in ongeveer 7 % van de gevallen (132 op 1.082) de onmiddellijke invrijheidstelling bevelen heeft.

(154) Men herinnere zich o.m. : het geval *Charles De Blauwe*, dat aanleiding gaf tot een vordering tot schadeloosstelling van het slachtoffer van deze voorbarig in vrijheid gestelde geïnterneerde tegen de Belgisch Staat en de toenmalig directeur van het abnormaalengesticht te Doornik : *Rb. Antwerpen, 28 november 1934*, R.W. 1934-1935, kol. 418, bevestigd door *Brussel, 3 december 1938*, R.W. 1938-1939, kol. 543; en dichter bij ons het geval *Müller*, tweemaal uit het gesticht te Doornik in vrijheid gesteld vooraleer deel te nemen aan een dubbele moord, geval geciteerd door Albert Fettweis, op. cit. onder voetnoot (148), R.D.P. 1960-1961, blz. 321 en de referenten van voetnoot (43), alsmede « *Het Laatste Nieuws* » van 29 oktober 1959 : « De internering » van geesteszieke misdadigers. — Wet vertoont nog verscheidene » onvolmaaktheden ».

(155) *Parl. Besch. - Senaat - Zitt.* 1959-1960, nr. 514 - Wetsontwerp - Memorie van toelichting, blz. 6, litt. d, 3°. Aldus luidde ook het voorstel van de « Commissie voor de studie van de herziening van het strafrecht en de strafrechtspleging ».

(156) Zie o.m. de artikelen 155, 201 en 209 van het ontwerp van wet tot invoering van het *Gerechtigd Wetboek* (*Parl. Besch. - Senaat - Zitt.* 1963-1964, nr. 60, 10 december 1963), waarbij bepaald wordt dat de magistraten van het openbaar ministerie die hun ambt vervullen in het arbeidsauditoraat, de rechters die in de arrondissementsrechtbank, en de raadsheeren die in het Hof van beroep, het voorzitterschap bekleden van de sociale rechtbank, of van de kamers die zitting houden in sociale zaken, houders moeten zijn van het diploma van licentiaat in het sociaal recht.

(157) *Parl. Besch. - Senaat - Zitt.* 1961-1962, nr. 127. Verslag uit naam van de Senaatscommissie voor de Justitie uitgebracht door Mevrouw J. E. Vandervelde, 6 februari 1962, blz. 7, sub. art. 13 van het wetsontwerp.

(158) Zie : Prof. Albert Fettweis, « *Le projet de loi de défense sociale à l'égard des anormaux* », R.D.P. 1960-1961, blz. 319.

(159) *Parl. Besch. - Senaat - Zitt.* 1959-1960, nr. 514 - Wetsontwerp - Memorie van toelichting, blz. 11.

(160) *Ibidem*, blz. 10, litt. d., alinea 5.

(161) *Ibidem*, blz. 10, litt. d., alinea 6, in fine.

(162) *Ibidem*, blz. 6, alinea 2.

(163) en (164) Het verslag uitgebracht uit naam van de Kamercommissie voor de Justitie door de heer Volksvertegenwoordiger E. Cooreman op 15 april 1964, blijkt zodanige interpretatie toe te laten (*Parl. Besch. - Kamer - Zitt.* 1963-1964, nr. 601/3, blz. 5 en 6).

(165) Men leze, in dat verband, de memorie van toelichting van het ontwerp van de nieuwe wet, *Parl. Besch. - Senaat - Zitt.* 1959-1960, nr. 514, blz. 5, litt. b, alinea's 1 en 2.

(166) Zie *Parl. Besch. - Senaat - Zitt.* 1959-1960, nr. 514 - Wetsontwerp - Memorie van toelichting, blz. 7, litt. e.

(167) Zie *Parl. Besch. - Kamer - Zitt.* 1963-1964, nr. 601/2, 9 maart 1964. Amendementen voorgesteld door de Regering, nr. 4, blz. 2 en 3, en *Parl. Besch. - Senaat - Zitt.* 1963-1964, nr. 270, 9 juni 1964, blz. 2. Verslag uit naam van de Senaatscommissie voor de Justitie uitgebracht door de heer Rolin.

(168) Zie *Parl. Besch. - Kamer - Zitt.* 1963-1964, nr. 601/3, 15 april 1964. Verslag uit naam van de Kamercommissie voor de Justitie uitgebracht door de heer Volksvertegenwoordiger E. Cooreman, blz. 8, sub art. 14.

(169) Zie, in dat verband : Prof. Dr. Ch. Andersen, « *Défense sociale et liberté* », R.D.P. 1960-1961, blz. 123.

(170) Men merke op dat, naar luid van art. 16 van de wet van 9 april 1930, de commissie enkel de « bestuurder van het gesticht » hoorde.

(171) Zie o.m. : Prof. Paul Ghysbrecht, « *De vatbaarheid voor toerekening* », inaugurale rede op 19 februari 1963 uitgesproken bij de aanvaarding van het ambt van buitengewoon hoogleraar aan de Vrije Universiteit Brussel, R.W. 1962-1963, kol. 1520.

(172) Bij analogie met de wet van 19 april 1949 en op grond van de algemene beginselen van het strafprocesrecht, mag de procureur des Konings dus niet aanwezig zijn; evenmin trouwens de door de Minister van Justitie erkende vertegenwoordigers van reclasserings- en voogddiensten (art. 16, alinea 6, van de nieuwe wet).

(173) *Parl. Besch. - Senaat - Zitt.* 1959-1960, nr. 514 - Wetsontwerp - Memorie van toelichting, blz. 9, litt. C., laatste alinea. (174) Prof. Albert Fettweis, op. cit. onder voetnoot (158), blz. 320, litt. f.

(175) Wij menen te weten dat reeds in een eerste verslag van juli 1954, de tweede sectie van de « Commissie voor de studie van de herziening van het strafrecht en van de strafrechtspleging » de aandacht van de Minister van Justitie op dit punt, in het bijzonder heeft gevestigd.

(176) Prof. Albert Fettweis, op. cit. onder voetnoot (158); blz. 322.

(177) De Franse tekst van art. 18 van de nieuwe wet is duidelijker: « lorsque l'état mental de celui-ci (l'interné) s'est suffisamment amélioré et que les conditions de sa réadaptation sociale sont réunies... ».

(178) Parl. Besch. - Senaat - Zitt. 1959-1960, nr. 514, Wetsontwerp - Memorie van toelichting, blz. 9, litt. C - 2°.

(179) Ibidem, blz. 9, litt. C - 2°.

(180) Parl. Besch. - Senaat - Zitt. 1961-1962, nr. 149, 6 maart 1962, blz. 4.

(181) Parl. Besch. - Senaat - Zitt. 1962-1963, nr. 256, 12 juni 1963, blz. 8, sub art. 20.

Aanvullend verslag uit naam van de Senaatscommissie voor de Justitie uitgebracht door Mevrouw Vandervelde en voortgezet door de heer Rolin.

(182) Zie ook het art. 18, in fine, van de wet van 9 april 1930.

(183) Zie o.m. Dr. J. P. Legrand, « L'éducation psychologique des délinquants anormaux mentaux », R.D.P. 1960-1961, blz. 134. Prof. Paul Cornil, op. cit. onder voetnoot (148), blz. 414.

(184) Prof. Albert Fettweis, op. cit. onder voetnoot (158), blz. 322.

(185) Artikel 22 van het wetsontwerp - Parl. Besch. - Senaat - Zitt. 1959-1960, nr. 514.

(186) Zie hetzelfde artikel 22 van het wetsontwerp, alsmede de rechtvaardiging in de memorie van toelichting, blz. 11, litt. e.

(187) Parl. Besch. - Senaat - Zitt. 1961-1962, nr. 149, 6 maart 1962, sub art. 7, litt. b, blz. 2 en 3, en Parl. Besch. - Senaat - Zitt. 1962-1963, nr. 256, 12 juni 1963. Aanvullend verslag uit naam van de Senaatscommissie voor de Justitie uitgebracht door Mevr. Vandervelde en voortgezet door de heer Rolin, sub art. 7, blz. 5 en 6.

(188) Zie o.m.: Cass., 25 mei 1936, Pas. 1936, I, 270; R.D.P. 1936, 673; Cass., 23 juni 1941, Pas. 1941, I, 257; Cass., 15 februari 1938, Pas. 1938, I, 50; R.D.P. 1938, 479.

(189) Zie: Parl. Besch. - Senaat - Zitt. 1962-1963, nr. 256, 12 juni 1963. - Aanvullend verslag uit naam van de Senaatscommissie voor de Justitie uitgebracht door Mevrouw Vandervelde en voortgezet door de hr. Rolin - Sub. art. 20, blz. 8.

(190) Zie o.m.: J. Constant, eerste-advokaat-generaal bij het Hof van beroep en professor aan de Universiteit te Luik: tussenkomst tijdens de vergadering van de « Union belge et luxembourgeoise de droit pénal » van 18 maart 1950, R.D.P. 1949-1950, blz. 770. - Albert Fettweis en Jean van den Bossche, « La loi belge de défense sociale et les anormaux », op. cit. onder voetnoot (30), blz. 283. - Prof. Paul Cornil, op. cit. onder voetnoot (148), blz. 414.

(191) Het aanvankelijk ontwerp van de nieuwe wet voorzagt slechts een termijn van *vierentwintig uren* (Parl. Besch. - Senaat - Zitt. 1959-1960, nr. 514, art. 19 en de memorie van toelichting, blz. 10, littera d). Eerst, tijdens de nieuwe bespreking van het ontwerp door de Senaatscommissie voor de Justitie op 12 juni 1963, werd de termijn op *twee dagen* gebracht. (Parl. Besch. - Senaat - Zitt. 1962-1963, nr. 256, blz. 18, sub art. 19).

(192) Aangaande die termijn van één maand, blijkt uit de memorie van toelichting van het ontwerp van de nieuwe wet dat deze termijn *niet* voorgeschreven is op straf van nietigheid of van verval, na dewelke derhalve de geïnterneerde zou dienen in vrijheid te worden gesteld, zoals dit wel het geval is indien de Kamer van inbesluidigingstelling van het Hof van beroep geen uitspraak verleent over het hoger beroep inzake preventieve hechtenis binnen vijftien dagen na het instellen van dit rechtsmiddel (art. 20, laatste lid, der wet van 20 april 1874, vervangen door het enig artikel der wet van 25 juli 1959 op de voorlopige hechtenis).

De memorie van toelichting betoogt immers als volgt:

« De hoge commissie beslist in principe binnen een maand na » het verzet. Hoewel het in de meeste gevallen raadzaam is » die termijn niet te overschrijden vermits de persoonlijke » vrijheid daarbij betrokken is, toch moet men aannemen dat » hij niet op straffe van nietigheid voorgeschreven is en dat hij » uitzonderlijk mag verlengd worden als het blijkt dat aan- » vullende daden van onderzoek gelegen komen. » (Parl. Besch. - Senaat - Zitt. 1959-1960, nr. 514, blz. 11, alinea 2).

(193) Parl. Besch. - Senaat - Zitt. 1959-1960, nr. 514, blz. 10, litt. d.

(194) Waar de Nederlandse tekst van artikel 21 gewag maakt van « de wet op de voorlopige invrijheidstelling », geldt dit van zelfsprekend een materiële vergissing. Zie in dat verband: Parl. Besch. - Senaat - Zitt. 1962-1963, nr. 256, 12 juni 1963, blz. 8 in fine en blz. 9.

(195) Zie o.m. Ibidem, blz. 9: « Is het dossier niet gedurende » die termijn ter beschikking van de raadsman gesteld, dan zal » de voorzitter de zaak tot de volgende zitting moeten verdragen ».

(196) Zie de circulaire van de Minister van Justitie, 2e Alg. Directie, 1e Setie, 1e Bureau, nr. 577, Litt. B. van 12 september 1933.

(197) Vermeld door Prof. Paul Cornil, op. cit. onder voetnoot (148), blz. 407; de auteur noemt dan ook de maatregel terecht een symbolisch gebaar, dat niettemin de vraag heeft doen rijzen waarom deze maatregel ook niet toegepast wordt voor de gewone veroordeelden (Th. Collignon en R. van der Made, op. cit. onder voetnoot (66), blz. 304).

(198) Parl. Besch. - Senaat - Zitt. 1959-1960, nr. 514 - Memorie van toelichting, blz. 12, litt. g.

(199) Parl. Besch. - Kamer - Zitt. 1931-1932, nr. 40.

Parl. Besch. - Kamer - Zitt. 1933-1934, nr. 99.

(200) De Page, « *Traité élémentaire de droit civil belge* » - B. I. - blz. 338, nr. 366 en voetnoot nr. 2, en het vonnis gewezen door deze auteur, toen hij rechter was in de Rechtbank van eerste aanleg te Brussel, op 10 november 1934, Pas. 1935, II, 82-83. - Zie ook: Parl. Besch. - Senaat - Zitt. 1959-1960, nr. 514 - Wetsontwerp - Memorie van toelichting, blz. 13-IV.

(201) Zie o.m.: Brussel, 15 december 1934 (hervorming van

bovenvermeld vonnis van 10 november 1934), Pas. 1935, II, 83; Rb. Charleroi, 18 oktober 1963, J.T. 1964, 188. - In zelfde zin: de rechtspraak doorgaans toegepast in het rechtsgebied van het Hof van beroep Gent, alsook Wouters en Poll, « *Le régime des malades mentaux en Belgique* », 2e uitg., Brussel, 1938, nr. 498.

(202) Wetsvoorstel op 16 maart 1960 ter tafel van de Senaat neergelegd door de heer senator Charles Derbaix (Parl. Besch. - Senaat - Zitt. 1959-1960, nr. 216), en naderhand hernomen door de heer senator J. Hambye (Parl. Besch. - Senaat - Buitengew. zitt. 1961, nr. 13, 17 mei 1961).

(203) Belgisch Staatsblad van 14 april 1964, blz. 4012. Zie ook de referaten onder voetnoot (3).

(204) Zie opvolgentlijk:

1) de memorie van toelichting van het wetsontwerp, Parl. Besch. - Senaat - Zitt. 1959-1960, nr. 514, blz. 13 en 14;

2) het verslag uitgebracht uit naam van de Senaatscommissie voor de Justitie door Mevrouw Vandervelde, Parl. Besch. - Senaat - Zitt. 1961-1962, nr. 127, 6 februari 1962, blz. 11, waar uitdrukkelijk verwezen wordt naar het verslag namens de Senaatscommissie voor de Justitie uitgebracht door de heer Nihoul over het wetsvoorstel betreffende de regeling voor de krankzinnigen, Parl. Besch. - Senaat - Zitt. 1961-1962, nr. 46, 28 november 1961;

3) het amendement ingediend door de Regering op de tekst van de Senaatscommissie, Parl. Besch. - Senaat - Zitt. 1961-1962, nr. 148, 6 maart 1962;

4) het aanvullend verslag uitgebracht uit naam van de Senaatscommissie voor de Justitie door Mevrouw Vandervelde, en voortgezet door de heer Rolin, Parl. Besch. - Senaat - Zitt. 1962-1963, nr. 256, 12 juni 1963, blz. 9 en 10, waar uitdrukkelijk verwezen wordt naar het aanvullend verslag uitgebracht door de heer Nihoul uit naam van de Senaatscommissie voor de Justitie over voormeld wetsvoorstel betreffende de regeling voor de krankzinnigen, Parl. Besch. - Senaat - Zitt. 1962-1963, nr. 104, 14 februari 1963;

5) het laatste verslag uitgebracht uit naam van de Senaatscommissie voor de Justitie door de heer Cooreman, Parl. Besch. - Kamer - Zitt. 1963-1964, nr. 601/3, 15 april 1964, blz. 9, waar uitdrukkelijk verwezen wordt naar de aangenomen amendementen ingediend op het wetsvoorstel betreffende de regeling voor de krankzinnigen door de heer M. A. Pierson, Parl. Besch. - Kamer - Zitt. 1963-1964, nr. 544/4, 18 februari 1964;

6) het laatste verslag uitgebracht uit naam van de Senaatscommissie voor de Justitie door de heer Rolin, Parl. Besch. - Senaat - Zitt. 1963-1964, nr. 270, blz. 2, sub art. 29 en 30.

(205) Pas. 1952, I, 431.

(206) Zie artikel 29, alinea 3 van de wet van 7 april 1964, aldaar ingelast op grond van amendementen ingediend voor de Kamer van Volksvertegenwoordigers door de heer M. A. Pierson: Parl. Besch. - Kamer - Zitt. 1963-1964, nr. 544/4, 18 februari 1964.

(207) Ibidem, blz. 2, in fine.

(208) Indien het openbaar ministerie appellant is in zake, is het geboden dat de griffie van de rechtbank van eerste aanleg aan de oorspronkelijke verzoeker kennis zou geven van dit hoger beroep, en hem, onder gerechtelijke omslag, afschrift zou mededelen van het verzoekschrift van het parket samen met een afschrift van het bevelschrift van de voorzitter van de rechtbank houdende vaststelling van de dag waarop de zaak ter openbare terechtzitting zal worden opgeroepen.

(209) Zie o.m.: De Page, op. cit. onder voetnoot (200), B. II, nrs. 376, litt B., en 380 - « *Het voorlopig beheer* », R.T. 1956, blz. 172 tot 175. - Prof. Walter Van Gerven, « *La gestion du patrimoine d'autrui en droit belge et en droit comparé* », bijdrage onder Rb. Dendermonde (kortg.), 13 april 1960, R.C.J.B. 1963, blz. 130 tot 145. - Ph. Lohest, « *Des pouvoirs de l'administrateur provisoire de l'aliéné* », Rev. Not. 1964, blz. 5 tot 12.

(210) Dergelijke verruiming komt een werkelijke behoefte tegemoet; dikwijls werd immers vastgesteld dat, in het belang van de geplaatste krankzinnige, daden van beheer in de ruime zin van het woord, door de voorlopige bewindvoerder dienden te worden verricht, tot dewelke hij evenwel bij gebrek aan uitdrukkelijke wettelijke niet gemachtigd was.

(211) Bij uitzondering wel te verstaan van de vertegenwoordiging inzake vordering tot echtscheiding of tot scheiding van tafel en bed, waar de persoonlijke tussenkomst van partijen vereist wordt: Cass., 7 maart 1907, Pas. 1907, I, 154, De Page, op. cit. onder voetnoot (200), B.I., nr. 877 en 882.

(212) Zie de verantwoording van deze regeling in de toelichting tot het wetsvoorstel tot wijziging van hoofdstuk VII van de wet van 18 juni 1850 op de regeling voor de krankzinnigen: Parl. Besch. - Senaat - Buit. zitt. 1961, nr. 13, 17 mei 1961, blz. 3, nr. 1.

(213) Zie Fr. Vranken, « *Wijziging van de wet betreffende et beheer van het vermogen van geesteszieken en de aanstelling van voorlopige bewindvoerders* », op. cit. onder voetnoot (3), R.W. 1963-1964, kol. 2102.

(214) Zie: Parl. Besch. - Senaat - Zitt. 1961-1962, nr. 46, 28 november 1961, blz. 4, sub artikel 8 van het wetsvoorstel bedoeld onder voetnoot (212) hierboven.

(215) Zie voetnoot (211).

(216) Bepaling eveneens overgenomen uit de aanvulling door de wet van 7 april 1964 van de vroegere tekst van artikel 31 van de wet van 18 juni 1850 op de regeling voor de krankzinnigen. Deze aanvulling werd in de toelichting van het voorstel van voormelde nieuwe wet als volgt verantwoord:

« Volgens het grootste gedeelte van de rechtspraak moet de » verkoop van die onroerende goederen noodzakelijkerwijze voor- » afgegaan worden door een vonnis dat de verdeling en de » openbare verkoop van de onroerende goederen beveelt en dat » aan de krankzinnige en aan zijn voorlopige bewindvoerder wordt » betekend met aanmaning om op de verkoopzittingen aanwezig » te zijn. Niemand kan gedwongen worden in onverdeeldheid » te blijven, zodat de voorlopige bewindvoerder niets heeft in te » brengen tegen de desbetreffende eis. De rechtsvordering is

» klaarblijkelijk nutteloos en veroorzaakt alleen grote gerechtskosten. De verplichting om toestemming aan te vragen aan de » vrederechter, — in plaats van aan de voorzitter van de » burgerlijke rechtbank, zoals thans vereist is —, lijkt een » voldoende waarborg». Zie: *Parl. Besch. - Senaat - Buit.* zitt. 1961, nr. 13, 17 mei 1961, blz. 3, nr. 2. - Zie ook: *Prof. R. Rens, « Wet van 7 april 1964 houdende wijziging van wet van 18 juni 1950 op de regeling voor krankzinnigen »* - *T. Not.* 1964, blz. 152 en 153.

(217) Zie artikel 34 van de wet van 18 juni 1850 op de regeling voor de krankzinnigen, zoals het vervangen werd door artikel 10 van de wet van 7 april 1964.

(218) Zie: *Wauters en Poll*, op. cit. onder voetnoot (201), blz. 199; *Brussel, 16 juli 1874*, R.J. 1875, kol. 1173 - *Circulaires van de Minister van Justitie van 10 april 1934 en 20 april 1937*, 2e Alg. Directie - 2e Sectie - nr. 34.417; *circulaires van het parket-generaal te Gent*, nrs. 9225/9231 van 12 april 1934 en nrs. 12.394/12.400 van 4 mei 1937.

(219) In de toelichting tot het voorstel dat de wet van 7 april 1964 geworden is, werd betoogd dat de « taken van de voorlopige » bewindvoerder met de dag talrijker worden omdat de bevolking » van de gestichten herhaaldelijk verandert en de vraagstukken » in verband met een aantal zieken steeds ingewikkelder worden, » voornamelijk wat betreft hun rechten op allerlei sociale voor- » zieningen ». (*Parl. Besch. - Senaat - Buit.* zitt. 1961, nr. 13, 17 mei 1961, blz. 2).

(220) Zie desaaangaande de omstandige besprekingen in de schoot van de Senaatscommissie voor de Justitie bij de behandeling van het wetsvoorstel over de regeling voor de krankzinnigen: *Parl. Besch. - Senaat - Zitt.* 1961-1962, nr. 46, 28 november 1961, blz. 4 en *Zitt.* 1962-1963, nr. 104, 14 februari 1963, blz. 4, 11, 12 en 15.

(221) *Parl. Besch. - Senaat - Zitt.* 1961-1962, nr. 127, 6 februari 1962. - Verslag uitgebracht uit naam van de Senaatscommissie voor de Justitie door Mevr. Vandervelde, blz. 11, sub art. 26, in fine.

RECHTSPRAAK

HOF VAN CASSATIE

2de Kamer. — 14 oktober 1963.

Voorzitter: M. Belpaire.

Raadsheer-Verslaggever: M. De Vreese.

Advokaat-Generaal: M. Depelchin.

Arbeidsongevallen en schade. — Recht van de verzekeraar-wet om de terugbetaling van de aan het slachtoffer uitgekeerde vergoedingen van de aansprakelijke derde te vorderen beperkt tot de schadebedragen volgens het gemeen recht.

Het aan de verzekeraar-wet, die de forfaitaire vergoedingen aan het slachtoffer heeft uitbetaald, toegekende recht om de terugbetaling daarvan tegen de aansprakelijke derde te vorderen is beperkt tot de sommen, die deze laatste aan het slachtoffer of zijn rechtverkrijgenden volgens het gemeen recht verschuldigd is.

Het voorlaatste lid van art. 4 van de gecoördineerde wetten op de arbeidsongevallen, luidens hetwelk de ouders, die onder hetzelfde dak wonen als het slachtoffer, vermoed worden rechtstreeks voordeel te halen uit zijn loon en derhalve door zijn dood schade te lijden, bevat geen algemeen toepasselijke regel, maar een aan voormelde wet eigen wettelijke regeling. Het feit, dat de verzekeraar-wet, op grond van voormelde bepaling aan de ouders van het slachtoffer een forfaitaire vergoeding heeft moeten betalen, houdt niet het bewijs in van het bestaan van een zekere schade volgens het gemeen recht.

N.V. Assurantie van de Belgische Boerenbond
t/ Vuylsteke en P.V.B.A. Transports La Flandre.

Gelet op het bestreden arrest, op 19 oktober 1962 door het Hof van beroep te Gent gewezen;

Over het middel afgeleid uit de schending van de artikelen 1382 van het Burgerlijk Wetboek, 4, meer bepaald E, lid 2, 19, meer bepaald lid 3 en laatste lid van de wetten betreffende de vergoeding der schade voortvloeiend uit de arbeidsongevallen, 22 van de wet van 11 juni 1874 op de verzekeringen, 97 van de Grondwet,

doordat het bestreden arrest, zonder te ontkennen dat aanlegster als verzekeraar-wet ingevolge een vonnis van de Vrederechter te Harelbeke van 19 januari 1961, een som van 310.613 frank uitbetaald had aan de rechtverkrijgenden, de vader en de moeder, van

wijlen Messelies Roger, slachtoffer van een arbeidsongeval, uit hoofde van loonverlies, beslist heeft dat aanlegster het recht niet had de terugbetaling van deze som tegen verweerders Vuylsteke, verantwoordelijke derde, en de vennootschap « Transports La Flandre », burgerlijk verantwoordelijke voor Vuylsteke, te vorderen, om reden dat zij het bewijs niet bijbracht van de omstandigheid dat de ouders door hun zoon gesteund werden of dat deze hun zijn loon geheel of gedeeltelijk afgaf, en dat bijgevolg aan deze ouders geen vergoeding ingevolge het gemeen recht verschuldigd was,

eerste onderdeel, dan wanneer volgens artikel 22 van de wet van 11 juni 1874, de verzekeraar die de schade betaald heeft, in al de rechten van de verzekerde treedt tegenover derden uit hoofde van deze schade en volgens artikel 19 van de wetten betreffende de arbeidsongevallen, de verzekeraar-wet het recht heeft de terugbetaling te vorderen, overeenkomstig het gemeen recht tegen de derde verantwoordelijke, van de schadevergoeding en onder meer van het kapitaal dat hij aan het slachtoffer uitgekeerd heeft,

dan wanneer volgens artikel 4 van dezelfde wetten, de ouders van een slachtoffer slechts recht hebben op schadevergoeding waar het bewezen is dat zij rechtstreeks voordeel haalden uit het loon van hun kind en het bewijs hiervan bijgebracht wordt, volgens hetzelfde artikel, door het vermoeden voortvloeiende uit het feit dat ouders en kind onder hetzelfde dak woonden,

dan wanneer uit het feit dat aanlegster een schadevergoeding aan de ouders van het slachtoffer van het arbeidsongeval ingevolge een vonnis van de bevoegde vrederechter heeft moeten betalen, blijkt dat het wettelijk bewijs bijgebracht werd dat deze ouders een schade geleden hadden ten gevolge van het ongeval,

en dan wanneer, moest zelfs aangenomen worden dat het bedrag van de schade volgens het gemeen recht niet bewezen werd door het vonnis van de vrederechter, het bestaan van een zekere schade volgens dit gemeen recht alleszins bewezen werd, aangezien door artikel 4, E, lid 2, uitdrukkelijk bepaald werd dat er geen vergoeding verschuldigd is indien het niet wettelijk, gebeurlijk door een vermoeden juris en de jure, bewezen is dat zij van een bepaald voordeel beroofd werden,

tweede onderdeel: dan wanneer het door artikel 4, E, bepaalde vermoeden dat de ouders van het slachtoffer van een arbeidsongeval, die met hun kind onder hetzelfde dak woonden, voordeel haalden uit zijn loon en bijgevolg een schade leden door de dood of de on-

bekwaamheid van dit kind, van algemene toepassing is, en bijgevolg het arrest niet wettelijk kon beslissen dat er ten deze integendeel moest vermoed worden dat het slachtoffer, dat, volgens de feitenrechter, door zijn ouders onderhouden werd, hetgeen veronderstelt dat het onder hetzelfde dak woonde, zijn ouders niet steunde, met het gevolg dat deze geen schade leden door zijn dood of zijn werkonbekwaamheid,

derde onderdeel: dan wanneer het minstens intrinsiek tegenstrijdig is, enerzijds, aan te nemen dat aanlegster een schadevergoeding aan de ouders had moeten betalen, hetgeen onderstelt dat zij ten gevolge van het ongeval een schade geleden hadden, en anderzijds, te beslissen dat zij geen schade geleden hadden, deze met elkaar strijdige overwegingen met het gebrek aan de door artikel 97 van de Grondwet vereiste motivering gelijk staand,

vierde onderdeel: dan wanneer minstens uit de motivering van het arrest onmogelijk kan uitgemaakt worden of de feitenrechter heeft willen beslissen dat het onjuist was dat aanlegster aan de ouders van het slachtoffer een schadevergoeding had moeten betalen en uitbetaald had ingevolge een vonnis van de vrederechter van 19 januari 1961, zulks uit hoofde van loonverlies, dan wel of hij in rechte heeft willen beslissen dat, zelfs indien het juist was, het toch niet wettelijk bewezen was dat de ouders voordeel haalden uit het loon van hun zoon en een schade van gemeen recht door zijn dood ten gevolge van het ongeval geleden hadden, de onduidelijkheid van deze motivering met het gebrek aan de door artikel 97 van de Grondwet vereiste motivering gelijk staand:

Over het eerste en het tweede onderdeel samen:

Overwegende dat de verzekeraar-wet, die de forfaitaire vergoedingen aan het slachtoffer heeft uitbetaald, ingevolge de artikelen 22 van de wet van 11 juni 1874 en 19, lid 8, van de gecoördineerde wetten betreffende de vergoeding der schade voortspuitende uit de arbeidsongevallen, het recht heeft de terugbetaling daarvan te vorderen tegen de aansprakelijke derde;

dat dit verhaal echter beperkt is tot de sommen die de aansprakelijke derde aan het slachtoffer of zijn rechtverkrijgenden verschuldigd is volgens het gemeen recht;

Overwegende dat het arrest de vordering van aanlegster, in zover zij strekt tot terugbetaling van de sommen die zij, als verzekeraar-wet, wegens verlies aan loon aan de ouders van het slachtoffer had uitbetaald, verwerpt om reden dat zij het bewijs niet bijbrengt van de omstandigheid dat de ouders door hun zoon werden gesteund of dat deze zijn loon geheel of gedeeltelijk afgaf, en er dus aan de ouders van het slachtoffer «geen vergoeding ingevolge het gemeen recht verschuldigd is»;

Overwegende dat het arrest weliswaar niet ontkent dat aanlegster, ingevolge een vonnis van de vrederechter, als verzekeraar-wet zekere sommen aan de ouders van het slachtoffer heeft uitbetaald uit hoofde van loonverlies;

dat zulks echter niet bewijst dat de ouders van het slachtoffer door diens overlijden werkelijk een schade hebben geleden en dienvolgens recht hebben op schadevergoeding overeenkomstig het gemeen recht;

Overwegende dat het voorlaatste lid van artikel 4 van de gecoördineerde wetten van 28 september 1931, luidens hetwelk de ouders die onder hetzelfde dak wonen als het slachtoffer, worden vermoed rechtstreeks

voordeel te halen uit het loon van het slachtoffer, en bijgevolg schade lijden door zijn dood, geenszins een algemeen toepasselijke regel inhoudt, maar een wettelijke regeling die eigen is aan de wet op de arbeidsongevallen;

dat de vordering die het slachtoffer of zijn rechtverkrijgenden tegen de aansprakelijke derde hebben en die strekt tot vergoeding van de veroorzaakte schade overeenkomstig de regelen van het gemeen recht, onafhankelijk is van de bijzondere vereisten waaraan de vordering van het slachtoffer tegen zijn werkgever of diens verzekeraar-wet krachtens de wet op de arbeidsongevallen onderworpen is, steunt op andere basissen, namelijk deze van het gemeen recht, en in concreto moet worden nagegaan;

dat de omstandigheid dat aanlegster ingevolge een vonnis van de vrederechter aan de ouders van het slachtoffer een schadevergoeding heeft moeten uitbetalen, enkel bewijst dat, ingevolge de bijzondere vereisten van de wet op de arbeidsongevallen, en het wettelijk vermoeden dat door artikel 4, voorlaatste lid, van deze wet wordt ingesteld, aan de ouders van het slachtoffer een forfaitaire vergoeding verschuldigd was, echter niet dat deze ouders in werkelijkheid een schade hebben geleden;

dat uit de termen van gezegd artikel 4, E, lid 2, enkel blijkt dat de ouders van het slachtoffer recht hebben op de door gemelde wet voorziene forfaitaire vergoeding, indien zij rechtstreeks voordeel halen uit het loon van het slachtoffer, en dat, indien zij onder hetzelfde dak wonen als het slachtoffer, zij, binnen het kader van die wet wettelijk worden vermoed zulk rechtstreeks voordeel uit dit loon te halen;

dat dienvolgens het feit dat aanlegster, op grond van die wettelijke bepaling, aan de ouders van het slachtoffer een forfaitaire vergoeding heeft moeten betalen, het bewijs van het bestaan van een zekere schade volgens het gemeen recht niet inhoudt;

Overwegende dat, nu het door artikel 4, voorlaatste lid, van voormelde gecoördineerde wetten voorziene wettelijk vermoeden eigen is aan de door deze wetten voorziene forfaitaire vergoedingen, niets het arrest belette vast te stellen dat aanlegster het bewijs niet bijbracht van de omstandigheid dat de ouders door hun zoon werden gesteund of dat deze zijn loon geheel of gedeeltelijk afgaf;

dat het arrest dienvolgens, door te beslissen dat aan de ouders van het slachtoffer geen vergoeding ingevolge het gemeen recht verschuldigd was en aanlegster derhalve geen recht had op terugbetaling vanwege de aansprakelijke derde, van de aan de ouders van het slachtoffer uitbetaalde forfaitaire vergoedingen wegens verlies aan loon de in het middel aangeduide wetsbepalingen niet heeft geschonden;

Over het derde en het vierde onderdeel:

Overwegende dat uit het antwoord op de eerste twee onderdelen volgt dat het arrest, door aan te nemen dat aanlegster aan de ouders van het slachtoffer forfaitaire vergoedingen had moeten betalen ingevolge de wet op de arbeidsongevallen, niet erkende dat de ouders een schade hadden geleden;

dat het arrest, derhalve, zonder tegenstrijdigheid, enerzijds, kon aannemen dat aanlegster deze forfaitaire vergoedingen had moeten betalen en anderzijds, kon beslissen dat de ouders geen schade hadden geleden en hun dienvolgens geen schadevergoeding volgens het gemeen recht verschuldigd was;

Overwegende dat het arrest beslist dat de vordering van aanlegster «in verband met de aan de ouders uit te keren rente ingevolge de wet op de arbeidsongevallen», ongegrond voorkomt om reden dat aanlegster het bewijs niet bijbrengt van de omstandigheid dat de ouders door hun zoon werden gesteund of dat deze zijn loon geheel of gedeeltelijk afgaf;

dat hieruit blijkt dat het arrest aanneemt dat aanlegster ingevolge gemelde wet aan de ouders van het slachtoffer een rente moet uitkeren wegens loonverlies, maar beslist dat het niettemin niet bewezen is dat de ouders werkelijk voordeel haalden uit het loon van hun zoon en door zijn dood een schade hadden geleden ingevolge het gemeen recht;

dat deze motivering geenszins onduidelijk is;
dat geen van de onderdelen van het middel kan worden aangenomen;

Om deze redenen :

Verwerpt de voorziening;
Veroordeelt aanlegster tot de kosten.

RAAD VAN STATE

Ive Kamer. — 9 juni 1964.

Voorzitter : M. Mast.

Raadsheren : M.M. Mees en Adriaens.

Substituut-Auditeur-generaal : M. Debaedts.

Advokaat : Mr. J. Mertens de Wilmars.

Gemeente. — Belastingsreglement. — Gelijkheid van de burgers.

Is strijdig met de artikelen 6 en 112 het belastingsreglement dat het al dan niet verschuldigd zijn van een gemeentebelasting afhankelijk stelt van voorwaarden die niet in kennelijk verband staan met de aard van de belasting of met het geoorloofd oogmerk van de belastingsheffing.

Lemmens t/ Gemeente Borsbeek.

Arrest nr. 10.675.

Overwegende dat het beroep strekt tot vernietiging van het besluit van 27 juni 1962 van de gemeenteraad van Borsbeek, goedgekeurd bij koninklijk besluit van 5 november 1962, waarbij voor een termijn van vijf jaar eindigend op 31 december 1966, een jaarlijkse belasting wordt ingevoerd op de verzamelplaatsen, op het grondgebied van de gemeente, van : a) tweedehands motorvoertuigen van alle aard, b) tweedehands kleine vaartuigen, c) tweedehandsonderdelen van deze motorvoertuigen of kleine vaartuigen, d) tweedehands aanhangwagens voor gelijk welke doeleinden, e) tweedehands voorwerpen in onmiddellijk verband met de voorwerpen bedoeld onder a), b), c) en d);

Overwegende dat verzoeker op het grondgebied van de gemeente Borsbeek een bedrijf van recuperatie, herverkoop en slopen van materiaal, voortkomend van voertuigen, exploiteert en daartoe twee stukken grond gebruikt, een van 1.000 m² en een van 5.500 m², respectievelijk gelegen aan de openbare weg en op 50 meter afstand daarvan; dat, krachtens de bepalingen van het bestreden besluit, de belasting 10 frank per vierkante meter van de belastbare terreinoppervlakte van de verzamelplaats bedraagt, de oppervlakte van elke verzamel-

plaats, die gelegen is op minder dan 100 meter afstand in vogelvlucht van de grenslijn van de openbare weg, in aanmerking komt voor de berekening van de belasting en dat van de belasting zijn vrijgesteld de verzamelpaatsen die volledig ommuurd zijn, op voorwaarde dat de muur is opgetrokken in duurzame materialen, voldoet aan de stedenbouwkundige vereisten en hoog genoeg reikt om de opgestapelde materialen van buiten uit — van op de begane grond — aan het zicht te onttrekken; dat bewuste voorwaarde niet wezenlijk verschilt van de voorschriften vervat in een besluit dd. 12 juli 1961 door de gemeenteraad genomen tot aanvulling van het politiereglement van de gemeente Borsbeek, doch vernietigd bij koninklijk besluit van 24 oktober 1961 op grond van de artikelen 86 en 87 van de gemeentewet;

Overwegende dat verzoeker onder meer doet gelden dat het bestreden besluit strijdig is met de artikelen 6 en 112 van de Grondwet en met het aldaar gehuldigd beginsel van de gelijkheid van de burgers tegenover de belasting; dat hij in verband hiermede onder meer betoogt dat een onderscheid tussen de belastingplichtigen naargelang de verzamelplaatsen op minder dan wel op meer dan honderd meter van de openbare weg zijn gelegen, geen verband houdt met het fiscaal en budgettair oogmerk van de belasting noch met het vermogen van de belastingplichtigen om hun bijdrage in de uitgaven van de gemeente te leveren;

Overwegende dat krachtens artikel 6 van de Grondwet de Belgen gelijk zijn voor de wet en dat, luidens artikel 112, inzake belastingen geen voorrechten kunnen worden ingevoerd; dat die bepalingen de wetgevende of verordenende overheid verbieden, wanneer zij aan de burgers verplichtingen opleggen, bepaaldelijk inzake belastingen, willekeurig onderscheid te maken tussen de enen en de anderen; dat, wanneer het al dan niet verschuldigd zijn van een gemeentebelasting door de desbetreffende verordening afhankelijk is gesteld van een voorwaarde die niet in kennelijk verband staat met de aard van de belasting noch met het doel van de belastingheffing, het aldus gemaakte onderscheid als willekeurig moet worden beschouwd; dat de belasting, door het bestreden besluit ingevoerd, geheven wordt wegens de exploitatie van een bepaalde soort van handelsbedrijven en dat de tegenpartij niet aantoonde dat zij daarmede een ander geoorloofd oogmerk, nastreeft dan de verhoging van de ontvangsten die de algemene uitgaven der gemeente moeten dekken; dat er geen kennelijk verband is, tussen enerzijds de aard van die belasting en het oogmerk dat de heffing ervan moet worden geacht te dienen, en anderzijds, de ligging van de exploitatiezetel van de belaste bedrijven op minder dan wel op meer dan honderd meter van de openbare weg; dat het middel gegrond is,

Besluit

Artikel 1 :

Het besluit dd. 27 juni 1962 van de gemeenteraad van Borsbeek, goedgekeurd bij koninklijk besluit van 5 november 1962, is vernietigd.

Artikel 2 :

Dit arrest zal bij uittreksel worden bekendgemaakt in dezelfde vorm als het vernietigde besluit overeenkomstig artikel 102 van de gemeentewet.

Artikel 3 :

De kosten, ten bedrage van 750 F, komen ten laste van de tegenpartij.

HOF VAN BEROEP TE BRUSSEL

6de Kamer. — 3 juni 1964.

Voorzitter : M. Beeckmans de Westmeerbeeck.

Raadsheren : M.M. Rey en Roevens.

Advokaat-generaal : M. Bondue.

Advokaten : Mrs. Maenaut en Silance.

Borgstelling. — Art. 2037 B.W. — Bevrijding van de borg wanneer hij door toedoen van de schuldeiser niet meer in dezès rechten kan treden. — Noodzakelijkheid van een werkelijk voortdurende en abnormale nalatigheid van de schuldeiser.

Wanneer de borg opwerpt dat hij van zijn verbintenissen ontslagen is ingevolge art. 2037 B.W., wegens het feit dat hij door toedoen van de schuldeiser niet meer in de mogelijkheid verkeert in dezès rechten te treden, kan deze stelling slechts aanvaard worden wanneer er zich een werkelijk voortdurende en abnormale nalatigheid van de schuldeiser zou hebben voorgedaan.

De verschillende feitelijke omstandigheden, aangehaald in het arrest, beantwoorden niet aan deze eis.

Gillis-Geyskens t./ Anciennes Brasseries Vandenheuvel et Brasserie Saint-Michel, Vandesteene en Van Grunderbeek.

Gezien, in behoorlijke uitgifte overgelegd, het vonnis op 7 december 1962 door de rechtbank van eerste aanleg zetelende te Brussel uitgesproken en op 12 maart en 18 april 1963 betekend;

Gezien de akten van beroep regelmatig en binnen de wettelijke termijnen op 12 maart en 18 april 1963 ingesteld;

Overwegende dat geïntimeerden sub 2 en 3 alhoewel regelmatig gedaagd geen pleitbezorger aangesteld hebben; dat de besluiten hun regelmatig betekend werden;

Overwegende dat de oorspronkelijke vordering door eerste geïntimeerde, de N.V. Anciennes Brasseries Vandenheuvel ingeleid, ertoe strekt de vier andere partijen hoofdelijk en ondeelbaar te horen veroordelen om aan eiseres de som van 654.899 F met de overeengekomen intresten te betalen;

Overwegende dat het niet betwist wordt dat het gevorderd kapitaal, hetwelk ten titel van lening voorgehouden werd, thans onmiddellijk eisbaar is, daar tweede en derde geïntimeerde zekere maandelijkse stortingen niet gedaan hebben en andere verbintenissen niet vervuld hebben (artikel 12 van het leningskontrakt);

Overwegende dat het eveneens niet betwist wordt dat huidige appellanten zich hoofdelijk en ondeelbaar borg gesteld hebben voor de uitvoering der verbintenissen welke tweede en derde geïntimeerde aangaan hebben tegenover eiseres;

Overwegende dat appellanten echter aanvoeren dat de solidaire borg, naar de bepaling van artikel 2037 van het burgerlijk wetboek, steeds het recht heeft zijn liberatie in te roepen wanneer de schuldeiser door zijn optreden of door zijn verzuim de subrogatie in zijn rechten en zekerheden onmogelijk gemaakt heeft;

Overwegende dat appellanten daarbij een reeks van zes feiten aangeven die naar hun bewering « afzonderlijk of in blok, de toepassingsmogelijkheid van artikel

2037 van het burgerlijk wetboek in hun voordeel met zich moet brengen »;

Overwegende dat eerste geïntimeerde ten stelligste ontkent enige daad te hebben gesteld die de subrogatie ten voordele van appellanten onmogelijk zou maken;

Overwegende dat uit het onderzoek der zes aangehaalde feiten niet blijkt dat eerste geïntimeerde hetzij welk voorrecht of zekerheid aan appellante toebehoren- de, heeft afgestaan of doen verliezen;

Overwegende dat er inderdaad, voor de niet-bevoordechte schuldvordering hoofdens de geleende sommen, geen hypotheek, geen pand, geen retentierecht, geen afstand van rang, geen verjaring bestond;

Dat er derhalve geen onmogelijkheid ter zake bestaat om de borg te subrogeren maar dat hij in geen ander recht dan de gewone schuldvordering kan gesubrogeerd worden;

Overwegende dat de bijkomende lening van 42.000 F zonder verband is met de verplichtingen van huidige appellanten, dat deze niet gehouden zijn deze som te betalen, dat deze bijkomende lening niet van aard was om de lasten van de hoofdschuldenaars gevoelig te verzwaren;

Overwegende dat de borgstellers zowel mondeling (Jockmans), als schriftelijk, per aanbevolen brief gedagtekend 14 februari 1961, herhaalde malen verwittigd werden van de wanbetaling der wissels;

Overwegende dat uit niets blijkt dat de consoorten Vandesteene reeds in december 1960, zoals appellanten het thans aanvoeren, het handelsfonds zouden verlaten hebben, dat zij integendeel op 30 maart 1961 nog in het bezit waren van de sleutels;

Overwegende dat appellanten eveneens ten onrechte beweren dat eerste geïntimeerde niet het minste gebruik heeft gemaakt van de rechten haar door de wetten op de verhuringen toegekend vermits zij op 13 maart 1961 de consoorten Vandesteene liet dagvaarden en op 22 maart 1961 vonnis genomen heeft vóór de Heer Vrederechter van Sint-Joost-ten-Node; dat deze beslissing betekend en uitgevoerd werd doch dat de opbrengst van de verkoop (8.945 F), nauwelijks volstond om de gerechtskosten te dekken;

Overwegende dat appellanten derhalve aan eerste geïntimeerde niet mogen verwijten de inboedel van het handelsfonds openbaar te hebben doen verkopen; dat deze laatste zodoende aan appellanten geen enkele waarborg kon ontnemen, daar deze waarborg inderdaad aan de verhuurster moest komen en niet aan de leners; dat eerste geïntimeerde nochtans nog aan appellanten de mogelijkheid gelaten heeft het handelsfonds terug te nemen; dat zij in dit geval natuurlijkerwijze geen verlies wilde lijden;

Overwegende dat de eenvoudige termijnverlenging van drie maanden door de schuldeiseres aan de hoofdschuldenaars toegestaan, hen van de borg niet ontslaat (artikel 2039 van het burgerlijk wetboek);

Overwegende dat om artikel 2037 toepasselijk te maken er een werkelijke, voortdurende en abnormale nalatigheid van de schuldeiser zou moeten bestaan, quod non (cfr. De Page VI nr 964);

Overwegende dat het beroep bijgevolg als ongegrond voorkomt;

Om die redenen :

Het Hof,

Gelet op artikel 24 der wet van 15 juni 1935, waarvan toepassing werd gedaan,

Alle andere besluiten verwerpend,
 Ontvangt het beroep,
 Verklaart het ongegrond;
 Dienvolgens: Bevestigt het vonnis a quo; Veroordeelt appellanten tot de kosten van beroep.

HOF VAN BEROEP TE GENT

4de Kamer. — 20 mei 1964.

Voorzitter: M. vanden Abeele.
 Raadsheren: M.M. de Westgaver en Noest.
 O.M.: M. De Geest.
 Advokaten: Mrs. De Munter en Puissant.

Schade. — Zgn. wachttijd van drie dagen voor de tegensprekelijke vaststelling van een beschadigd autovoertuig. — Deze wachttijd is niet onveranderlijk.

Doorgaans wordt in verband met de tegensprekelijke vaststelling van de aan een autovoertuig berokkende schade een vergoeding voor drie dagen zgn. wachttijd toegekend. Deze termijn van drie dagen is echter niet onveranderlijk. De benadeelde partij heeft immers recht op vergoeding van de werkelijk door haar geleden schade.

O.M. en Van Loo b.p. t./ Foucart.

Overwegende dat het beroep van verdachte tijdig en regelmatig werd ingesteld;

Overwegende dat Foucart zijn strafrechtelijke verantwoordelijkheid niet betwist; dat de tegen hem uitgesproken straf rechtmatig is en dient bevestigd;

Ten aanzien van de burgerlijke vordering:

Overwegende dat verdachte staande houdt dat de aan de burgerlijke partij Van Loo wegens onbruik van zijn voertuig toegekende vergoeding overdreven is en dient beperkt tot een periode van drie dagen;

Overwegende echter dat, zo doorgaans een wachttijd van drie dagen wordt vergoed ten einde aan de benadeelde partij toe te laten de schade aan de wagen tegenstrijdig te laten vaststellen, die termijn niet onveranderlijk is en van de omstandigheden afhangt;

Overwegende dat in casu de staat van de wagen, die onbruikbaar was, diende vastgesteld door een deskundige, en het bedrag der herstellingen bepaald; dat blijkt uit de voorgelegde stukken dat, daartoe aangevaard op 22 mei 1963, de deskundige van de verzekeringsmaatschappij van verdachte eerst op 20 juni 1963 zijn proces-verbaal van schadeopneming heeft opgemaakt, tevens vaststellende dat het voertuig van de burgerlijke partij niet bruikbaar was;

Overwegende derhalve dat meer dan 3 + 8 dagen nodig waren om dit laatste te herstellen en de schade geleden wegens het derven ervan meer dan een vergoeding voor elf dagen rechtvaardigt; dat de eerste rechter, daar waar de werkelijke wachttijd onbetwistbaar voorkwam, een gematigde vergoeding van 5.600 F voor onbruik heeft toegekend;

Overwegende dat de burgerlijke partij dient vergoed voor de schade, die ze werkelijk geleden heeft en die zeker door de schuld van de verzekeraar van Foucart de duur van drie plus acht dagen in ruime maat overtrof; dat daarom ook de door de eerste rechter deswege toegekende schadevergoeding dient bevestigd;

Om die redenen:

Gelet op artt. 100, 418, 420 van het Strafwetboek, artt. 1382 en 1383 van het burgerlijk wetboek; art. 24

der wet van 15 juni 1935; art. 211 van het Wetboek van strafvordering, alle wetsbepalingen door de heer voorzitter aangeduid;

Het Hof aanvaardt het beroep en, erover beslissend, bevestigt het bestreden vonnis zo op strafrechtelijk als op burgerlijk gebied en verwijst verdachte in de kosten gevallen in beroep aan de zijde van het Openbare Ministerie, en in deze gevallen aan de zijde van de burgerlijke partij, deze laatste op taks.

NOOT: Verg. o.m. Rb. Antwerpen 28 juni 1956, R.W. 1956/57, 1859; Vredegh. Peer 4 oktober 1955, R.W. 1958/59, 862; Dalcq, nr. 3494.

HOF VAN BEROEP TE LUIK

5e Kamer. — 13 juni 1964.

Voorzitter: M. Ulrix.
 O.M.: M. Odeurs.
 Advokaten: Mrs. Demal en Kleykens.

Jacht. — Vereiste voor het indienen van klacht wegens het jagen op andermans grond.

Om geldig klacht te kunnen indienen volstaat het niet de toelating te bezitten om in een bepaald jachtgebied te jagen; vereist is dat men een jachtrecht kan doen gelden, d.w.z. dat men over het recht moet beschikken om aan anderen het jagen in een bepaald jachtgebied te verbieden.

O.M. en Craninx b.p. t/ Aerts, Vanmechelen en Smeers.

Verdacht van te Mielen-boven-Aalst de 12e oktober 1963: Als dader, mededader of medeplichtige gejaagd te hebben op een stuk grond, zonder de toestemming van de eigenaar of dezes rechthebbende, waarvan het jachtrecht toebehoort aan Craninx Henri-Joseph die tegen de overtreder klacht ingediend heeft.

Het Hof:

Gezien het vonnis waartegen beroep is, gewezen op 19 maart 1964 door de Correctionele Rechtbank te Hasselt, Kamer met alleenzettelende Rechter dat, statuërende op tegenspraak ten aanzien van eerste en derde betichte en bij verstek ten aanzien van de tweede:

- de eerste betichte veroordeelt tot een geldboete van 50 F, gebracht op 1.000 F of 10 dagen vervangende gevangeniszitting.
- de tweede en derde betichte vrij spreekt en van de vervolging verzendt, zonder kosten.
- de eerste betichte verwijst in de kosten der openbare vordering, begroot op de som van 645 F.
- zich onbevoegd verklaart om kennis te nemen van de eis der burgerlijke partij ten opzichte van tweede en derde betichte.
- de eerste betichte veroordeelt te betalen aan de burgerlijke partij de som van 1 frank en tot de kosten.

Gezien de beroepen tegen dat vonnis ingesteld;

Overwegende dat de hogere beroepen tegen voormeld vonnis aangetekend, regelmatig zijn naar de vorm en tijdig ingesteld werden; dat ze ontvankelijk zijn;

Overwegende dat de verjaring van de publieke vordering betreffende het vervolgd jachtfeit, hetwelk plaats gegrepen heeft op 12 oktober 1963, doelmatig gestuit geworden is achtereenvolgens op 27 november

1963 door een ambtelijk schrijven uitgaande van de Procureur des Konings van Luik, op 7 februari 1964 door de betekening aan beklagde van de dagvaarding tot verschijning voor de eerste rechter en op 23 maart 1964 door de beroepsverklaring van het Openbaar Ministerie in eerste aanleg;

Overwegende dat het vervolgde feit een daad van jacht op andermans goed betreft, zijnde een klachtdelict waarvan de vervolging slechts ontvankelijk wordt wanneer een geldige klacht ingediend werd, bepaaldelijk in het onderhavig geval indien de klacht uitgaat van iemand die daartoe gerechtigd is;

Overwegende «in casu» dat de klacht, gedagtekend van 14 oktober 1963, uitgaat van de genaamde Craninx, ter zake Burgerlijke Partij, maar dat het onderzoek ter zake heeft doen blijken dat voormelde noch eigenaar, noch vruchtgebruiker, noch huurder van het jachtrecht is van het terrein waarop aan de beklagden verweten wordt het jachtbedrijf te hebben uitgeoefend; dat dit onderzoek alleen heeft uitgewezen dat de onverdeelde eigenaars van dit terrein, hierin het voorbeeld van hun overleden vader volgend, slechts overeengekomen waren de beklagden «te laten voortjagen» op hun eigendommen, zoals ze zulks voorheen «mochten» gedurende het leven van hun vader;

Overwegende dat om geldig klacht te kunnen formuleren, het niet volstaat de toelating te bezitten om te jagen over een bepaald jachtgebied, maar dat daartoe vereist is een jachtrecht daarover te kunnen doen gelden, hetgeen beduidt dat men zelf over het recht moet beschikken aan anderen het verbod te kunnen opleggen, ten aanzien van bedoelde terreinen jachtfeiten te plegen;

Overwegende dat zulks ter zake en in hoofde van de Burgerlijke Partij-klaagster het geval niet is, daar zij alleen uit zuiver gedogen de jachtsport uitoefende op het betwiste jachtgebied en het niet bewezen is dat de eigenaars van de grond aan hun jacht- en klachtrecht zouden verzaakt hebben, noch dat zij aan de Burgerlijke Partij een algemene of bepaalde opdracht zouden verschaft hebben om het klachtrecht in hun naam uit te oefenen;

Overwegende aldus dat de tegen de drie beklagden ingestelde rechtsvordering niet ontvankelijk is en dat ze aldus daarvan dienen ontslagen te worden;

Overwegende dat de beklagden Vanmechelen en Smeers, alhoewel regelmatig opgeroepen, niet voor het Hof verschenen zijn;

Overwegende dat de niet-ontvankelijkheid van de publieke vordering, deze van de burgerlijke eis medebrengt;

Om deze redenen:

Het Hof, uitspraak doende in openbare zitting en op tegenspraak, uitgenomen ten overstaan van de beklagden Vanmechelen en Smeers, tegen wie verstek verleend wordt;

Gelet op artikel 24 der Wet van 15 juni 1935, 186 van het Wetboek van Strafvordering;

Ontvangt de hogere beroepen;

Doet het bestreden vonnis te niet;

Verklaart de vervolging tegen de drie beklagden ingespannen niet ontvankelijk en ontslaat ze van de doeleinden daarvan;

Legt de gerechtskosten van de beide aanleggen ten laste van de Staat;

Verklaart de burgerlijke eis eveneens niet ontvankelijk; wijst hem af en verwijst de Burgerlijke Partij in de kosten ervan, zowel van eerste aanleg als van hoger beroep.

RECHTBANK VAN KOOPHANDEL TE KORTRIJK

1e Kamer. — 11 april 1963.

Voorzitter: M. Van Lerberghe.

Referendaris: M. Vandekerckhove.

Advokaten: Mrs. Schiltz en Vantomme.

Schade en schadeloosstelling. — Voorverrichtingen tussen een fabrikant en een koper teneinde tot zaken te komen. — Ontijdige en plotselinge weigering van de fabrikant om kontrakten te sluiten.

Een fabrikant, die gedurende een jaar met een koper van selecte weefsels zaken drijft en van deze weet dat hij een collectie aanlegt teneinde bestellingen bij de klanten uit te lokken om naderhand op basis daarvan een vaste bestelling van weefsels bij hem te doen, pleegt een onrechtmatige daad door de koper in de waan van latere kontraktsluiting te laten en bij de werkelijke bestelling aan deze plots op een voor hem hinderlijke en schadelijke tijd ter kennis brengt dat hij geen kontrakt kan of wil sluiten, vooral nu de fabrikant de mededeling van de koper omtrent een door een concurrent verspreid gerucht, nl. dat de fabrikant alleen aan deze concurrent zou leveren, niet heeft weergesproken. Deze wijze van handelen strookt niet met de eerlijke gebruiken en gewoonten in de de handel en is laakbaar; deze vorm van misbruik van recht is strijdig met de in de handel betamende zorgvuldigheid en het verwekt vertrouwen.

P.V.B.A. Etablissements Kidtex t.

P.V.B.A. Tissage de Draperie d'Herseaux.

Toepassende artt. 2, 37 en 41 der wet van 15 juni 1935, Gezien de daging van 17 juli 1962, waarbij de Pvba. Tissage de Draperie d'Herseaux jegens Kidtex de betaling vordert van 69.918 F met 10 % conventionele rente of de rechterlijke rente en de kosten van het geding;

Gezien ons verstekvonnis van 26 juli 1962, de eis toewijzend voor 69.918 F met de rechterlijke rente op 67.230 F en de kosten van het geding;

Gezien het exploit van verzet dd. 4 september 1962;

Gezien de daging van 4 september 1962, waarbij de Pvba. Kidtex jegens de Pvba. Tissage de Draperie d'Herseaux de ontbinding ten laste van deze laatste Pvba. vordert der koop-verkoopovereenkomst bestaande tussen partijen, ten minste vordert dat de Pvba. Tiss. d'Herseaux schuldig zou erkend worden aan een onrechtmatige daad, zodat zij in ieder geval 300.000 F schadevergoeding, te verhogen of te verlagen, met de rechterlijke rente en de kosten aan Kidtex moet betalen;

Overwegende dat deze afzonderlijke daging door Kidtex bedoeld wordt als een eis, strekkende tot gerechtelijke compensatie met hetgeen Kidtex aan Herseaux verschuldigd is;

Gehoord de beide partijen in haar middelen en besluiten, uiteengezet in het Nederlands;

Overwegende dat beide vorderingen (verzet + daging) samenhangen en een goede rechtsbedeling haar samenvoeging vergt en het wijzen door één vonnis, zoals hierna duidelijker wordt aangetoond;

dat de tweede vordering een zelfstandige is, bedoeld als verweer tegen de hoofdeis;

dat de samenvoeging van de beide vorderingen, ieder in een andere taal gesteld, de rechtbank noodzaakt één gedingstaal te kiezen (R.P.D.B., V^o Procédure Civile,

nr. 605) en vermits de gewone rechtsplegingstaal van de rechtbank het Nederlands is, deze taal voor de verdere rechtspleging en het wijzen wordt verkozen;

I. Verzet.

Overwegende dat het verzet, tijdig aangetekend en behoorlijk gemotiveerd, ontvankelijk is, hetgeen de Pvba. Herseaux overigens niet betwist;

Overwegende dat Kidtex het jegens haar gevorderde niet betwist maar betoogt dat zij dit niet moet betalen omdat de hoofdeiseres jegens haar aansprakelijk is, hetzij uit overeenkomst, hetzij uit onrechtmatige daad en als schadevergoeding meer moet betalen dan Kidtex aan Herseaux schuldig is;

Overwegende dat de hoofdeiseres het bestaan van wettelijke compensatie terecht betwist, maar dat Kidtex geen wettelijke doch gerechtelijke compensatie inroept als verweer op de hoofdeis;

dat de beide gedingen zouden moeten gescheiden blijven, indien de berechting van de eis van Kidtex ten onrechte de in staat van wijzen zijnde hoofdeis in zijn beslechting teveel zou vertragen;

dat dit feit echter hierna door de rechtbank moet worden onderzocht;

II. Eis van Kidtex.

Ten aanzien van de feiten :

Kidtex treedt in handelsrelatie met Herseaux vanaf 20 april 1961;

Kidtex is een handel in mode- en seizoenweefsels, blijkbaar er naar strevend een eigen collectie te bezitten die zij aan haar mogelijke klanten voorlegt om bestellingen uit te lokken, waarna Kidtex de gevraagde weefsels door Herseaux laat vervaardigen;

uit de handelsverrichtingen van partijen, gaande van 20 april 1961 tot april 1962, blijkt dat Kidtex aldus optreedt en aan Herseaux weefselcoupons bestelt van 10 of 30 of 50 m (in de bundel van Kidtex steken orderbevestigingen van 25 november en 20 december 1961, 24 januari, 20 februari en 23 maart 1962 en ook verzendingsnota's van vroeger);

— op 27 februari 1962 schrijft Kidtex : hierbij acht monsters van weefsels die wij willen bewerken, wil ons grotere stalen sturen;

— op 2 maart 1962 schrijft Kidtex : hierbij enkele stalen van vierkantjes die wij wensen te ontvangen ; wil U, ten einde onze collectie van stalen voor onze correspondenten in het buitenland te maken, ons grotere stalen toesturen;

— op 5 april 1962 schrijft Herseaux : de stukken « pied de poule » en hemelsblauw zullen U midden de week geleverd worden;

— op 12 april 1962 schrijft Kidtex : onze agent in Nederland telefoneert ons « de agent van een concurrent huis van Sint-Niklaas telefoneert aan de Hollandse klandizie dat hij het geschreven bewijs bezit dat Uw weverij ons niets meer zal leveren ». Kidtex voegt er bij dat Herseaux geen dergelijke procédés zal toepassen en dat de zakenrelaties tussen partijen zullen blijven bestaan;

— 13 april 1962 schrijft Herseaux : door een overvloed van bestellingen kunnen wij geen enkele bestelling van Kidtex meer aanvaarden; wij hebben ons productieplafond bereikt en tekort aan gespecialiseerde werklieden; het spijt ons;

14 april 1962 : Kidtex bevestigt haar bestelling van 12 april 1962 : één stuk per nummer en er zijn veertien nummers;

16 april 1962 : Herseaux bevestigt gewoon haar vorig schrijven;

— 16 april 1962 : Kidtex dringt aangetekend aan op een goede verstandhouding, aanvaarding van de belangrijke bestelling die Kidtex volstrekt voor het seizoen nodig heeft op straffe van schadevergoeding;

— 18 april 1962 : Herseaux antwoordt aangetekend : wij kunnen geen nieuwe bestellingen aanvaarden en het is nutteloos ons te bedreigen;

— 5 juni 1962 : Herseaux vraagt betaling van de laatste vier openstaande facturen samen 67.230 F, en bevestigt deze vraag op 19 juni 1962;

— 27 juni 1962 : Kidtex schrijft een aangetekende brief : vraagt levering van bepaalde weefsels zoniet zal Kidtex niet betalen;

Ten aanzien van het recht :

Overwegende dat de Pvba. Tissage d'Herseaux terecht voorhoudt dat zij de laatste bestellingen van Kidtex niet heeft aanvaard, er dienvolgens geen overeenkomst werd gesloten en dat zij vrij is om haar medecontractanten te kiezen;

dat hier geen aansprakelijkheid uit overeenkomst ten laste van de Pvba. Tissage d'Herseaux kan worden gelegd;

Overwegende echter dat de Pvba Tissage d'Herseaux schuldig is aan onrechtmatige daad;

dat de fabrikant, die gedurende een jaar met een koper van selecte weefsels zaken drijft en van deze inmiddels weet dat hij een collectie aanlegt ten einde bestellingen bij klanten uit te lokken om naderhand op basis daarvan een vaste bestelling van weefsels bij de fabrikant te doen, een onrechtmatige daad pleegt en schuld draagt door deze koper in de waan van latere contractsluiting te laten en aan deze bij de werkelijke bestelling op een voor de koper hinderlijke en schadelijke tijd plots ter kennis te brengen dat hij geen contract kan of wil sluiten zoveel te meer daar de koper in een brief aan de fabrikant betoogt te hebben vernomen dat een concurrent rondstrooit dat deze fabrikant toegezegd heeft niet aan deze koper te leveren en de fabrikant daartegen geen enkel protest heeft uitgebracht;

dat deze voorverrichtingen tussen de partijen ten einde tot zaken te komen aansprakelijkheid medebrengen voor de fabrikant, die deze voorverrichtingen stelt op dergelijke wijze en ze op het kritieke ogenblik afbreekt;

dat dit een handelen is dat niet strookt met de eerlijke gebruiken en geplogenheden in de handel ;

dat dit laakbaar optreden in de vorm van een misbruik van recht strijdig is met de in de handel betamende zorgvuldigheid en verwekt vertrouwen;

Overwegende dat als schade in aanmerking komt, deze door de potentiële koper geleden in de vorm van tijdverlies, minder afzet, moeilijkheid om zijn klanten tijdig te bevredigen en aantasting van de kredietwaardigheid bij de klanten;

dat deze schade niet mathematisch juist kan worden bepaald maar in de voorliggende omstandigheden door de rechtbank geraamd wordt op 30.000 F;

Overwegende dat, na compensatie, de koper nog aan Herseaux betalen moet de som van 69.918 F (en dat de Pvba Kidtex : lees) min 30.000 F, blijft 39.918 F;

Om deze redenen,

De Rechtbank, alle andere besluiten afwijzend,
Voegt samen de zaken ingeschreven ter A.R. onder de nrs. 1825—2047;

Ontvangt het verzet en de zelfstandige eis,
Zegt dat de pvba d'Herseaux tegoed heeft 69.918 F en dat de Pvba. Kidtex tegoed heeft 30.000 F en na compensatie,

Veroordeelt, na hervorming van het bestreden vonnis, de Pvba. Kidtex om aan de hoofdeiseres te betalen de saldusom van 39.918 F met de rechterlijke rente, de kos-

ten van de hoofdeis en de registratierechten op het saldobedrag;

Verwijst de pvba. d'Herseaux tot de kosten van het verzet en van de afzonderlijke eis;

Verklaart het vonnis uitvoerbaar bij voorraad, niet-tengestaande elke voorziening en zonder borgstelling.

KRONIEK VAN EUROPEES RECHT

De vrijheid van vestiging en het vrije dienstenverkeer in de E.E.G.

In vroegere kronieken (R.W., 1963-1964, 1626-28 en 1723-25) werden de voorschriften van het E.E.G.-Verdrag betreffende de vrijheid van vestiging en het vrij verrichten van diensten binnen de Gemeenschap, alsmede de eerste uitvoeringsmaatregelen, toegelicht. Op dit gebied werd sindsdien nieuwe vooruitgang geboekt, zowel vanuit het gemeenschapsrecht als vanuit het nationale recht.

I. Gemeenschapsrecht

In het *Publ. Eur. Gem.* van 23 juli 1964 werden drie nieuwe richtlijnen van de Raad *de dato* 7 juli 1964 bekendgemaakt.

Twee van deze richtlijnen hebben betrekking op de zelfstandige werkzaamheden in de be- en verwerkende nijverheid; de derde betreft de winning van delfstoffen.

a) De zelfstandige beroepswerkzaamheden in de be- en verwerkende nijverheid.

De hier bedoelde be- en verwerkende nijverheid omvat de klassen 23 t/m 40 van de I.S.I.C. (« International Standard Industrial Classification of all Economic Activities »), met name (o.m.) textiel, schoeisel, kleding, hout en kurk, meubelen, papier en papierwaren, lederwaren, bontwaren, rubber, chemie, petroleum, kolen-derivaten, niet-metaalhoudende minerale produkten, machinebouw, elektrische apparaten, metallurgische basis-industrie.

De twee richtlijnen zijn daarentegen niet van toepassing op:

- de vervaardiging van geneesmiddelen en farmaceutische produkten;
- de scheepsbouw en scheepsreparatie;
- de bouw van spoorwagematerieel;
- de vliegtuigbouw (met inbegrip van materieel voor de ruimtevaart);
- het onderzoek van het gezichtsvermogen door opticiens met het oog op de vervaardiging van brillen-glazen.

De twee richtlijnen die voor de be- en verwerkende nijverheid uitgevaardigd zijn, zijn volledig gelijklopend met deze betreffende groothandel en tussenpersonen (*Publ. Eur. Gem.*, 4 april 1964; R.W., 1963-64, 1725);

— afschaffing van alle discriminatoire beperkingen inzake vestiging en het verrichten van diensten; aldus, voor België, de verplichting in het bezit te zijn van een beroepskaart;

— verbod van alle discriminaties bij de uitoefening van het beroep;

— verbod van steunmaatregelen aan onderdanen die zich in een andere Lid-Staat vestigen.

Bovendien moeten de Lid-Staten aan E.E.G.-onderdanen het recht toekennen zich bij beroeps- en bedrijfsorganisaties aan te sluiten onder dezelfde voorwaarden als de eigen onderdanen.

Zoals in de richtlijnen betreffende groothandel en bemiddelingsberoepen, zijn ook hier *overgangsmatregelen* voorzien in afwachting van de coördinatie van de nationale voorschriften over de voorwaarden van vestiging in het beroep. Deze overgangsmatregelen zijn strenger dan deze in de groothandel en de bemiddelingsberoepen, namelijk: als voldoende vakkennis en -bekwaamheid wordt beschouwd de werkelijke uitoefening van de betrokken werkzaamheid ⁽¹⁾:

a) hetzij als zelfstandige of « met het beheer belaste bedrijfsleider » ⁽²⁾ gedurende zes achtereenvolgende jaren;

b) hetzij als zelfstandige of met het beheer belaste bedrijfsleider gedurende drie achtereenvolgende jaren, indien de betrokkene vooraf een beroepsopleiding van ten minste drie jaren heeft genoten;

c) hetzij als zelfstandige gedurende drie achtereenvolgende jaren, indien de betrokkene het beroep gedurende ten minste vijf jaar als niet-zelfstandige heeft uitgeoefend;

d) hetzij gedurende vijf achtereenvolgende jaren in leidende functies, waarvan drie jaar in technische functies, die de verantwoordelijkheid over een sektor van de onderneming inhouden, indien de betrokkene vooraf een beroepsopleiding van ten minste drie jaren heeft genoten.

b) De zelfstandige werkzaamheden op het gebied van de winning van delfstoffen.

Onder winning van delfstoffen wordt bedoeld de winning van kolen, metaalhoudende ertsen, aardolie en aardgas, bouwmaterialen en niet-metaalhoudende delfstoffen (klassen 11 t/m 19 van de ISIC). De richtlijn van 7 juli 1964 houdt gelijklopende bepalingen aan deze van de richtlijn betreffende de be- en verwerkende nijverheid in. Hier worden nochtans geen overgangsmatregelen voorzien; wel bepaald artikel 5, eerste lid: « Indien voor de verlening van een vergunning het bewijs van het bezit van technische bekwaamheden wordt geëist, neemt de ontvangende Staat de buiten zijn grondgebied verrichte werkzaamheden op dezelfde wijze in aanmerking als de op dit grondgebied verrichte werkzaamheden. ».

* * *

Tijdens de eerste maanden van 1964 heeft de Commissie nog vier ontwerpen van richtlijnen overgemaakt aan de Raad:

1. Voorstel voor een tweede richtlijn inzake het filmbedrijf (*Supp. Bulletin E.E.G.*, nr. 3-1964);
2. Ontwerp-richtlijn inzake het coördineren van de borgen welke worden verlangd van vennootschappen (*Supp. Bulletin E.E.G.*, nr. 3-1964);
3. Ontwerp-richtlijn inzake het verrichten van diensten in de landbouw (*Supp. Bulletin E.E.G.*, nr. 4-1964);
4. Ontwerp-richtlijn inzake overheidsaanbestedingen van werken (*Supp. Bulletin E.E.G.*, nr. 5-1964).

* * *

Tot nog toe werden dus, op grond van de vestigingsvoorschriften van het E.E.G.-Verdrag en van de algemene programma's van 18 december 1961, reeds dertien richtlijnen uitgevaardigd: twee met een algemeen karakter (de verplaatsing en het verblijf van onderdanen van de Lid-Staten binnen de Gemeenschap; coördinatie van de begrippen «openbare orde, openbare veiligheid en volksgezondheid»); drie voor groothandel en bemiddelingsberoepen; twee voor landbouw; twee voor de be- en verwerkende nijverheid; één voor respectievelijk het filmbedrijf (aangevuld door een aanbeveling van de Commissie betreffende het nationaliteitscertificaat voor film; *Publ. Eur. Gem.*, 18 april 1964), de betalingen van dienstverrichtingen, de herverzekering en de retrocessie en de delfstoffenwinning.

II. Nationaal recht.

- a) *De wet van 8 juli 1964 houdende wijziging van de wet van 24 december 1958 (B. Stsbl., 23 juli 1964, p. 8015).*

Artikel 2 van de richtlijn van de Raad (van Ministers van de E.E.G.) van 25 februari 1964 betreffende de overgangsmaatregelen op het gebied van de werkzaamheden in de groothandel en van de werkzaamheden van tussenpersonen in handel, industrie en ambacht, schrijft voor:

«Is in een Lid-Staat de toegang tot een in artikel 1, lid 2, genoemde werkzaamheid of de uitoefening daarvan afhankelijk gesteld van het bezit van algemene, handels- of vakkennis, dan beschouwt deze Lid-Staat als voldoende bewijs van die kennis de daadwerkelijke uitoefening van de betrokken werkzaamheid in een andere Lid-Staat als zelfstandige of bedrijfsleider gedurende een tijdvak van drie jaren, mits die werkzaamheid niet meer dan twee jaar vóór de datum van indiening van de... aanvraag werd beëindigd».

Deze bepaling vergde een aanpassing van artikel 4 van de Belgische wet van 24 december 1958 waarbij beroepsuitoefeningsvoorwaarden kunnen worden ingevoerd in de ambachts- de kleine en middelgrote handels- en de kleine nijverheidsondernemingen. De algemene kaderbepaling van het nieuwe artikel 4, par. 4 brengt onze wetgeving in overeenstemming met het vermelde voorschrift van de richtlijn van 25 februari 1964, mits de uitvaardiging van een Koninklijk Besluit: «De Koning erkent als voldoende rechtvaardiging van de beroepsuitoefeningsvoorwaarden elk bewijs dat door de naleving der internationale verbintenissen wordt opgelegd, en neemt elke maatregel die noodzakelijk is voor de toepassing ervan».

Deze kaderbepaling biedt het voordeel dat voortaan slechts een K.B., en geen ingrijpen van de wetgever, vereist is om onze reglementering aan te passen aan eventuele nieuwe richtlijnen van de Raad van Ministers van de E.E.G.

De wet van 8 juli 1964 breidt daarenboven voor de distributiesector de gelijkstelling van de effectieve uitoefening van een of meerdere handelsberoepen aan voldoende vakkennis uit ten gunste van de eigen landgenoten, weer mits uitvaardiging van een K.B. Dit is de betekenis van het nieuwe artikel 4, paragraaf 3, dat luidt: «De Koning kan voor elk beroep dat essentieel tot de handel behoort, als voldoende rechtvaardiging van het geheel of van een deel der vereiste kennis, erkennen:

1. de getuigschriften bedoeld bij de artikelen 11 of 13, waarbij wordt vastgesteld dat aan de beroepsuitoefeningsvoorwaarden van een of meerdere andere essentiële handelsberoepen is voldaan;

2. de werkelijke uitoefening van een of meerdere andere essentiële handelsberoepen in de hoedanigheid van zelfstandige dan wel van aangestelde belast met het beheer van de onderneming.

Wanneer het onder bovenstaand 2. bepaalde wordt toegepast, bepaalt de Koning de periode tijdens welke deze activiteiten moeten zijn uitgeoefend geweest, de voorwaarden inzake plaats en duur alsmede de modaliteiten betreffende de vereiste getuigschriften».

- b) *Het ontwerp van wet betreffende de uitoefening van de zelfstandige beroepsactiviteiten door vreemdelingen (Parl. Doc., Senaat, 1963-64, nr. 334 van 27 juli 1964).*

Dit ontwerp bevat een nieuwe regeling van de uitoefening van een zelfstandig beroep door vreemdelingen; het behandelt niet de toegang tot het land, verblijf of vestiging, welke onderworpen blijven aan de bepalingen van de wet van 28 maart 1952 op de vreemdelingenpolitie.

Het basisbeginsel verschilt niet van dit van de huidige regeling: «Elke vreemdeling die op het grondgebied van het Rijk een zelfstandige activiteit van winstgevend aard uitoefent, moet houder zijn van een «beroepskaart»...» (art. 1).

Nieuw is de kaderbepaling van art. 2, die in hoofdzaak een gemakkelijke aanpassing van onze wetgeving aan de E.E.G.-richtlijnen mogelijk wil maken: «De Koning kan van de in artikel 1 gestelde verplichting afwijken onder de voorwaarden en volgens de nadere regelen die hij bepaalt, hetzij om te zorgen voor de nakoming van verbintenissen uit internationale verdragen, hetzij ingeval het wegens de aard van het beroep of het bestaan van een wederkerigheidsakkoord niet geraden is een beroepskaart te eisen».

In het advies van de Raad van State wordt terecht opgemerkt: «De Regering heeft ervan afgezien, de afwijkingen van de algemene regel in de wet zelf aan te geven, omdat zij vreesde onvolledig te zijn en omdat zij wilde voorkomen dat de wetgever telkens zou moeten optreden als nieuwe richtlijnen nieuwe vrijstellingen noodzakelijk mochten maken».

De bespreking van de overige wetsartikelen valt buiten het bestek van een kroniek van Europees recht, uitzondering gemaakt voor het voorschrift van art. 10, 2.: «De vreemdeling mag zich voor de Raad voor Economisch Onderzoek inzake vreemdelingen alleen laten bijstaan of vertegenwoordigen door een advocaat».

Dit voorschrift zal vooral stagiairs en advocaten van vreemde nationaliteit verheugen. De Memorie van Toelichting op het wetsontwerp verduidelijkt immers: «... dat wordt voorzien dat alleen advocaten de vreemdelingen voor de Raad zullen mogen vertegenwoordigen of bijstaan. Het is echter niet meer nodig dat deze advocaten op een lijst van de Orde ingeschreven zijn;

het volstaat dat zij voorkomen op een lijst van stagiairs. Ten slotte bestaat er geen enkele reden om de toegang tot de Raad voor te behouden aan de advocaten van Belgische nationaliteit».

Het wetsontwerp zet aldus een stap in de richting van een vrij dienstenverkeer voor advocaten, dat niet eens beperkt blijft tot onderdanen van Lid-Staten van de E.E.G.

LOUIS PAUL SUETENS,
Aangesteld navorser N.F.W.O.,
Toegevoegd navorser I.C.V.R.

(1) Voor de tijdvakken onder a) en c) wordt bovendien vereist dat op het ogenblik van de aanvraag niet meer dan tien jaar zijn verstreken sedert de eventuele beëindiging van de werkzaamheid.

Zoals ook het geval was inzake groothandel en bemiddelingsberoepen, wordt ook hier een « escape clause » ingelast ten gunste van Lid-Staten waar t.a.v. zekere beroepen geen beroepsuitoefeningsvoorwaarden gelden; zulke Lid-Staat kan bij ernstige moeilijkheden voortvloeiend uit de toepassing van de richtlijnen van de Raad van Ministers van de E.E.G., aan de Commissie van de E.E.G. machtiging vragen gedurende een beperkte periode en voor één of meer bepaalde werkzaamheden van de onderdanen van de overige Lid-Staten, die deze werkzaamheden op zijn grondgebied willen uitoefenen, het bewijs te eisen dat zij voldoen aan de voorwaarden die voor de uitoefening daarvan in het land van herkomst zijn gesteld.

Van deze mogelijkheid kan echter geen gebruik gemaakt worden t.a.v. personen in wier land van herkomst voor de toegang tot de betrokken werkzaamheden geen bepaalde kennis wordt vereist, noch t.a.v. hen die sedert ten minste vijf jaar in het ontvangende land verblijven.

(2) In de terminologie van de Belgische wet van 24 december 1958, wordt volgende omschrijving gebruikt: « aangestelde belast met het beheer van de onderneming ».

BOEKBESPREKING

Rol van de school in de vroegtijdige opsporing en behandeling van gedragsstoornissen - Colloquium 29/30 november 1963 - Brussel, Studiecentrum voor Jeugdmisdadigheid, public. nr. 12, 1964 (160 blz.)

Het 4e colloquium van het S.C.J.M., dat te Antwerpen plaats had op 29 en 30 november 1963, werd wel in het R.W. aangekondigd (1963/64, kol. 140), doch verder niet besproken. De publicatie van de Acta ervan, als 12e boekoplage van het Studiecentrum, is een goede gelegenheid om het belang van deze studiedagen te onderstrepen. Maar vooraf dient het te worden gezegd, met dhr J. DE HERDT, hoofdinspecteur over het stedelijk onderwijs te Antwerpen en voorzitter van het colloquium, dat de studiedagen voor de eerste maal in Vlaams België waren opgeroepen, en dat het de frans-taligen vrij stond hun standpunt in het Frans te bepalen, « in de hoop dat deze werkwijze ook te Brussel en ten zuiden van de taalgrens navolging zal vinden en veralgemeend mag worden » (blz. 4).

Prof. Dr. Gerda De Bock, docent aan de Rijksuniversiteit te Gent, hield de eerste inleidende lezing, over de gedragsstoornissen die hoofdzakelijk aan familiale factoren te wijten zijn. Meer en meer heeft de leerkracht van de kleuterscholen te doen met leerlingen wier ouders onbekwaam waren sociaal-educatief op te treden, wat ertoe verplicht detectie en compenserende therapie in te richten, onverminderd het algemeen probleem gesteld door de sociale gezinnen en de sub-culturele kringen (blz. 13-39).

Met Prof. Dr. René Dellaert, professor aan de Katholieke Universiteit te Leuven, ging het over de gedragsstoornissen welke verband houden met de fysische, intellectuele en affectieve toestanden van het kind. Met verbazing vernamen de deelnemers, dat kleuters die voor het eerst naar school worden gebracht, pro 25 % een ontoereikend I.Q. vertonen, pro 30 % versto-

ringen in de spatio-temporele structuratie, en pro 45 à 50 % ernstige verstoringen door reactionele gedragsafwijkingen, hoofdzakelijk toe te schrijven aan misgrepen van ouders en omgeving. Zodat het noodzakelijk wordt de kleuterschool als een para-familiaal pedagogisch centrum in te zien, haar systeem aan te passen aan de affectieve noden van ieder kind, en de didactische methodiek in overeenkomst te brengen met het psychologisch rijpingsproces van elkeen (blz. 43-62).

Prof. Dr. W. De Coster, docent aan de Vrije Universiteit te Brussel, beschouwde dan de rol van de school in een overkoepelend denken. Zijn exposé streefde ertoe ervan te overtuigen, dat het vooral neerkomt op het scheppen van gunstige voorwaarden voor een voordeelige evolutie van de ontwikkelingstendenzen. Hiertoe behoren o.m.: — securisatie door affectief contact tussen kind en leerkracht, — belangstelling van de leerkracht voor de groepsvorming en voor een behoorlijke integratie van het kind, — omwerking van het schoolsysteem in een levens- en arbeidsgemeenschap, opdat het meevoelen met anderen en gans de morele dimensie behoorlijk zouden evolueren, — degelijk contact tussen de school en het huiselijk milieu, — aanmoediging tot prestatielust, zelfstandigheid en gezond zelfvertrouwen, — stimulatie van de spontane activiteit en van de expressie-activiteiten, — afschaffing van een al te starre afbakening van de verschillende begaafdheidsniveaus, die tot prinsencultuur en sociale barrières zou leiden (blz. 87-111).

De discussie van deze preadviezen wordt trouw en gedetailleerd in de Acta weergegeven. Onder de voorname problemen die aangesndeden werden dienen naar voren te worden gebracht: de actueel ontoereikende opleiding van de leerkracht, t.t.z. socio-therapie, — een moeilijke strijd tegen het negatieve van de pers, de radio, de cinema en de televisie, — een praktisch onmogelijk constateren van deze families juist, voor wie de hulp het meest nodig is, — het onvoldoende aantal van schoolgespecialiseerde medicopsychologische teams en de integratie van deze behandelingsploegen in de structuur zelf van de scholen, — een te vaak persisterend caritatief inzicht, dat een degelijk sociaal optreden tegenwerkt, waarvan het criterium moet zijn « aan elkeen volgens zijn behoeften ».

De samenvatting van de werkzaamheden werd voortreffelijk door dhr kinderrechtter Florimond Lox gemaakt. De schooltijd is een buitengewoon gunstig ogenblik om de defekten van de wordende persoonlijkheid op te sporen. Maar de aanpassing van het schoolsysteem aan de affectieve noden van het kind is uiterst moeilijk, en kan slechts progressief worden verwezenlijkt. Eerst door een aanvullende opleiding van de leerkracht, en wellicht ook door een strengere selectie ervan. Verder door de aanpassing van de didactiek en van de uurroosters. Verder nog door nauwere banden tussen school, gezin en collectiviteit. Eindelijk door de integratie van medico-psychologische consultatie-bureau's en behandelingsploegen.

Wat hierboven werd gezegd volstaat gewis om elkeen ertoe aan te zetten de Acta van het Antwerpse colloquium te raadplegen. Dit geldt voor rechters, procureurs en advocaten, mede voor pedagogen en social workers. Dit geldt voor de specialisten van de kinderbescherming, maar insgelijks voor allen die met volwassenen hebben te doen, daar de delinkwentie meestal in de kinderjaren inwortelt.

S. C. Versele.

Abonneert U op Rechtskundig Weekblad

BIBLIOGRAFIE

Engeland

- Alderfer H. T., Local Government in Developing Countries. Mc.Craw.
- Aldridge T. M., Service Agreements. Oyez Pubns.
- Aronson S. H., Status and Kinship in the Higher Civil Service. Harvard U.P. Oxf. U.P.
- Asca P., Copyright Law Symposium. Columbia U.P.
- Banton M., The Policeman in the Community. Tavistock Pubns.
- Berman H. J., Justice in the U.S.S.R. : An Interpretation of Soviet Law. Harvard U.P. Oxf. U.P.
- Boyd A., United Nations : Piety, Myth and Truth. Penguin.
- Bridges L., The Treasury. Allen & U.
- British Year Book of International Law, 1962. Oxf. U.P.
- Buchanan T. G., Who Killed Kennedy? Secker & W.
- Campbell, Restrictive Trading Agreements in the Common Market. Stevens & Sons.
- Cann C. G. L. Du, English Treason Trials. Muller.
- Cann R. Du, The Art of the Advocate. Penguin.
- Cecil H., Tipping the Scales. Hutchinson.
- Chambers A., Seedtime of Reform : American Social Service and Social Action, Oxf. U.P.
- Cheshire G. C. & Fifoot C. H. S., The Law of Contract. Butterworth.
- Coates A. G., Tort. Law Soc.
- Collins John, Local Government. Inst. of Public Admin. Dublin.
- Commercial Agency and Distribution Agreements in Europe, Stevens & Sons.
- Coote B., Exception Clauses, Sweet & M.
- Coppola A. J. & Katz H., The Law of Business Contracts. Wiley.
- Corry J. A. & Abraham H. J., Elements of Democratic Government. N.Y.: Oxf. U.P.
- Coulson N. J., A history of Islamic Law. Edin. U.P.
- Cross R. & Wilkins N., An Outline of the Law of Evidence. Butterworth.
- Cruchley I., A Handbook on Bankruptcy Law and Practice. Oyez Pubns.
- Derrett J. D. M., Introduction to Modern Hindu Law. India Oxf. U.P.
- Dew E. R., Divorce Law and Practice. Law Soc.
- Diamond A. S., Changes in High Court Procedure. Law Soc.
- Donell R. A., Landlord and Tenant. Law Soc.
- Ernst M. L. & Schwartz A. U., Privacy, The Right tot be Let Alone. Collier Mac.
- Fein L. J., American Democracy. Holt R. & W.
- Frank W. F., The General Principles of English Law. Harrap.
- Furnivall F. J., The Fifty Earliest English Wills. Oxf. U.P.
- Girling A., English Merchants' Marks. Oxf. U.P.
- Goodman M. J., Conveyancing. Law Soc.
- Harrison, B. Fraser, The Work of a Magistrate. Shaw & Sons.
- Harrison W. R., Forgery Detection : A Practical Guide. Sweet & M.
- Heywood N. A. & Massey A., Court of Protection Practice. Suppt. to 8e. Stevens & Sons.
- Hohfeld W. M., Fundamental Legal Conceptions. Ed. W. W. Cook. Yale U.P.
- Hyde H. M., The Trial of Roger Casement. Famous Trials. Penguin.
- Hyneman C. S., The Supreme Court on Trial. Atherton P. : Prentice-Hall.
- Jewell R. E. C., The British Constitution. Eng. U.P.
- Josling J. F., Summary Judgment in the High Court. Solicitors' Law.
- Josling J. F. & Alexander L., The Law of Clubs. Oyez Pubns.
- Karlin D., Law in Action. Holt R. & W.
- Kennedy L., The Trial of Stephen Ward. Gollancz.
- King J. F. S., The Probation Service. Butterworth.
- Magnus S. W. & Estrin M., Companies Law and Practice : 2nd Cum. Suppt. to 3r., Butterworth.
- McCloskey P. N., The United States Constitution. Addison-Wesley.
- Michell J. D. B., Constitutional Law. W. Green.
- Modern Theories of Law : 10 lectures. Wildy & Sons.
- Mooney C. C., Civil Rights and Liberties. Holt R. & W.
- Morrish R., Criminal Law and Police Investigation. Police Review.
- O'Keefe J. A. & Roydhouse E., The Weights and Measures Act. Butterworth.
- Passingham B., Contract and Mercantile Law. Law Soc.
- Poynter F. N. L., The Evolution of Hospitals in Britain. Pitman Med.
- Raab E. & Selznick G. J., Major Social Problems. Harper & Row.
- Radcliffe G. R. Y. & Cross G., The English Legal System. Ed. G. Cross & G.D.G. Hall. 4 e. Butterworth.
- Rate Precepts and Estimated Expenditure per Head of Population of County Councils. Soc. of County Treas.
- Redmond P. W. D., General Principles of English Law. Macd. & E.
- Rees D. P., Probate Handbook. Butterworth.
- Robson W. A., The Governors and the Governed. Allen & U.
- Rosenhack S. B., Introduction to American Government. Addison-Wesley.
- Schmeiser D. A., Civil Liberties in Canada. Oxf. U.P.
- Sondergaard J., Danish Legal Publications in English, French and German. Almqvist.
- Soonavala R. K. A., Treatise on the Law Relating to Bribery and Corruption. Tripathi : Sweet & M.
- Sparrow G., The Great Abductors. J. Long.
- Strohl M. P., The International Law of Bays. Nijhoff.
- Tolstoy D., The Law and Practice of Divorce and Matrimonial Causes. 1st. Suppt. to 5r. e. Sweet & M.
- Trade Unions and the Law. P.E.P.
- Trusov A., An Introduction to the Theory of Evidence. Central Bks.
- Vinogradoff, Sir P., Collected Papers, 2v. Wildy & Sons Ltd.
- Warner W. L., The American Federal Executive. Yale U.P.
- Waters D. W. M., The Constructive Trust : The Case for a New Approach to English Law. Univ. Lond. Legal S. 55/Athlone.
- Weaving J. F., Notes on Bankruptcy Practice and Procedure in County Courts. Oyez Practice Notes. 3r. e. T.S. Humphreys. Solicitors' Law.
- Webb P. R. H. & Bevan H. K., Source Book of Family Law. Butterworth.
- Webster, Nesta Helen, Secret Societies and Subversive Movements. Britons Publ. Co.
- Weisman J., Law in a Business Society. Prentice-Hall.
- Wheatcroft G. S. A., The Law of Income Tax, Surtax and Profits Tax; Sweet & M.
- Wherry R. H. & Newman M., Insurance and Risk. Holt R. & W.
- Whitaker B., The Police. Penguin.
- Williams O. & Adrian C. R., Four Cities : A Study in Comparative Policy Making. Penn. U.P.: Oxf. U.P.

BALIELEVEN

VOORZORGSKAS VOOR ADVOCATEN

De Voorzorgskas voor Advocaten zond aan haar aangesloten onderstaand schrijven.

* * *

Geacht lid,

VERZEKERING ZIEKTE-INVALIDITEIT

Wij menen uw aandacht te moeten vestigen op de bepalingen van het Koninklijk Besluit van 30 juli 1964, getroffen in toepassing van de wet van 9 augustus 1963 waardoor een regime van verplichte verzekering tegen ziekte en invaliditeit wordt ingevoerd en georganiseerd voor de zelfstandige arbeiders. Dit besluit bepaalt de toepassingsvoorwaarden van deze wet.

I. - Toepassingsgebied.

Dit besluit belangt U aan vermits de wet toepasselijk is op de zelfstandige arbeiders, zelfs wanneer zij de pensioenleeftijd overschreden hebben, evenals op hun weduwe en de personen te hunnen laste.

II. - Gedekte risico's.

1) De behandeling van geesteszieken, tuberculose, kanker, poliopyelitis, aangeboren aandoeningen en misvormingen,

2) De geneeskundige en verloskundige zorgen bij bevalling,

3) De hospitalisatie bij observatie en behandeling,

4) De geneesmiddelen afgeleverd tijdens een verblijf in deze inrichting,

5) De belangrijke heelkundige tussenkomsten, met inbegrip van de anesthesie. Door belangrijke heelkundige tussenkomsten dient verstaan te worden de prestaties aan dewelke een waarde wordt toegekend gelijk aan of hoger dan 50 door artikel 13 van het Koninklijk Besluit van 24.12.1963, dat de nomenclatuur vaststelt van de gezondheidsprestaties inzake verplichte verzekering tegen ziekte en invaliditeit.

Voorbeeld :

Alle belangrijke breuken, zoals de heup, het hielbeen, de pols, belangrijke heelkundige tussenkomsten, zoals het wegnemen van blaas, van gezwellen, de enting van het hoornvlies, operatie van staar, enz...

III. - Aansluiting en inschrijving.

Uit de bepalingen van voormeld besluit spruit voort dat de onderworpenen moeten aansluiten bij een ziekenkas, of zich laten inschrijven bij een gewestelijke dienst van de Hulpkas voor ziekte en invaliditeit verzekering, en daarvoor moeten zij bij het een of ander organisme een aanvraag tot inschrijving indienen.

Deze aansluiting of inschrijving moet gebeuren vóór 31 december e.k. Bij gebrek aan aansluiting of inschrijving binnen deze termijn zal een verwittiging gezonden worden en indien daaraan geen gevolg gegeven wordt binnen de drie maanden die volgen, wordt de betrokkene automatisch ingeschreven bij de Hulpkas voor ziekte en invaliditeit verzekering.

Op het ogenblik van zijn aansluiting of inschrijving moet de betrokkene een getuigschrift indienen, afge-

leverd door de pensioenkas of door de Rijksdienst voor de Pensioenen der Zelfstandigen, die zijn hoedanigheid van zelfstandige bevestigt en de tranche van inkomsten vermeldt binnen dewelke zijn inkomsten vallen.

Wat de leden van de Voorzorgskas voor Advocaten betreft, zal het getuigschrift afgeleverd worden door de Rijksdienst voor de Pensioenen der Zelfstandigen, 60 Steenweg op Charleroi, Brussel 6, tel. 38.61.90.

IV. - Bijdragen.

— De bijdragen moeten betaald worden binnen het kwartaal of de maand waarop zij betrekking hebben.

— Na zes maanden vertraging van betaling zullen zij verhoogd worden met 10 %.

— Het bedrag wordt vastgesteld als volgt :

1) *Verzeerde die de pensioenleeftijd niet bereikt heeft.*

315 F per kwartaal wanneer het jaarlijks bedrijfsinkomen lager is dan 60.000 F,

345 F per kwartaal wanneer het jaarlijks bedrijfsinkomen begrepen is tussen 60.000 en 100.000 F,

375 F per kwartaal wanneer het jaarlijks bedrijfsinkomen begrepen is tussen 100.000 en 150.000 F,

405 F per kwartaal wanneer het jaarlijks bedrijfsinkomen de 150.000 F overschrijdt.

2) *Verzeerde die de pensioenleeftijd bereikt*

a) indien de verzeerde geen pensioen ontvangt en nog een beroepsactiviteit uitoefent :

— 30 F of 20 F per maand, naaargelang hij al dan niet personen ten laste heeft, indien zijn inkomen lager is dan 12.500 F per jaar,

— 105 F per kwartaal indien zijn inkomen begrepen is tussen 12.00 F en 30.000 F,

— indien zijn inkomsten de 30.000 F overschrijden, is hij onderworpen als zelfstandige arbeider die de pensioenleeftijd niet bereikt heeft.

b) indien de betrokkene geen pensioen ontvangt en geen beroepsactiviteit uitoefent, belooft zijn bijdrage 30 F of 20 F per maand naaargelang hij al dan niet personen ten laste heeft.

c) indien de betrokkene een pensioen ontvangt dat overeenkomt met het derde van zijn loopbaan en indien zijn inkomen lager is dan 28.500 F per jaar, moet hij geen bijdrage betalen.

3) *Weduwen van zelfstandige arbeiders.*

Wat de bijdragen betreft zijn zij onderworpen aan hetzelfde regime als de zelfstandigen die de pensioenleeftijd bereikt hebben.

V. - Voorwaarden voor het verlenen van prestaties.

1) *Voor de zelfstandigen die de leeftijd hebben waarop zij een bijdrage moeten betalen.*

Zij hebben recht op de prestaties voorzien door de wet na een wachttijd van zes maanden, die aanvangt bij hun inschrijving,

Maar :

a) de maanden aansluiting bij een vrije ziekenkas vóór 1 juli 1964, komen in aanmerking voor de wachttijd,

- b) voor de aansluitingen verwezenlijkt vóór 15.10.1964 wordt de wachttijd gerekend vanaf 1 juli 1964,
- c) de zelfstandige arbeiders die werkonbekwaam zijn sinds twaalf maanden op 1 juli 1964, zijn vrijgesteld van elke wachttijd.

2) *Voor de gepensioneerden, weduwen en wezen.*

Geen wachttijd wordt vereist.

Wij hebben eraan gedacht U bij wijze van inlichting een bondige en noodzakelijk onvolledige samenvatting te geven van de nieuwe wettelijke bepalingen op dit gebied.

Onze Voorzorgskas staat in principe buiten de toepassing van deze bepalingen, vermits het voorziene getuig-schrift U zal afgeleverd worden door de Rijksdienst voor de Pensioenen der Zelfstandigen.

U kunt natuurlijk uw bijdrage storten bij onze Kas, maar wij zouden ze moeten overmaken aan het organisme bij hetwelk U aangesloten of ingeschreven zijt, en wij menen dat deze omweg nutteloos is, temeer daar deze bepaling waarschijnlijk zal gewijzigd worden.

Wij raden U daarom aan rechtstreeks uw bijdrage te storten aan het organisme dat U zult gekozen hebben en deze keuze zo vlug mogelijk doen en in ieder geval vóór 15 oktober 1964, om het voordeel te kunnen genieten dat voorzien is in punt V 1) hierboven.

Met de meeste achting.

De Bestuursraad.

VLAAMSE CONFERENTIE DER BALIE BIJ HET HOF VAN BEROEP TE GENT

*Samenstelling van het Bestuur
voor het gerechtelijk jaar 1964-65*

U gelieve hierbij de samenstelling te willen vinden van het bestuur der Vlaamse Conferentie te Gent voor het gerechtelijk jaar 1963-1964:

Voorzitter: M. P. Blomme
Ondervoorzitter: Mr. M. Storme
Sekretaris: Mr. Fr. Baert
Penningmeester: Mr. P. Van Malleghem
Leden: Mrs J. Nuytink, J. Van Heuverswyn en H. Remue.

Vertegenwoordiger der stagiaires: Mr. Sonja Sabbe.

TIJDSCHRIFTEN

Ars Aequi, jrg. 1963-64 - Nr. 9:

R. W. De Ruuk, De ambtenaar van de Burgerlijke Stand en zijn beslissingen. — H. Van Breda, Auschwitz-proces, 47e en 48e zittingsdag.

Sociaal-Economische Wetgeving, jrg. 1964 - Nr. 5:

B. van der Esch, Juridische Aspecten van een Europees Energiebeleid. — L. J. Brinkhorst, Een tweede etappe voor het vrij verkeer van werknemers. De Verordening van de Raad. — I. Samkalden, Het Bosch-arrest en de nieuwe kartelafspraken.

Nr. 6:

W. Fikentscher, Einfluss der Form eines Rechtsaktes der Europäischen Gemeinschaftsorgane auf den Rechtsschutz vor dem Gerichtshof der Europäischen Gemeinschaften. — W. C. van Binsbergen, Ontwerp-verdrag tot instelling van een Benelux-gerechtshof. —

G. Schrans, Nogmaals de verhouding tussen de artikelen 36 en 85 m.b.t. octrooiligentievereenkomsten, m.n. van Mr. P. Verloren van Themaat.

Journal des Tribunaux, jrg. 1964 - Nr. 4453:

M. Ernst-Henrion, La Réforme des Régimes Matrimoniaux.

Nr. 4454:

M. Taquet et P. Denis, Le droit à la commission sur les ordres acceptés portant sur des fournitures échelonnées. — J. D., Le projet de Code judiciaire.

Nr. 4455:

G. Horsmans et J. Van Compernelle, L'acquiescement et le désistement en matière de divorce et de séparation de corps.

Revue Générale des Assurances et des Responsabilités, jrg. 1964 - Nr. 5:

Circ. Routière. — Réparation. — Domm.-Intérêts. — Act. en Rép.

Nr. 6:

Art. 1385. — Pouv. Publics. — Resp. Profess. — Circ. Routière. — Domm.-int. — Act. en Rép.

Revue Pratique du Notariat Belge, jrg. 1964 - Nr. 2496:

B. Jamar de Bolsee, Principes généraux du nouveau régime fiscal des plus-values. — Revue de la jurisprudence belge.

Répertoire Fiscal, jrg. 1964 - Nrs. 3-4:

G. Hoebeke, Les bâtiments industriels. — Revenu cadastral et conséquences de la réforme sur les revenus.

Nrs. 5-6:

M. J. Kauffman, Chronique de droit fiscal luxembourgeois. — M. J. Bublot, Convention préventive de la double imposition entre la Belgique et la France (10 mars 1964).

Revue de Droit Pénal et de Criminologie, jrg. 1963-64 - Nr. 9:

S. C. Versele, La Loi du 15 avril 1958 (Problèmes juridiques et de politique criminelle). — S. Quensel, Quelques aspects criminologiques de l'alcoolisme. — P. E. Trousse, Chronique législative 1963. — I. Stahl, Le Droit pénal scandinave en 1962 et 1963. — C. Yotis, Le Droit pénal hellénique (1961-1963). — J. Duplat, Journées franco-belge-luxembourgeoises de science pénale 6 et 7 mars 1964.

Nr. 10:

Graven, J., L'apport européen en matière de droit pénal aux pays africains en voie de développement. — De Waele, J. P., Une critique expérimentale de témoignage. — Klare, H., L'affaire Simcox.

Res Publica, jrg. 1964 - Nr. 2:

A. Simon, Le cardinal Mercier et la politique. — V. Crabbe, Introduction à l'histoire du droit de l'entreprise publique en Belgique. — P. Sartin, Pour une meilleure politique d'adaptation de l'homme à l'entreprise. — J. Lukaszewski, L'Europe de l'Est entre l'Est et l'Ouest. — D. Bagge, De Maistre à Tocqueville, la naissance de la science politique moderne. — H. Bruggmans, Les « secrets » des religieux. — L. Moulin, Destin du socialisme. Le mouvement des idées. — J. R. Rabier, Science politique et intégration de l'Europe.